

**RESUM EXECUTIU:
VALORACIONS I RECOMANACIONS**

**MEMÒRIA SOBRE LA SITUACIÓ
SOCIOECONÒMICA I LABORAL DE LA
COMUNITAT VALENCIANA**

2021

ÍNDEX GENERAL

PRESENTACIÓ

BLOC I. PANORAMA ECONÒMIC

1. ECONOMIA INTERNACIONAL, EUROPEA I ESPANYOLA	15
2. ECONOMIA DE LA COMUNITAT VALENCIANA	22
3. SECTOR EXTERIOR	33
4. SECTOR PÚBLIC	38
5. PREUS I COSTOS	45
6. TRANSPORT I INFRAESTRUCTURES DE TRANSPORT	48
7. SISTEMA FINANCER A LA COMUNITAT VALENCIANA	54

BLOC II. MERCAT DE TREBALL, POLÍTIQUES D'OCUPACIÓ I RELACIONS LABORALS

8. VARIABLES BÀSIQUES DEL MERCAT DE TREBALL	61
9. GRANS FLUXOS DE L'OCUPACIÓ	68
10. POLÍTIQUES D'OCUPACIÓ	76
11. RELACIONS LABORALS	83
12. SALUT LABORAL	89

BLOC III. NIVELLS I CONDICIONS DE VIDA

13. ESTRUCTURA DEMOGRÀFICA EN LA COMUNITAT VALENCIANA	96
14. HABITATGE.....	101
15. EDUCACIÓ	105
16. SANITAT	111
17. MEDI AMBIENT	116
18. CONSUM	126
19. PROTECCIÓ SOCIAL	134
20. VIOLÈNCIA DE GÈNERE I ALTRES VIOLÈNCIES SOBRE LA DONA	146
21. SOCIETAT DIGITAL.....	157
22. OBJECTIUS DE DESENVOLUPAMENT SOSTENIBLE (ODS).....	162

ANNEX. NOTES SOBRE LA GUERRA A UCRAÏNA I EL SEU IMPACTE ECONÒMIC I SOCIAL A LA COMUNITAT VALENCIANA	167
--	------------

PRESENTACIÓ

PRESENTACIÓ

En primer lloc, vull manifestar que és un honor i una satisfacció realitzar aquesta primera presentació de la *Memòria sobre la situació socioeconòmica i laboral* com a president del Comitè Econòmic i Social de la Comunitat Valenciana, un document aprovat per unanimitat en la sessió plenària del Comitè celebrada el dimarts dia 31 de maig de 2022.

L'elaboració d'aquesta memòria està entre les funcions encomanades a la institució, en compliment del mandat establert en la Llei 1/2014, de 28 de febrer, de la Generalitat Valenciana, i ha d'eleva-se al Consell i a les Corts dins dels cinc primers mesos de cada any.

Com a òrgan consultiu del Consell i de les institucions públiques de la Comunitat Valenciana, el CES CV exposa en la Memòria les seues consideracions sobre la situació socioeconòmica i laboral, i trasllada les seues valoracions i recomanacions als representants legals de la societat, amb la finalitat d'oferir un instrument útil al servei de la presa de decisions en la implementació de les polítiques públiques de l'àmbit competencial del Comitè. Un treball que també té com a objectiu ser una referència per a les administracions i institucions públiques, així com per a aquells que requereixen una font d'informació rigorosa i fiable per a l'elaboració d'estudis i informes de caràcter socioeconòmic.

Cal destacar que en els seus pronunciaments el CES CV transmet la visió de conjunt, adoptada per consens, d'una part molt significativa de la societat civil organitzada. Convé recordar que en el Comitè estan representats els agents econòmics i socials, així com entitats i institucions de la societat civil amb una àmplia pluralitat, la qual cosa encara posa més en valor l'acord i unanimitat aconseguit entorn d'aquesta memòria, que pretén contribuir a fer que la nostra comunitat continue progressant cap a una societat millor i més justa.

En segon lloc, vull fer alguns comentaris generals.

El **primer** és que la Memòria correspon a l'any 2021, i per tant encara reflecteix la situació derivada de l'impacte de la pandèmia provocada per la covid-19, amb efectes i conseqüències en els seus diferents apartats. Al mateix temps, cal assenyalar que no conté en els seus diferents capítols referències a l'impacte econòmic i social de la invasió d'Ucraïna, esdevinguda en 2022, encara que sí que inclou un annex que realitza una primera aproximació a les conseqüències socials i econòmiques que es deriven d'aquest conflicte.

També ha d'indicar-se que el document continua extraient conclusions habituals, com la necessitat d'aprofundir en un canvi de model productiu, amb canvis estructurals que es basen en la productivitat i en el valor afegit, fundat en el coneixement, la

innovació, l'obertura cap a l'exterior i la reindustrialització, i que quede menys exposat a les crisis internacionals.

Així mateix, una vegada més, el CES-CV reitera la seua conclusió sobre la necessitat d'un finançament adequat de la nostra comunitat i una política d'inversions públiques justa, amb càrrec als Pressupostos Generals de l'Estat. Fins i tot reconeixent la important mobilització de recursos que suposen els fons europeus, especialment el Next Generation EU, i algun avanç com la presentació de l'"Informe del grup de treball sobre el càlcul de la població ajustada" elaborat pel Ministeri d'Hisenda en data 3 de desembre de 2021, el problema continua sense resoldre's d'una manera definitiva i penalitza la ciutadania valenciana en serveis públics, generació d'ocupació i activitat econòmica. Aquesta situació influeix en molts dels indicadors valencians que reflecteixen aquesta memòria, com els relatius al deute públic, la renda mitjana dels valencians o els índexs de pobresa.

El **segon** element que cal ressaltar és que el procés d'elaboració i aprovació de la Memòria s'ha dut a terme per mitjà de reunions virtuals, la qual cosa ha obligat a un treball més intens i complex, en el qual també han participat les diferents administracions, que han fet considerables esforços, que agraïm, per facilitar les dades necessàries per a elaborar-la.

La memòria d'enguany manté les modificacions proposades pels membres de la institució, en els anys anteriors, amb la finalitat de millorar el text. Per exemple, el resum executiu se centra en les conclusions que sota la forma de valoracions i recomanacions efectua el Comité. A més, aquestes es diferencien clarament en el text íntegre de la Memòria; hi separen clarament el que són les dades i la seua elaboració, del que són les conclusions que s'extrauen com a propostes de millora.

Així mateix, s'ha continuat l'esforç, iniciat en 2019, d'emmarcar aquestes valoracions i recomanacions vinculant-les en cada cas a l'ODS (Objectiu de Desenvolupament Sostenible) amb el qual es relacionen. Com a novetat aquesta informació s'incorpora en el capítol vint-i-dos, que analitza la situació de la nostra comunitat en matèria de compliment dels diferents objectius i metes, tot això sobre la base d'una llista d'indicadors que reflecteixen molt àmpliament la realitat.

Enguany també s'ha prestat especial atenció a les dades sobre emprenedoria a la Comunitat Valenciana, s'ha avançat en l'aplicació de la perspectiva de gènere i el tractament de la situació socioeconòmica de la joventut, de les polítiques en matèria d'habitatge, i de les qüestions mediambientals, que cobren cada dia més importància i que inclouen per segona vegada un apartat dedicat a l'anàlisi del clima i de l'evolució de temperatures i pluges.

El procés d'elaboració ha mantingut, bàsicament, el de les memòries precedents més recents. S'han elaborat textos preliminars, a càrrec del personal del gabinet tècnic, sota la direcció de la secretària general de la institució i s'han creat grups de treball, amb el nomenament de persones que han coordinat els diferents blocs. Així, en un primer

moment, s'han analitzat, discutit i modificat els textos, amb el consegüent valor afegit, perquè després la mateixa junta directiva procedira a elevar la Memòria al ple de la institució, on es debat i s'aprova definitivament.

En aquest sentit aprofite per a agrair el treball realitzat pel Comitè, i per a posar en relleu el que han exercit els consellers Ricardo Miralles, Juan José Ortega i Nardi Alba, com a coordinadors dels blocs I, II i III respectivament. Esment especial mereix la secretària general, Ángeles Cuenca, que ha assistit els diferents grups i ha sigut el nexa d'unió del conjunt del treball realitzat per a l'elaboració de la Memòria. També vull agrair públicament, en el meu nom i en el de la junta directiva, a tot el personal tècnic i administratiu del Comitè la seua implicació en l'elaboració i redacció d'aquesta memòria, que ha suposat un esforç adicional de compromís i disponibilitat per les dificultats per a disposar de les dades amb la suficient antelació i la complexitat que representa un treball amb tanta participació i tan plural.

També enguany, amb caràcter previ a l'elaboració de la Memòria, diversos alts càrrecs de l'Administració valenciana van comparèixer davant el Comitè per a informar els seus membres sobre aspectes de la Memòria relacionats amb les seues competències, compareixences que agraïm molt sincerament perquè han contribuït a la qualitat del treball realitzat. Per a la institució té especial significació la compareixença del director del nou Institut Valencià d'Estadística i el seu compromís de facilitar dades estadístiques de les quals no disposem en l'actualitat.

En tercer lloc, quant al **contingut** concret de la Memòria, aquesta conté els tres grans blocs tradicionals, amb una relació entre ells que facilita la millor comprensió de la situació i realitat econòmica, laboral i social de la Comunitat Valenciana.

El primer, referit al **Panorama econòmic**, comença amb el marc de referència econòmic internacional, europeu i espanyol per a passar als trets de l'economia de la Comunitat Valenciana, amb aspectes concrets com l'evolució de l'economia per sectors, l'estructura empresarial i l'R+D+I, el sector exterior, la informació sobre la inversió estrangera, el sector públic, els preus i costos, el transport i les infraestructures i el sistema financer.

En 2021 s'ha constatat, entre altres dades, que la Comunitat Valenciana ha sigut la segona regió amb major creixement econòmic en 2021, amb un avanç superior a la mitjana espanyola i europea; un repunt considerable de la inversió estrangera; l'assignació de 1.055 milions d'euros del Mecanisme de Recuperació i Resiliència (MRR) i 1.254 milions d'euros del REACT-UE; un increment dels costos laborals i salarials degut, en gran part, a la reincorporació de les persones treballadores protegides pels ERTO; un perfil alcista dels preus del gas natural, amb nivells màxims en els últims mesos de l'any, i una dinàmica similar del preu de l'electricitat; o la mobilització de 13.445 milions d'euros en finançament cap al teixit productiu valencià mitjançant les línies d'aval COVID19 de l'ICO.

Tot el bloc posa en evidència, en definitiva, una recuperació econòmica postpandèmia iniciada amb la posada en marxa de l'Estratègia Valenciana per a la Recuperació. No obstant això, el Comité entén que és necessari que l'execució **del pla Next Generation EU** siga àgil i eficient per a facilitar el procés de transformació del model productiu, que ha de ser més ecològic, digital i resiliència, posant l'accent en els sectors més estratègics. En aquest sentit, el projecte de la gigafactoria de bateries elèctriques a Parc Sagunt suposa un exemple de transformació i d'aposta per la creació d'ocupació, la innovació i la transició energètica. Un projecte enquadrat en el PERTE del vehicle elèctric, que sens dubte serà objecte d'anàlisi en la Memòria de 2022.

D'altra banda, es considera imprescindible revisar el sistema de fixació de preus de l'energia, continuar amb les mesures temporals necessàries per a pal·liar els efectes del seu increment, i avançar cap a un model productiu sostenible, menys dependent de determinades matèries primeres i energètiques i, per tant, aconseguir *sobirania energètica* basada en fonts d'origen renovable amb el respecte necessari en la prevenció dels impactes ambientals i paisatgístics, agilitant aquells projectes que siguen factibles.

En el segon bloc, sobre el **Mercat de treball, polítiques d'ocupació i relacions laborals**, s'inclouen les principals variables del mercat de treball. En concret s'analitzen l'activitat, l'ocupació i l'atur i els grans fluxos de l'ocupació, amb les vies d'entrada i d'eixida d'aquesta, així com les polítiques d'ocupació, les relacions laborals, la negociació col·lectiva i la salut laboral.

S'ha pogut observar que en 2021 s'ha produït una recuperació de mercat de treball a la Comunitat Valenciana gràcies, entre altres factors, a la relaxació de les mesures de contenció del coronavirus i la reactivació de l'activitat productiva. Un perfil alcista de l'ocupació al llarg de tot l'any que ha permés acabar 2021 amb un 10,6% de persones desocupades menys que a la fi de 2020, nivells similars als existents en el moment de la declaració de l'estat d'alarma.

Entre altres dades, també s'ha apreciat un augment important del nombre de contractes inicials registrats; que l'1% dels expedients de regulació d'ocupació contenia mesures extintives; que el nombre de persones perceptores de prestacions per ERTO al desembre va ascendir a 71.984; que les tretze línies de programes de creació d'ocupació van comptar amb un pressupost superior a 300 milions d'euros i 64.544 persones beneficiàries. Així mateix, que un total de 185.254 persones desocupades en la nostra comunitat no eren beneficiàries de cap mena de prestació; que el Pla de Recuperació, Transformació i Resiliència i l'Estratègia Valenciana de recuperació va arribar a distribuir més de 2.000 milions d'euros; que l'evolució de la prestació de l'ingrés mínim vital ha aconseguit un 64,2% més de persones beneficiàries que en 2020; que l'augment salarial mitjà en els convenis ha sigut de l'1,53%, inferior en més de sis punts a la taxa interanual de l'IPC; i que s'ha produït un increment del nombre d'accidents de treball.

En aquest bloc el Comité, a pesar d'observar l'inici d'una recuperació del mercat de treball, considera necessari continuar potenciant les polítiques actives d'ocupació, amb un seguiment efectiu d'aquestes, encaminades a accelerar la generació d'ocupació

i a la inserció laboral dels grups més vulnerables, entre els quals cal destacar el col·lectiu de persones joves, pel seu major nivell de temporalitat i que presenta un alt índex de desocupació en la nostra comunitat, de les persones de 45 i més anys i de les persones parades de llarga duració. També valora l'aposta per un nou model d'ERTO que permetrà l'establiment d'un mecanisme permanent de flexibilitat interna i requalificació de treballadors i treballadores.

De nou, el CES CV insta a aprofitar la potencialitat del Mecanisme de Recuperació i Resiliència i els fons Next Generation EU en favor de generar treball decent en els sectors clau per a la transició ecològica (ocupacions verdes) i la transició digital i incorporar accions tendents a aconseguir la igualtat real entre dones i homes. També recomana als agents econòmics i socials seguir en la senda del diàleg social, que ha resultat un factor central per al desenvolupament econòmic i social de la Comunitat Valenciana.

Per a concloure aquest bloc, cal dir que, encara que la reforma del mercat de treball acordada pels agents econòmics i socials juntament amb el Govern d'Espanya s'ha produït en aquest any 2022, és inevitable fer un esment als efectes positius que demostra en els primers mesos de l'any, amb especial significació en la reducció de la temporalitat i l'augment de la contractació indefinida. Sens dubte el CES CV durà a terme una anàlisi i valoració profunda dels efectes d'aquesta important reforma del mercat laboral en la memòria del pròxim any.

El tercer bloc és el relatiu als **Nivells i condicions de vida**, i desenvolupa l'anàlisi de les matèries relacionades amb la qualitat de vida com són l'estructura demogràfica, l'habitatge, l'educació, la sanitat, el medi ambient, el consum, la protecció social, la violència de gènere, la societat digital i els objectius de desenvolupament sostenible (ODS).

Com a exemple d'alguns indicadors rellevants de l'any 2021, considere oportú destacar l'increment d'adjudicacions d'habitatges públics i el de les ajudes concedides per al lloguer d'habitatge; també el augment del nombre de certificacions per execucions hipotecàries i la caiguda en la taxa d'emancipació residencial de la població d'entre 16 i 29 anys.

D'altra banda la disminució de l'abandó escolar de 2,7 punts respecte de l'any anterior; el gran nombre de vacunes administrades, 10.095.322, un 96,16% de les dosis entregades; l'augment de la temperatura mitjana de 0,5 °C i d'un 2% les precipitacions; l'augment de les ràtios de recollida selectiva de paper i cartó i envasos lleugers; els 521,34 milions d'euros de l'Estat per a la transició verda; l'increment del nombre de persones afiliades a la Seguretat Social; la reducció de les llistes d'espera de les persones no ateses en matèria de dependència; l'augment del percentatge de la renda mitjana per persona, si bé ens trobem 7,8 punts per sota de la mitjana nacional; o l'augment en la majoria d'indicadors relacionats amb la digitalització.

En aquest bloc continuen sent motiu d'inquietud qüestions com l'increment de la pobresa infantil (amb dades de 2020); l'augment dels principals indicadors de la violència de gènere; l'envelliment de la població, la despoblació de les comarques de l'interior, la millora i renovació d'infraestructures educatives, el problema de l'accés a l'habitatge, especialment per a les persones joves, l'evolució del clima i l'escassa producció d'energia mitjançant fonts renovables, les taxes de pobresa, la necessitat d'adoptar mesures que garantisquen de manera eficaç la protecció de les dones, i la lluita contra les diferents bretxes digitals, entre altres. Esmert especial mereix la sanitat, ja que la pandèmia provocada per la covid-19 ha reafirmat la necessitat de reforçar el sistema sanitari públic, dotar-lo dels recursos humans, econòmics i infraestructures necessàries i millorar el sistema d'atenció a la salut mental.

En general el Comitè conclou en la necessitat de continuar i aprofundir en les polítiques ja iniciades en molts d'aquests aspectes que contribueixen a millorar les condicions de vida dels valencians i les valencianes, una vegada superats els pitjors moments de la pandèmia. I sobre aquest tema, com s'ha indicat, resulta fonamental una bona execució dels fons assignats a aquests fins en els plans de recuperació i reconstrucció postcovid-19, europeu, estatal i autonòmic segons es preveu en l'Estratègia Valenciana per a la Recuperació.

En aquest context, el Comitè entén que l'Agenda 2030, de la qual s'ocupa l'últim capítol de la Memòria, ha cobrat més rellevància i és un pilar essencial per a abordar la reconstrucció social i econòmica de la nostra comunitat, incloent-hi grans reptes com l'emergència climàtica i la desigualtat, de manera que constitueix un repte prioritzar els objectius encara no coberts al 100%.

Per a finalitzar, vull convidar a la lectura d'aquesta memòria, un text que proposa solucions des de la perspectiva dels agents econòmics i socials i d'altres importants organitzacions de la societat civil, organitzacions que conformen el Comitè i que són el principal valor i tret característic del CES CV. Una institució que pretén contribuir al progrés social i econòmic de la Comunitat Valenciana, en el context d'una societat democràtica avançada.

Castelló de la Plana, juny de 2022

Arturo León López
President del Comitè Econòmic i Social
de la Comunitat Valenciana

BLOC I

PANORAMA ECONÒMIC

1. ECONOMIA INTERNACIONAL, EUROPEA I ESPANYOLA

1.1. CONJUNTURA ECONÒMICA INTERNACIONAL

La descripció de la **conjuntura econòmica internacional** realitzada en el primer apartat de la Memòria, a través dels principals indicadors macroeconòmics, posa de manifest la **recuperació experimentada en 2021** després de l'important efecte que la pandèmia de coronavirus va tindre sobre la producció, el comerç internacional, el mercat de treball i la resta de variables econòmiques l'any anterior.

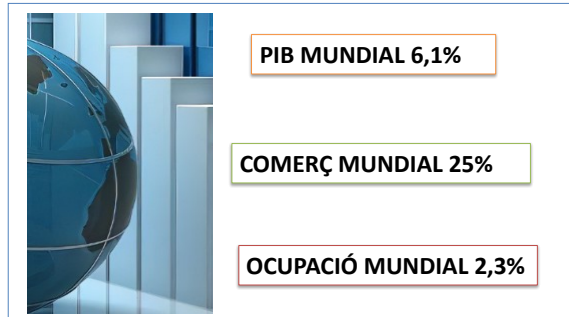
L'economia mundial ha crescut un 6,1% en 2021, segons les estimacions del Fons Monetari Internacional. Aquest important ritme de creixement s'ha aconseguit malgrat els factors adversos que s'han esdevingut al llarg de l'any.

Els contagis per covid-19 s'han disparat en diferents moments a tot el món en 2021 i han llastat l'activitat econòmica fins i tot als països en què no s'han imposat mesures de contenció estrictes. La producció ha tingut dificultats per a augmentar el subministrament de béns en la mateixa mesura en què s'incrementava la demanda, i les disrupcions en el sector logístic han dificultat el lliurament d'*inputs*. La crisi logística va tindre origen en la dissociació entre oferta i demanda de transport, deguda a la reducció de la demanda de productes en els primers compassos de la crisi sanitària, que el sector del transport marítim va resoldre amb un ajust de l'oferta (retirada de vaixells, supressió d'escales, etc.). La tornada gradual a la normalitat ha generat un important augment de la demanda que no ha anat acompanyat d'una resposta tan àgil en l'oferta. En aquest context, un compendi de fets ha marcat la logística, especialment la marítima, en 2021, entre els quals cal destacar: l'encallament del vaixell portacontenidors *Ever Given* al canal de Suez que va bloquejar aquesta via comercial que mou al voltant del 12% del comerç mundial; el tancament temporal d'alguns ports asiàtics, i la congestió en certs ports de la costa oest dels Estats Units.

L'economia mundial ha crescut a bon ritme durant 2021, malgrat els factors adversos que s'han produït al llarg de l'any, com les onades de contagis de coronavirus, les disrupcions en la cadena de subministraments i en la logística o l'encariment de les matèries primeres.

Les tensions en les xarxes globals de producció que van començar a observar-se a la fi de 2020 han obstaculitzat en part la recuperació econòmica en 2021. No obstant això, el PIB real ha continuat recuperant-se, gràcies a l'impuls de les polítiques de suport i pel repunt considerable de la demanda mundial de manufactures.

En 2021 s'ha observat una escalada inflacionista a causa de l'enorme augment dels preus de les matèries primeres i els desequilibris entre l'oferta i la demanda causats per la pandèmia. La inflació ha sigut un motiu de preocupació en algunes economies avançades, com els Estats Units i alguns països europeus, que han aconseguit màxims que no es registraven des de fa dècades. Els bancs centrals d'algunes economies desenvolupades i de mercats emergents han endurit la seua política monetària, han començat a anunciar una retirada dels estímuls relacionats amb la pandèmia i han iniciat un enduriment dels tipus d'interés.

La política fiscal ha representat un paper especial, en el seu vessant de despesa, per a protegir els més vulnerables de l'impacte que ha tingut el creixent nivell de preus de l'energia i dels aliments en les economies domèstiques. No obstant això, aquest esforç fiscal no ha bastat per a evitar la caiguda dels ingressos de les llars en moltes economies en desenvolupament.¹

Els mercats emergents i els països en desenvolupament de baix ingrés que són importadors nets d'energia i aliments han patit amb major intensitat els efectes dels elevats preus internacionals, i això ha incidit sobre el seu creixement i les seues finances públiques. Per contra, alguns països exportadors de primeres matèries han millorat els ingressos públics.

El **comerç mundial** de béns i serveis va arribar a un nivell rècord de 28.500 milions de dòlars en 2021, un augment anual del 25%, segons estadístiques publicades per Nacions Unides. El resultat també va ser un 13% superior a l'any anterior a la pandèmia. L'Organització Mundial del Comerç ha estimat un creixement del volum del comerç mundial de mercaderies del 10,8%, però amb importants divergències entre les regions.

El comerç mundial s'ha vist impulsat per l'alçament de les restriccions sanitàries, la forta demanda i les mesures estatals d'estímul econòmic. En els últims tres mesos de 2021, el comerç mundial de béns ha arribat als 5.800 milions de dòlars, també una xifra trimestral rècord, mentre que el comerç de serveis, que ha tardat a recuperar-se, s'ha situat entorn dels 1.600 milions de dòlars, de manera que ha superat lleugerament els nivells previs a la pandèmia. En aquests últims mesos, observant el comportament del comerç de les principals economies, s'ha estimat que

El comerç mundial ha experimentat un intens avanç i ha arribat a un nivell rècord, però amb importants divergències entre les regions. Aquesta situació s'ha degut en gran part a l'alçament de les restriccions sanitàries, a l'augment considerable de la demanda i a les mesures públiques d'estímul econòmic.

¹Resumen Ejecutivo del Capítulo 1. Perspectivas de la economía mundial. Fondo Monetario Internacional, abril de 2022.

les exportacions xineses han augmentat un 43% respecte a les xifres prèvies a la pandèmia, mentre que els avanços han sigut més moderats als Estats Units (12%), a la Unió Europea (10%) i al Japó (6%).

ESTIMACIONS I PROJECCIONS DE CREIXEMENT DEL PIB REAL*			
	ESTIMACIONS	PROJECCIONS	
	2021	2022	2023
Producte mundial	6,1	3,6	3,6
Economies avançades	5,2	3,3	2,4
Economies de mercats emergents i en desenvolupament	6,8	3,8	4,4

* Variació percentual anual
Font: Informe "Perspectives de la economia mundial". Abril, 2022. FMI.

La recuperació plena i equilibrada dels mercats no ha pogut aconseguir-se en 2021, perquè la pandèmia de covid-19 ha dominat l'economia mundial per segon any consecutiu, segons l'Organització Internacional del Treball (OIT).² Els assoliments **en matèria de treball decent** aconseguits abans de la pandèmia s'han vist afectats en alguns casos, la qual cosa ha minvat les perspectives de recuperació sostenible en algunes regions. Els principals indicadors del mercat de treball no han tornat encara als nivells anteriors a la pandèmia en algunes regions.

La pandèmia ha tornat a marcar l'evolució dels mercats de treball per segon any consecutiu, per la qual cosa els seus principals indicadors, en algunes regions, no han tornat encara als nivells previs a la pandèmia.

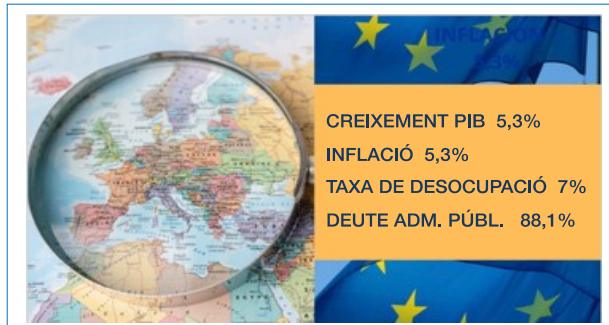
1.2. UNIÓ EUROPEA I ZONA EURO

El **PIB real de la zona de l'euro s'ha elevat** fins al 5,3% en 2021 i a la fi de l'any ha superat lleugerament el nivell previ a la pandèmia. En el conjunt de l'any tots els components del PIB han tingut una aportació positiva al creixement. No obstant això, durant l'últim trimestre de 2021, el consum privat s'ha moderat i la contribució de la demanda externa neta ha sigut negativa, mentre que el consum públic i la inversió, al costat de les existències, han mantingut una aportació positiva al creixement.

El creixement del producte en 2021 també ha sigut positiu en tots els sectors econòmics, excepte el sector primari. La indústria, inclosa l'energia, ha sigut la que més ha crescut en el conjunt de l'any (7,8%), seguida de les activitats de comerç, transport i

² https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---dcomm/---publ/documents/publication/wcms_834081.pdf

hostaleria amb un 7,5%, i les activitats professionals amb el 6,7% i informació i comunicacions amb el 6,6%. El sector primari ha retrocedit un 1,7%. En els mesos finals de l'any, el valor afegit brut dels serveis ha disminuït després de la imposició de noves mesures de contenció davant el repunt de casos de covid-19, mentre que la producció industrial ha mantingut una dinàmica positiva en aquest període.

El repunt de l'economia ha anat acompanyat d'un augment molt notable de la inflació, reflex de l'efecte base, l'augment dels preus de l'energia i les interrupcions de subministraments.

Cal valorar positivament l'**evolució del mercat de treball** en 2021, que a la fi d'any ha superat els nivells d'ocupació anteriors a la pandèmia i ha aconseguit una població activa molt pròxima a la registrada a la fi de 2019. Els programes de manteniment de l'ocupació han contribuït a aquest comportament favorable de les principals variables del mercat de treball en la zona euro.

El saldo pressupostari de les administracions públiques de la zona euro ha millorat en 2021 respecte als dèficits molt elevats registrats a conseqüència de la crisi del coronavirus l'any anterior. Per la seua banda, la ràtio de dèficit de les administracions públiques de la zona euro ha disminuït des del màxim del 7,1% del PIB en 2020 fins al 5,1% en 2021. Després de les mesures de suport econòmic adoptades en resposta a la pandèmia de covid-19, el suport per a afrontar la crisi i per a la recuperació han continuat en 2021. Encara que l'orientació general de la política fiscal s'ha endurit lleugerament, els Governos han prolongat la vigència de les mesures d'emergència, entre les quals les establides en els seus plans de recuperació i resiliència en el marc del Next Generation EU (NGEU).

La política fiscal s'ha endurit lleugerament en 2021, si bé els governs han mantingut les mesures d'emergència, entre les quals destaquen els plans de recuperació i resiliència en el marc del Next Generation EU.

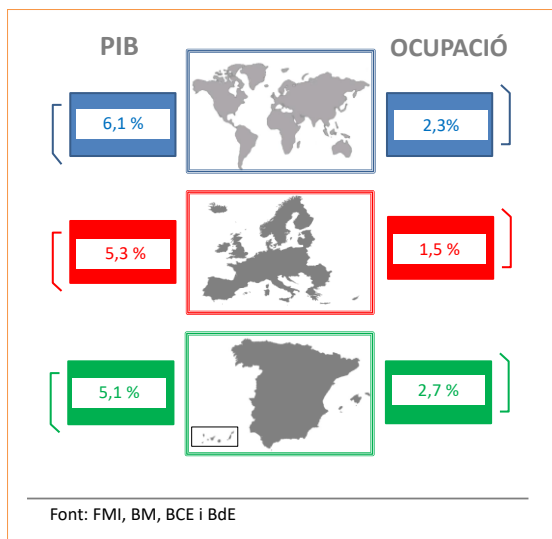
1.3. ECONOMIA ESPANYOLA

Pel que fa a l'economia espanyola, s'ha observat un creixement del 5,1% en 2021. Es tracta del major avanç anual del PIB des de l'any 2000, encara que no ha sigut suficient per a recuperar la producció perduda en pandèmia.

Els avanços en el procés de vacunació han contribuït a contindre la propagació del virus i han permès una flexibilització de les mesures de contenció de la pandèmia i la normalització de l'activitat, especialment de les branques que requereixen un major grau d'interacció social. No obstant això, el ritme d'avanç de l'activitat s'ha moderat en certa manera en el quart trimestre respecte als mesos previs. Diversos factors expliquen aquesta moderació del dinamisme, entre els quals cal destacar, en primer lloc, l'escassetat de subministraments a escala global d'alguns béns intermedis que ha afectat bàsicament les branques industrials. En segon lloc, l'encariment dels productes energètics que ha afectat l'avanç de les rendes reals de famílies i empreses. A més, cal afegir la incidència de l'augment de contagis en els últims mesos, que ha tornat a provocar la introducció de mesures per a contindre la nova variant del coronavirus.

L'economia espanyola ha crescut un 5,1%, la qual cosa ha suposat el major avanç anual del PIB des de l'any 2000, si bé no ha recuperat el nivell previ a la pandèmia.

L'evolució de l'activitat i de l'ocupació han posat de manifest que la recuperació de l'ocupació ha sigut més ràpida i intensa que la del PIB. El mercat laboral ha mostrat bons resultats en 2021, amb un augment important de l'ocupació, una reducció en el nombre de persones aturades i en la taxa d'atur. També les d'ocupació i desocupació a la fi de 2021 han millorat respecte a les estimades a la fi de 2019.

En relació amb les hores treballades, l'ocupació s'ha elevat en un 7% respecte a 2020, però no s'han aconseguit els nivells de fa dos anys. Tots els sectors productius han experimentat un avanç positiu; destaquen la construcció, amb un increment interanual del 9,5%, i els serveis, amb un 7,9%, seguits de l'agricultura (2,5%) i de la indústria (1,1%). Respecte a les hores treballades fa dos anys, la bretxa en el conjunt de l'economia

s'ha situat en el -4,2% i en tots els sectors amb una diferència negativa: -9% en la indústria, -3,8% en els serveis, -3,5% en la construcció i -2,9% en l'agricultura.

La inflació ha limitat l'avanç de la demanda especialment en els últims mesos de l'any. Els principals factors que han influït en el repunt dels preus al llarg de 2021 han

sigut, en primer terme, l'efecte base derivat de l'alentiment dels preus d'alguns components de l'IPC des de l'inici de la pandèmia fins a l'estiu de 2020. A això cal sumar la recuperació de la demanda després de la relaxació de les mesures establides per a controlar la pandèmia. I, en tercer lloc, l'evolució de la inflació a Espanya s'ha degut a l'encariment de l'electricitat, a conseqüència del repunt dels preus del gas en els mercats internacionals.

En el marc de la conjuntura internacional, el CES CV se suma a les recomanacions efectuades pels principals organismes internacionals:

1. *Necessitat d'una **cooperació internacional** per a afrontar les conseqüències de la pandèmia i de les pertorbacions energètiques i alimentàries. Els països han de col·laborar per a garantir el subministrament de matèries primeres i productes alimentaris, especialment a les poblacions més vulnerables.*
2. *Aprofitar les mesures encaminades a controlar els preus elevats de l'energia per a aconseguir **economies més resilients, inclusives i verdes**, prioritzant les inversions en infraestructura verda per a combatre el canvi climàtic, enfortir la protecció social i incrementar la capacitat productiva per mitjà d'un procés de digitalització.*

Quant al panorama econòmic de la Unió Europea i de la zona euro:

3. *El CES CV insisteix en la necessitat de convergir cap a unes **estructures econòmiques més resilients**, en l'aprofundiment de la UEM, en la millora de l'entorn empresarial i en les reformes que estimulen la productivitat en determinats estats membres de la zona de l'euro.*
4. *Els programes ambiciosos acordats en l'àmbit de la Unió Europea, com **Next Generation EU**, s'han de desenvolupar amb la major eficiència i en el menor termini possible, i cal fer un seguiment de la seua gestió i execució.*

Pel que fa a l'economia espanyola:

5. *El CES CV recomana prendre les mesures de suport necessàries (**fiscals, monetàries i financeres**) **dirigides a llars i empreses**, que han patit en 2021 els efectes adversos de l'encariment dels preus, especialment, els energètics.*
6. *A més, han d'abordar-se amb major **zel reformes en el sistema productiu aplicant polítiques tecnològiques** dirigides, entre altres objectius, a apostar per la indústria per a fomentar la competitivitat, a augmentar la capacitat productiva de l'economia i a elevar-ne la productivitat, a fi de convergir realment en termes de renda, d'ocupació i protecció social amb els països del nostre entorn.*
7. *El CES CV ha estat recomanant la necessitat d'**incentivar la contractació a temps indefinit**, per a aconseguir una major estabilitat en l'ocupació, amb les*

conseqüències favorables que se'n deriven per a persones treballadores, i especialment per als col·lectius més vulnerables.

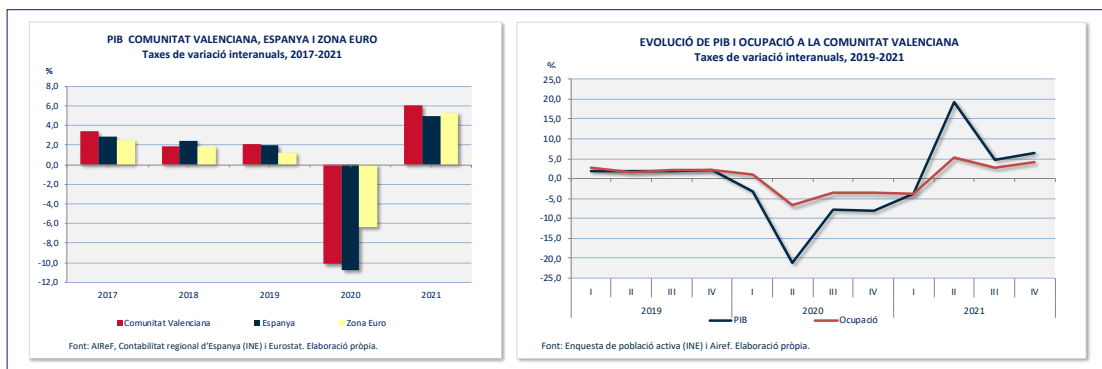
8. *El CES CV considera que s'han d'utilitzar tots els mitjans humans i materials possibles per a aconseguir que **l'Administració gestione eficientment els fons europeus recollits en el Pla de Recuperació, Transformació i Resiliència o, si no se'n disposa, els fons europeus Next Generation.** Es requereix una selecció adequada i una aplicació eficaç dels projectes d'inversió que es desenvolupen a l'emparedament d'aquests, per a la maximització del seu impacte sobre el creixement i la generació de treball decent.*

2. ECONOMIA DE LA COMUNITAT VALENCIANA

El CES CV valora positivament el procés de recuperació de l'economia valenciana després de la recessió provocada per la pandèmia i les mesures aplicades per a aturar-la en 2020. Les dades relatives a l'evolució del PIB en l'economia valenciana mostren un avanç del 6,1% en 2021, per damunt de la mitjana espanyola i europea i la col·loquen com a segona comunitat autònoma amb major creixement en 2021.

La Comunitat Valenciana ha sigut la segona regió amb major creixement econòmic en 2021, amb un avanç superior a la mitjana espanyola i europea.

Des del costat de la demanda, el **consum privat** ha sigut el que ha revitalitzat l'activitat en els mesos centrals de l'any, amb un alentiment en el quart trimestre, afectat per la pèrdua de poder adquisitiu de les economies domèstiques, a conseqüència del repunt dels preus; la **despesa pública** ha anat perdent dinamisme al llarg de l'any, mentre que la **demanda externa** ha mostrat una evolució favorable, amb un màxim històric en les exportacions, que gràcies al repunt dels mercats europeus ha millorat les vendes de semimanufactures i béns d'equip, encara que les dificultats del sector de l'automòbil han limitat el creixement de les exportacions.

Des de la perspectiva sectorial, **els sectors econòmics han tingut una evolució dispar**. La tendència a l'alça dels preus de les matèries primeres en els mercats internacionals també s'ha deixat sentir en l'activitat econòmica, com a conseqüència, entre altres factors, de l'augment de la demanda de matèries primeres derivat de la recuperació econòmica, del lent avanç de la capacitat productiva a escala mundial després de la inactivitat durant la pandèmia, de l'increment en els preus del transport marítim de mercaderies i de les retallades de subministrament per les asimetries en les rutes comercials i la reducció de contenidors disponibles, l'encariment de l'energia i, fins i tot, les mateixes estratègies comercials dels països productors de matèries primeres.

El **sector primari** s'ha enfrontat a una sèrie de dificultats que han marcat la seua evolució en 2021, entre les quals cal destacar l'encariment dels costos de producció, els baixos preus de les produccions conseqüència de les creixents importacions procedents

de tercers països, les adversitats climatològiques i l'amenaça i la lluita contra les plagues, dificultats que han provocat una pèrdua de rendibilitat del sector.

Las creixents importacions procedents de tercers països han fet caure considerablement els preus de certes produccions, com ara les importacions de cítrics des de Sud-àfrica pels acords vigents entre aquest país i la Unió Europea.

Els costos de producció s'han elevat a causa de l'encariment dels principals *inputs* del sector (electricitat, gasoil i pinsos). A això s'ha unit l'increment dels costos en la lluita contra les plagues en nombrosos cultius, en molts casos introduïdes per productes importats de països tercers. L'Administració autonòmica ha pres mesures de control biològic, biotècnic i de seguiment de poblacions, llinars d'intervenció i avisos, entre altres. A més, la climatologia ha incidit negativament en l'evolució de sector i ha provocat un augment considerable de les indemnitzacions previstes per a aquests sinistres.

El sector primari ha patit una pèrdua de rendibilitat en 2021 a conseqüència d'una sèrie de factors adversos, entre els quals cal destacar: l'encariment dels costos de producció, el baix preu de les produccions, la climatologia desfavorable i la lluita contra les plagues, en molts casos procedents de tercers països.

El Comité valora positivament l'avanç que s'està produint en la superfície ecològica i en el nombre d'operadors en la nostra comunitat, que enguany han experimentat un important increment, superior al registrat en el conjunt d'Espanya.

Pel que fa a l'**activitat ramadera**, el CES CV valora la importància que té en el medi rural de la Comunitat Valenciana. Una part del sector ramader està afrontant una sèrie d'exigències derivades del Reial decret 306/2020, d'11 de febrer, pel qual s'estableixen normes bàsiques d'ordenació de les granges porcínes intensives, i es modifica la normativa bàsica d'ordenació de les explotacions de bestiar porcí extensiu, que obliguen a una adaptació de les granges o a tancar-les.

Respecte al **sector pesquer**, segons dades de la Conselleria d'Agricultura, Desenvolupament Rural, Emergència Climàtica i Transició Ecològica, a 31 de desembre de 2021, la flota pesquera de la Comunitat Valenciana estava constituïda per un total de 535 vaixells amb 17.968,88 tones de registre brut.

El nombre de captures desembarcades en 2021 ha sigut de 17,89 milions de quilos amb un valor en llotja de 88,82 milions d'euros. Es constata una reducció en el nombre de captures del 16%, mentre que el valor en llotja ha decrescut un -0,34%.

L'any 2021 la producció aqüícola a la Comunitat Valenciana es va situar en 13.928,5 tones amb un valor de venda de 72,51 milions d'euros.

Quant a l'aqüicultura, destaca en la nostra comunitat l'orada (5.484,6 tones), la producció de la qual s'ha incrementat durant aquest exercici un 89,5% i representa el 39,4% del total de la producció. A continuació figura el llobarro, amb 4.228,6 tones.

El CES CV valora les convocatòries d'ajudes per a fomentar una pesca i aqüicultura sostenible, la qual cosa permetrà una major producció i competitivitat dels nostres productes. En aquest sentit, destaca l'important paper que desenvolupa any rere any l'aqüicultura en la nostra comunitat, que s'ha convertit en una activitat complementària a la pesca tradicional.

D'igual manera, cal destacar de manera positiva l'aprovació per part de l'executiu d'un programa d'ajudes en 2021, amb horitzó 2021-2023 per a investigació en el sector pesquer i aqüícola en el marc del Pla de Recuperació, Transformació i Resiliència (PRTR), l'objectiu del qual és fomentar la igualtat i prioritzar el paper de la dona, l'impuls a les tècniques formatives i que faciliten el relleu generacional fent més habitables i segurs els vaixells per a la incorporació de persones joves, la incorporació de la digitalització i innovació al sector, la innovació en salut laboral o potenciar accions per al desenvolupament local que aporten valor afegit al sector pesquer.

El CES CV vol ressaltar la importància que té el **sector industrial** dins de l'activitat econòmica de la Comunitat Valenciana, com es desprén de les principals variables del sector. És la tercera comunitat autònoma quant al valor del PIB, a preus corrents, i la segona si es considera solament la indústria manufacturera. A més, és la segona regió amb més ocupacions industrials, amb 349.500 ocupacions en el sector, és a dir, el 12,9% del total d'Espanya.

Per això, el CES CV valora el paper que pot representar la indústria en la recuperació econòmica per la seua capacitat d'innovació, que concentra més de dos

Els indicadors del sector industrial mostren una evolució favorable en 2021. El seu efecte tractor pot convertir-lo en un dels pilars de la recuperació postcovid-19

terços del total de la innovació en la nostra comunitat, segons el Pla Estratègic de la Indústria (PEIV). A més, l'efecte multiplicador de la indústria sobre la resta de sectors econòmics i la seua repercussió en el conjunt

de la societat la converteix en un dels pilars de la recuperació postcovid-19.

A més, el Comité reconeix l'esforç pressupostari de la Generalitat destinat al PEIV, que s'ha incrementat un 35,9% en 2021, així com les actuacions encaminades a donar suport a la competitivitat de la indústria, el foment de l'estalvi i l'eficiència energètica, l'aprofitament de la força tractora d'algunes empreses per a atraure altres indústries, com la de bateries elèctriques, la promoció de les capacitats clúster i facilitar la creació de consorcis, entre altres actuacions dutes a terme durant 2021.

L'activitat de la construcció ha recuperat el ritme de creixement després de la frenada que va experimentar en 2020 per la covid-19 com es desprén de l'anàlisi dels diversos indicadors del sector, que han millorat, però no de manera homogènia. Així, la licitació pública oficial en la construcció ha crescut de manera considerable en 2021, amb un increment interanual del 67,6%, mentre que els visats de direcció d'obra augmentaven més moderadament (4,6%). Quant a la licitació pública, cal indicar que en l'Administració general ha crescut un 141,8%, en l'Administració local un 50%, i la licitació per part de l'Administració autonòmica valenciana, en un 39,5% respecte a l'any anterior.

La construcció ha mostrat signes de recuperació en 2021, si bé els indicadors d'activitat del sector han tingut una evolució dispar al llarg de l'any.

El **sector serveis** ha représ taxes de variació positives des del mes de març, després de l'intens efecte de la pandèmia en 2020. L'avanç s'ha moderat en la segona meitat de l'any, especialment al desembre, coincidint amb la sisena onada del virus. El sector serveis en el seu conjunt ha tingut un avanç del 14,9% en finalitzar l'any 2021 i del 10,6% respecte a desembre de 2019.

Quant al **sector turístic**, l'oferta a la Comunitat Valenciana l'any 2021 ha augmentat un 3,1% en el nombre d'establiments i un 2,5% en el nombre de places oferides.

EVOLUCIÓ DE L'OFERTA TURÍSTICA A LA COM. VALENCIANA, 2020-2021

	2020				2021			
	núm	T	Places	T	núm	T	Places	T
Hotels	809	1,3	129.874	0,7	829	2,5	132.834	2,3
Hostals	220	1,9	6.845	0,1	225	2,3	6.893	0,7
Apartaments	84.349	4,6	418.846	4,8	86.961	3,1	431.743	3,1
Càmpings	137	4,6	74.174	3,3	126	-8,0	74.023	-0,2
Albergs	66	1,5	3.449	1,1	65	-1,5	3.403	-1,3
Cases rurals	1.058	1,8	8.368	1,9	1.082	2,3	8.592	2,7
Total	86.639	4,5	641.556	3,7	89.288	3,1	657.488	2,5

T: % Taxa de variació.

Font: Elaboració pròpia. Dades extretes del *Butlletí Oferta Turística Municipal i Comarcal. Turisme Comunitat Valenciana*.

Durant 2021 totes les branques d'activitat del sector serveis han presentat variacions interanuals positives. Destaca l'important avanç registrat per l'hostaleria,

Després de l'intens efecte de la pandèmia en 2020, el sector serveis ha représ taxes de variació positives des del mes de març de 2021, que han començat a moderar el seu creixement durant la resta de l'any, especialment al desembre, coincidint amb la sisena onada del virus.

encara que no ha sigut suficient per aconseguir els nivells que tenia al desembre de 2019. El comerç en el seu conjunt ha superat les xifres de negocis que tenia previs a la pandèmia, fet que no ha sigut possible en el cas del comerç al detall, per l'alentiment en el consum en els últims mesos de l'any a conseqüència de la pèrdua

de poder adquisitiu de les economies domèstiques, derivada de l'elevada inflació, i de la sisena onada del virus amb la variant omicron, que ha alentit el consum.

INDICADORS D'ACTIVITAT ECONÒMICA DE LA COMUNITAT VALENCIANA 2020-2021

(Taxes de variació interanuals)

Activitats	2019	2020	2021	Diferència*	
				2021/2020	2021/2019
Demanda interior					
Consum privat					
Matriculacions de vehicles	-2,7	-42,6	-0,7	41,9	2,0
Índex General de Comerç Minorista	-2,1	-5,1	2,5	7,6	4,6
Personal ocupat ICM	1,4	-1,3	1,9	3,2	0,5
Despesa pública					
Operacions no financeres de la Generalitat	5,2	11,1	7,5	-3,6	2,3
Inversió privada					
Matriculació de vehicles de càrrega	-5,9	-19,1	3,9	23,0	9,8
Importacions de béns d'equip	13,0	-2,6	9,4	12,0	-3,6
				0,0	0,0
<i>Crèdit concedit a sectors residents</i>	-3,2	4,6	2,2	-2,4	5,4
<i>Crèdit concedit a administracions públiques</i>	2,4	35,3	9,8	-25,5	7,4
<i>Crèdit concedit a altres sectors residents</i>	-3,5	2,7	1,6	-1,1	5,1
Demanda exterior					
Exportacions	2,7	-7,1	11,3	18,4	8,6
Importacions	3,5	-12,0	18,6	30,6	15,1
Taxa de cobertura	109,6	115,7	108,6	-7,1	-1,0

* En punts percentuals

Font: Dades recollides en Memòria sobre la situació socioeconòmica de la Comunitat Valenciana 2021

El **teixit empresarial valencià** es caracteritza per la diversitat de les seues activitats, en què les indústries del calçat, del tèxtil, del joguet, del moble i de la ceràmica tenen un pes econòmic important, així com la siderúrgia, la indústria de l'automòbil, la química, la petroquímica i l'hortofructícola, que es concentren en diversos punts de la geografia de la nostra comunitat. La majoria d'aquests sectors han mostrat índexs d'especialització³ més elevats que la resta de les activitats.

³ Calculats a partir de les dades de l'Enquesta industrial anual de productes, de l'INE.

A més, **les petites i mitjanes empreses tenen un pes important en l'estructura empresarial** de la Comunitat Valenciana, en què el 95,8% del teixit empresarial són microempreses (empreses de 0 a 9 persones treballadores) i el 54,5% són empreses sense persones assalariades, fet que corrobora el clar domini de l'autoocupació que s'observa en l'estructura jurídica empresarial valenciana.

Aquesta estructura empresarial és un dels factors determinants de la **productivitat i competitivitat** de les empreses en el nostre àmbit territorial. Les empreses de la Comunitat Valenciana tenen una productivitat mitjana inferior a la mitjana d'Espanya, la qual cosa suposa una disminució de la seua competitivitat i, amb això, una limitació en la capacitat de creixement i en la generació d'ocupació.

El teixit empresarial de la nostra comunitat es caracteritza, entre altres aspectes, per la diversitat de les seues activitats i per l'important pes de les petites i mitjanes empreses, factor aquest últim determinant de la seua productivitat i competitivitat.

Les dades recollides en aquest capítol mostren un **comportament positiu de l'activitat emprenedora**, des de la perspectiva del dinamisme empresarial, observat a través de l'augment d'empreses inscrites en la seguretat social, en el major nombre de societats mercantils constituïdes i de cooperatives registrades, així com un creixement de l'ocupació per compte propi durant l'any 2021 en la nostra comunitat.

Quant a la **innovació**, els indicadors d'activitats en R+D a la Comunitat Valenciana i el personal ocupat en R+D han descendit l'any 2020 a causa de la pandèmia.

	Despesa en R+D			Personal total en R+D en exec.		
	Total sectors	Repartiment despesa	Taxa de variació 2020-2019	Total sectors	Repartiment personal	Taxa de variació 2020-2019
Andalusia	1.627.247	10,4	5,8	25.908	11,2	4,2
Aragó	339.438	2,2	-5,3	5.974	2,6	-4,7
Astúries, Principat de	193.658	1,2	-1,0	3.375	1,5	2,1
Balears, Illes	137.698	0,7	2,6	2.777	1,2	-0,6
Canàries	217.808	1,4	-0,9	3.729	1,6	4,4
Cantàbria	120.120	0,8	0,9	1.960	0,8	4,4
Castella i Lleó	758.475	4,9	-5,3	10.554	4,6	5,2
Castella-la Manxa	261.065	1,7	3,2	3.506	1,5	4,1
Catalunya	3.619.256	23,2	0,6	50.776	21,9	-2,6
C. Valenciana	1.236.012	7,9	-2,2	20.608	8,9	-0,3
Extremadura	125.337	0,8	-10,0	2.647	1,1	3,0
Galícia	641.680	4,1	2,3	10.774	4,7	-2,8
Madrid, Comunitat de	4.252.947	27,3	3,7	57.171	24,7	2,9
Múrcia, Regió de	341.157	2,2	5,5	6.409	2,8	2,6
Navarra, C. Foral de	366.353	2,4	3,0	4.758	2,1	-4,5
País Basc	1.461.517	9,4	-0,9	19.517	8,4	-0,8
Rioja, La	64.412	0,4	-4,9	1.203	0,5	-4,6
TOTAL	15.572.052	100	0,0	231.645	100	0,1

Les dades de les ciutats autònomes de Ceuta i Melilla no es proporcionen per secret estadístic

* Equivalència a jornada completa

Font: INE.

Una vegada fetes aquestes valoracions de l'activitat econòmica de la Comunitat Valenciana, cal fer les recomanacions següents:

Quant al sector primari:

9. *El CES CV considera que l'Administració hauria d'incrementar l'esforç a millorar els canals de comercialització del sector agrari, a incentivar la introducció de noves tecnologies i les inversions innovadores, compatibles amb la protecció del medi ambient. D'aquesta manera, **s'elevaria la competitivitat del sector i es facilitaria l'accés de les activitats agroalimentàries a nous mercats**, la qual cosa milloraria els seus resultats econòmics i mediambientals i permetria mantindre l'ocupació existent en les empreses agroalimentàries i la creació de treball decent en les zones rurals.*
10. *El Comité considera que **l'agrupació i cooperació en el sector** contribuiria a incrementar la productivitat de les explotacions.*
11. *El CES CV recomana exigir **reciprocitat en les relacions comercials i en els acords amb països tercers**, i que les administracions agiliten els processos de negociació. A més, el Comité estima convenient que la Generalitat emeta un informe de les conseqüències que aquests acords i tractats poden tindre sobre el sector agrari.*

12. El CES CV entén que els pressupostos de la Generalitat haurien d'incrementar les **mesures dirigides a lluitar contra l'abandó de professionals del sector i contra el procés d'envelliment** que s'està produint, perquè el grau d'incorporació de joves a l'agricultura no està garantint el relleu generacional.

En aquest aspecte, el Comitè estima necessari incrementar els esforços encaminats a **millorar la formació** de totes aquelles persones que es dediquen a l'agricultura i, especialment a la joventut, perquè és un element clau per a propiciar un canvi de model productiu orientat a una agricultura més intensiva en coneixement.

13. En relació amb l'activitat ramadera, el CES CV recomana que s'intensifiquen les **ajudes per a la millora i sostenibilitat de les explotacions ramaderes** de la nostra comunitat, necessàries per a afrontar les inversions en infraestructures i equipament en aquestes explotacions, a vegades derivades de les noves exigències normatives, com és el cas de l'adaptació del sector al [Reial decret 306/2020, d'11 de febrer, pel qual s'estableixen normes bàsiques d'ordenació de les granges porcínes intensives, i es modifica la normativa bàsica d'ordenació de les explotacions de bestiar porcí extensiu.](#)

Pel que fa al subsector pesquer:

14. El CES CV recomana la necessitat de **continuar treballant en la conservació i protecció de l'entorn marí, dels recursos pesquers i en el foment de la recuperació dels caladors**, al mateix temps que mostra novament la seua preocupació per la recessió en el volum de pesca desembarcada. No obstant això, ha de destacar-se l'esforç que ha realitzat aquest subsector per a fer arribar el major nombre captures a les nostres llotges davant la situació de crisi pandèmica experimentada en 2020 i els primers mesos de l'exercici 2021.
15. Així mateix, recomana que l'Administració prenga les mesures necessàries per a aconseguir **un major control en l'abocament de deixalles a la mar**, aplicant les sancions corresponents en cas d'abocament, en aquells supòsits en què siga procedent. D'altra banda, insisteix que l'Administració hauria de controlar l'extracció d'arena per a regenerar les platges, perquè aquesta pràctica afecta l'ecosistema marí.
16. El CES CV recomana a l'Administració i a les organitzacions professionals del sector, **la cerca de fórmules que faciliten l'accés de joves a la professió a fi de fomentar el relleu generacional.**

El Comitè considera que els motius de la no incorporació de joves a l'activitat pesquera haurien de buscar-se, entre altres, en l'escassa oferta i difusió de l'existència de formació professional específica a la Comunitat Valenciana, en la tipologia del treball, en el sistema salarial, en el desarrelament familiar, en les dificultats de projecte de vida i en l'escassetat de polítiques d'ocupació dirigides al sector.

Pel que fa al sector industrial:

17. *El CES CV recomana intensificar les mesures encaminades a la reindustrialització, en què s'afavorisca la competitivitat del sector industrial, entre les quals cal destacar: el suport a la inversió en R+D+I, l'activitat emprenedora, la digitalització i la internacionalització de les empreses, així com la disponibilitat d'infraestructures adequades. A més, aquests instruments garantiran la permanència del teixit industrial existent en el territori de la nostra comunitat, atrauran inversions industrials estratègiques i afavoriran la generació de noves activitats sostenibles i respectuoses amb el medi ambient i la creació de treball decent.*
18. *En línia amb la recomanació anterior, el CES CV considera que els recursos disponibles de les diferents administracions han d'utilitzar-se de manera eficient i fer-los arribar en el menor termini possible a les empreses, a les persones treballadores i emprenedores, per a **augmentar la productivitat i el valor afegit de les activitats productives**, tot això en un marc de desenvolupament més inclusiu i sostenible.*
19. *El Comité estima imprescindible millorar la imatge de la indústria com a oportunitat laboral per a la joventut, motivant-la per a treballar en el sector, i intensificar l'esforç a feminitzar els estudis relacionats amb els treballs en la indústria. En aquesta línia, el CES CV considera convenient **adaptar els plans de formació contínua i ocupacional a les necessitats del sector productiu industrial**, en la programació del qual han de participar els agents econòmics i socials, que són coneixedors de la demanda del sector.*
20. *D'altra banda, cal aprofitar el teixit industrial consolidat amb presència de clústers comarcals i intensificar el procés de localització, agrupació i cooperació d'empreses. L'ús de les seues sinergies pot ajudar al desenvolupament de sectors emergents i a la modernització i internacionalització empresarial. L'eix 6 del PEIV dedicat a la cooperació proposa revitalitzar les polítiques enfocades a clústers i **potenciar la clusterització dels sectors per a millorar-ne la competitivitat** i, alhora, donar suport als projectes intra i intersectorials.*
21. *El CES CV estima que el desenvolupament de la política industrial ha de reforçar i reactivar un model productiu que considere la **importància de la petita i mitjana indústria valenciana, centrat en la competitivitat sostenible, el coneixement, la innovació, la cooperació i la transformació digital**. En aquest sentit, el Comité recomana intensificar la coordinació entre organismes públics i agents implicats per a desenvolupar i executar els plans i programes dirigits a impulsar la indústria de la nostra comunitat, com és el cas del PEIV.*
22. *El Comité considera que ha d'impulsar-se **l'ús de les energies renovables i l'estalvi energètic** en els processos productius pels seus beneficis econòmics, ambientals i socials. L'Administració autonòmica ha d'augmentar els seus esforços per a captar fons europeus i destinar-los al foment i impuls de l'autoconsum energètic, l'augment de l'ús de les energies renovables i l'estalvi i eficiència energètica.*

Quant al sector de la construcció:

23. *El Comit  entén que ha d'aprofitar-se la recuperació econòmica per a realitzar una transformació del sector cap a la digitalització i cap a la rehabilitació i regeneració d'edificis i espais urbans que comporten una reducció important de consums i l'aprofitament de noves fonts d'energia.*

Pel que fa al sector serveis:

24. *El Comit  apel·la a la col·laboració entre administracions públiques i agents implicats per a impulsar polítiques i projectes encaminats a la **modernització de les empreses en algunes branques del sector serveis**, que permeten augmentar la seua resiliència i transformació digital. El CES CV considera que és una bona oportunitat aprofitar de manera eficient els fons Next Generation EU per a desenvolupar aquests projectes estratègics. Recomana que s'impulsen **accions a favor del turisme sostenible** en el marc de treball de les xarxes de municipis a favor de la sostenibilitat impulsades per diferents institucions en els àmbits provincial, autonòmic i estatal i continua considerant imprescindible l'impuls a la innovació i la **transformació digital del sector per mitjà del desenvolupament de destinacions turístiques intel·ligents** de la Comunitat Valenciana i l'acceleració de la transformació digital de les empreses turístiques i així com donar suport a línies d'innovació d'aquestes.*
25. *El CES CV recomana que es continue dinamitzant l'ocupació turística, tant directa com indirecta i induïda, aix  com l'estabilitat i qualitat d'aquesta alhora que es dissenyen **programes de requalificació dels professionals del sector turístic** com a element clau en la diferenciació de l'oferta turística davant de la de destinacions competidores.*
26. *A la vista que el turisme encara no ha aconseguit els nivells previs a la crisi, es recomana que s'estimule la **promoció de la demanda turística de proximitat**.*
27. *I amb la finalitat de contribuir a la desestacionalització del sector, el Comit  considera convenient incrementar el **suport a l'emprenedoria i al turisme en els diferents municipis en risc de despoblació** i per aix  recomana que es continuen potenciant i difonent els itineraris culturals, gastronòmics i mediambientals, en col·laboració amb les entitats locals i operadors implicats tenint en compte del gran potencial que posseeix l'interior de la nostra comunitat amb la finalitat de diversificar l'oferta turística.*

Respecte a l'estructura empresarial en la Comunitat Valenciana:

28. *Respecte a les dimensions de les empreses que conformen el teixit empresarial de la Comunitat Valenciana, el CES CV entén que s'hauria **d'afavorir l'augment de les dimensions de les empreses que conformen el teixit empresarial** de la nostra comunitat, és a dir, redimensionar el teixit empresarial per mitjà, entre altres aspectes: increment intern de la seua capacitat; cooperació o aliances entre*

empreses; integració, concentració o convergència empresarial. Les empreses de major grandària, generalment, inverteixen més en R+D+I i en la formació de les seues persones treballadores i personal directiu, intensifiquen les seues estratègies d'internacionalització i solen tindre unes millors condicions en els seus convenis laborals. En concret, el Comité entén que la cooperació és una eina adequada per a evitar les ineficiències i "diseconomies a escala" que puguen produir-se per una estructura empresarial com la de la nostra comunitat, amb una dimensió reduïda de les unitats empresarials.

- 29. El CES CV considera que la productivitat és una de les principals variables sobre la qual ha d'actuar-se de manera estructural i recomana augmentar l'esforç inversor en els seus determinants principals: R+D+I, formació en els recursos humans (empresariat i persones treballadores) i grandària empresarial anteriorment esmentada. Aquestes **mesures contribuirien a elevar els nivells de productivitat empresarial en els diferents sectors**. Això redundaria en una millora de la competitivitat i, per consegüent, en una major capacitat per a aconseguir un creixement econòmic sostenible i equilibrat i menys sensible als canvis en els cicles econòmics i a situacions extraordinàries. A més, facilitaria la creació de treball decent.*
- 30. El Comité entén que és necessari que l'**execució del pla Next Generation EU**, com a instrument temporal concebut per a impulsar la recuperació, siga àgil i eficient perquè serà una gran ajuda en el procés de transformació del model productiu que ha de ser més ecològic, digital i resilient. En aquest sentit, i per al conjunt dels sectors econòmics, és necessari impulsar projectes i actuacions que complisquen els requisits per a captar el major volum de recursos possibles mobilitzats per la Unió Europea i el Govern d'Espanya, com es recull en l'Estratègia Valenciana per a la Recuperació.*
- 31. El CES CV considera necessari que es continue **incrementant la despesa, tant pública com privada, en R+D** i que la inversió en innovació continue augmentant fins a assolir els paràmetres recomanats per la Unió Europea.*
- 32. En aquest sentit, les **polítiques públiques en matèria d'innovació** en el marc de la nova Estratègia Espanyola de Ciència, Tecnologia i Innovació 2021-2027 (ECTI 2021-2027), han de considerar les debilitats, amenaces, fortaleses i oportunitats del Sistema Valencià d'Innovació.*
- 33. Especialment, es recomana combatre el baix nivell de transferència del coneixement al sector productiu i la dificultat que tenen les petites empreses per a ser innovadores, **impulsar la col·laboració entre els diferents agents del Sistema Valencià d'Innovació** i fer els esforços necessaris per a optar al major finançament possible del nou marc financer pluriennal 2021-2027 de la Unió Europea i els fons Next Generation UE. També resulta necessari donar suport a l'R+D en l'àmbit sanitari i la inversió en transició ecològica i digitalització, així com atendre les necessitats dels sectors estratègics de la Comunitat Valenciana.*

3. SECTOR EXTERIOR

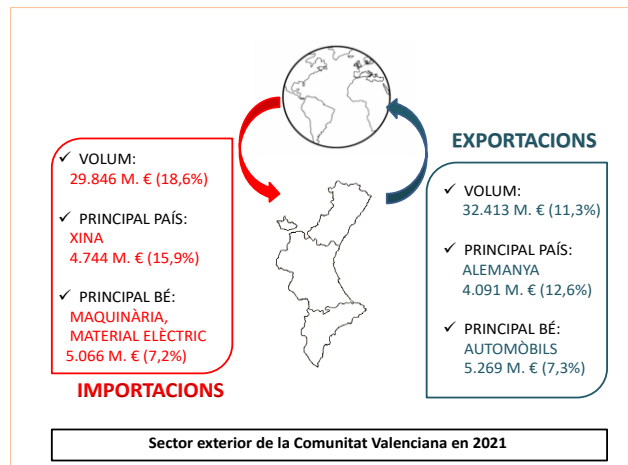
3.1. COMERÇ EXTERIOR DE LA COMUNITAT VALENCIANA

El **comerç exterior de la Comunitat Valenciana** ha tornat a recuperar el dinamisme que es va veure interromput en 2020 per la crisi sanitària i econòmica derivada de la pandèmia, i ha aconseguit **màxims històrics en les seues exportacions i importacions**. Les exportacions de mercaderies s'han incrementat en un 11,3% interanual, un creixement inferior al de les importacions, que han augmentat un 18,6%. Com a conseqüència, el saldo comercial de la nostra comunitat s'ha

El sector exterior de la Comunitat Valenciana ha recuperat el dinamisme en 2021 i ha arribat a màxims històrics en les seues exportacions i importacions.

reduït, en registrar un superàvit de 2.566,89 milions d'euros, inferior en un 35,1% al registrat en 2020, segons dades provisionals, de manera que és la quarta comunitat autònoma amb major saldo positiu de la balança comercial.

El **graü d'obertura exterior** de la Comunitat Valenciana, superior al de la mitjana nacional, ha tornat a posar de manifest que l'economia valenciana continua estant més present en els mercats internacionals i amb això més exposada a situacions adverses com les patides en 2021. No obstant això, el nombre d'**empreses valencianes que han realitzat activitats d'exportació** en 2021 ha arribat a les 30.172, superior en un 25,1% al comptabilitzat en 2020, a causa en gran mesura del fet que el Regne Unit ha passat a ser tercer país i totes les empreses que venen en aquest país han de declarar en duanes, amb independència de la quantia. Cal ressaltar que el nombre d'empreses exportadores regulars⁴ en la nostra comunitat continua sent elevat, amb un total de 7.942 empreses, un 2,3% més que any precedent, el que representa un 26% del total d'empreses exportadores. Aquesta regularitat és important per al teixit empresarial de la nostra comunitat, ja que aquestes empreses són més competitives i eficients, els seus productes incorporen qualitat, tecnologia i innovació i estan més preparades per a suportar fluctuacions del mercat.

L'**estratègia d'internacionalització** de l'Administració autonòmica després de la pandèmia s'ha traduït en l'adaptació i increment del pressupost en la línia de promoció exterior, que en 2020 es va incrementar en un 4,2% i en 2021 en un 30,2%. Entre les

⁴ S'entén, en aquest cas, com a empreses exportadores regulars les que porten exportant un mínim de quatre anys seguits.

actuacions dutes a terme es troben, entre altres, el servei de consultoria o de formació per a empreses per l'entrada en vigor del Brexit, les ajudes per al transport de mostres sense valor comercial, la promoció internacional de manera virtual, la identificació de proveïdors de productes intermedis en mercats alternatius per la limitació de la capacitat de subministraments de països amb els quals normalment es comercia, el reforç del servei d'identificació de les oportunitats en nous mercats o l'ampliació de serveis de la Xarxa Exterior d'IVACE.

D'altra banda, s'ha mantingut el **procés de diversificació exportadora** de la nostra comunitat en 2021, tant en el cas dels béns com en les destinacions d'aquests. Els productes més demandats han tornat a ser fruites, hortalisses i llegums, material de transport, productes ceràmics, automòbils, combustibles, maquinària, material elèctric, calçat i tèxtil que representen entorn del 80% del valor exportat, percentatge inferior al de l'any anterior. Enguany els principals sectors han mostrat un avanç respecte a l'any anterior, excepte el sector de l'automòbil, per les raons exposades en el capítol 2 de la Memòria. Entre la resta de sectors, només els productes energètics i el calçat s'han quedat per davall dels nivells previs a la pandèmia.

Quant a la **diversificació geogràfica**, s'ha observat que els països de la Unió Europea continuen sent la principal destinació de les exportacions valencianes, encara que en 2021 han tornat a reduir el seu pes relatiu, 9 punts percentuals, mentre que ha augmentat el d'altres destinacions amb millors perspectives de creixement, com són alguns països asiàtics o del nord d'Àfrica, així com el dels Estats Units i la Xina.

Des de l'1 de gener de 2021, el Regne Unit ha passat a ser un país tercer per a la Comunitat Valenciana, en relació amb els intercanvis comercials, però amb el qual continua mantenint una vinculació important, ja que és la cinquena destinació mundial de les exportacions de la nostra comunitat. Les **exportacions al Regne Unit** s'han calculat en 1.991,70 milions d'euros en 2021, amb un descens interanual del 3%, la qual cosa representa el 6,1% del total de vendes a l'exterior de la Comunitat Valenciana. Destaca el pes relatiu que té el sector alimentari, superior al 29%, i el sector de l'automòbil, entorn del 25%, encara que el valor exportat d'aquest últim s'ha reduït en un 36,6%, a conseqüència de les dificultats pròpies del sector i per l'efecte del Brexit.

En conjunt, el grau de concentració de les exportacions al Regne Unit és elevat, ja que els deu primers productes exportats representen el 80% del total de vendes, 5 punts percentuals menys que l'any precedent. Per la seua banda, les **importacions del Regne Unit** s'han reduït quasi a la meitat i es calculen en 675,19 milions d'euros, un 2,3% de les compres a l'exterior, i amb un grau de concentració superior al de les exportacions, entre les quals destaquen les compres del sector de l'automòbil, que representen el 60,6% de les importacions.

Des de 2020, el pressupost de la Generalitat ha incrementat la partida destinada a les despeses de consultoria o de formació relatives a nous controls, tramitació duanera

o accessos limitats que puguen variar els processos de fabricació i de logística, derivats de l'entrada en vigor del Brexit.

Finalment, cal indicar que la Unió Europea negocia en nom de tots els seus estats membres els protocols d'importació, però ha de ser cada país membre el que negocie els seus protocols d'exportació. Aquesta circumstància explica, en gran part, la **falta de reciprocitat** entre les exigències establides a les importacions de països tercers i les nostres exportacions per a accedir als seus mercats.

En aquest context, els protocols per a l'exportació de determinats productes, com els cítrics i els caquis, estableixen estrictes exigències burocràtiques que eleven els costos de la gestió administrativa. Per contra, els **costos administratius i de control de les importacions a la Unió Europea són mínims**, el que evidencia l'esmentada falta de reciprocitat.

Pel que fa al comerç exterior:

34. *Continuar impulsant **les mesures d'internacionalització de les empreses de la nostra comunitat** per a afavorir l'activitat, per mitjà d'instruments com els serveis d'assessorament, informació, promoció i formació i el suport institucional per a aconseguir una major presència en l'exterior, i la garantia i millora de la connexió a través d'infraestructures essencials, la qual cosa permetrà continuar enfortint una base exportadora en els sectors estratègics i la competitivitat de l'agricultura i la indústria de la Comunitat Valenciana. En concret, el CES CV considera que seria convenient incrementar el pressupost de la Generalitat per a desenvolupar campanyes de promoció dels productes valencians i, especialment, els agraris.*
35. *El Comité considera que ha d'existir en les relacions comercials de les empreses exportadores de la nostra comunitat una **reciprocitat en les exigències normatives** quant als tràmits burocràtics, costos administratius, mecanismes de control i estàndards de produccions procedents de països tercers.*
36. *Recomanar a la Generalitat l'emissió **d'un informe complet de les conseqüències que els tractats o acords amb països tercers** puguen tindre sobre les nostres branques productives, especialment sobre l'agricultura i en la viabilitat dels nostres cultius, així com sobre l'activitat industrial manufacturera.*
37. *El CES CV estima essencial la col·laboració conjunta de les administracions públiques, les empreses i altres institucions empresarials, com les cambres de comerç, per a donar suport a projectes innovadors i sostenibles que permeten renovar les estructures productives i la creació de treball decent i elevar el grau de competitivitat i la quota de mercat internacional, que sens dubte facilitarà la internacionalització de les empreses. En aquest sentit, **ha d'afavorir-se l'adaptació del comerç exterior de la nostra comunitat a la globalització i al canvi tecnològic**, amb la finalitat de posicionar-lo en activitats d'elevat valor afegit.*

38. El Comité considera que el **foment de clústers de cooperació** és una iniciativa que, mitjançant les seues sinergies, pot potenciar el desenvolupament de sectors emergents, així com el creixement, la modernització i internacionalització de les empreses de la Comunitat Valenciana.
39. El CES CV recomana que des de l'Administració autonòmica s'intensifiqui la **informació i l'assessorament directe** a aquelles empreses valencianes que decidisquen iniciar una relació comercial amb tercers països.
40. Finalment, el CES CV considera prioritari **minimitzar el risc d'aparició de colls de botella en la cadena de subministrament**, com els que han patit algunes branques d'activitat durant 2021, diversificant l'aprovisionament dels subministraments bàsics (matèries primeres i béns intermedis) des de nous països i regions, juntament amb la producció pròpia de béns de primera necessitat.

3.2. INVERSIÓ ESTRANGERA EN LA COMUNITAT VALENCIANA

La **inversió estrangera directa** en la Comunitat Valenciana ha experimentat un notable repunt, especialment en els primers mesos de l'any, que la situa en 856,38 milions d'euros en 2021, superior en un 76% a la mitjana de l'última dècada, i amb elevat grau de concentració, tant per països com per sectors. Així, Itàlia, França i els Estats Units han aglutinat les tres quartes parts de la inversió estrangera i només tres sectors (fabricació d'altres productes minerals no metàl·lics, transport marítim i fabricació de vehicles de motor) han representat més de la meitat d'aquesta inversió.

La inversió estrangera ha repuntat considerablement en 2021, amb un alt grau de concentració, tant per països com per sectors.

Pel que fa a la inversió estrangera:

41. La inversió directa estrangera ha d'aprofitar-se per a **incentivar la innovació i internacionalització del teixit empresarial, millorant-ne la competitivitat**. El Comité considera que ha de ser objectiu prioritari continuar augmentant la confiança de la inversió estrangera, amb la finalitat que aquesta inversió contribuïska a dinamitzar l'activitat productiva de la Comunitat Valenciana i genere treball decent.
42. La privilegiada situació geoestratègica de la nostra comunitat pot facilitar el desenvolupament de **centres logístics intermodals per a ser la porta d'entrada d'economies emergents** com la Xina o altres d'Orient Mitjà i Àfrica i, fins i tot, per a empreses europees i asiàtiques que pretenguen comerciar amb altres països tercers i viceversa.
43. El Comité entén que el desenvolupament d'àrees industrials i d'infraestructures adequades són instruments necessaris, entre altres, per a atraure projectes d'**inversió estrangera que impulsen la reindustrialització d'alta tecnologia i de**

AGENDA 2030

MEMÒRIA 2021

RESUM EXECUTIU: VALORACIONS I RECOMANACIONS

CESCV
Comité Econòmic i Social

sostenibilitat ambiental i la creació de treball decent, com és el cas de la futura instal·lació de la gigafactoria de bateries al parc empresarial Parc Sagunt II, vinculada a l'assignació de fons europeus del PERTE (Projectes Estratègics per a la Recuperació i Transformació Econòmica) del vehicle elèctric.

44. *Els fluxos d'inversió estrangera també poden contribuir al desenvolupament sostenible de zones desfavorides. El CES CV recomana **fomentar mesures per a atraure la inversió estrangera en municipis en risc de despoblació** i, per això, considera necessari un impuls addicional de la Llei 19/2018, de 13 de juliol, d'acceleració de la inversió a projectes prioritaris (LAIP).*

4. SECTOR PÚBLIC

En aquest segon any de pandèmia continuen els efectes de la crisi sanitària, econòmica i social provocada per la covid-19, sense precedents a escala mundial. En aquesta situació és especialment rellevant el paper que exerceixen les comunitats autònomes en la prestació de serveis públics fonamentals com ara l'educació, els serveis socials i, especialment, la sanitat.

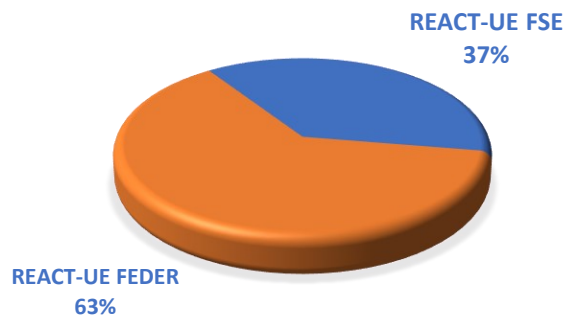
L'escenari econòmic ha canviat per complet a causa de la crisi provocada per la pandèmia i l'impacte a la **Comunitat Valenciana** ha sigut especialment greu en tractar-se d'una societat que patia per endavant altres problemes estructurals: debilitats estructurals relacionades amb el mercat de treball i la limitada capacitat del teixit productiu valencià per aconseguir els nivells de productivitat d'altres territoris, tenint en compte que el nivell de renda per habitant de la població valenciana és un 12,2% inferior a la mitjana nacional.

Sens dubte, la continuïtat en l'aplicació del **sistema de finançament autonòmic ha perjudicat la Comunitat**, i està ocasionant que es veguen minvades les possibilitats de creixement i creació d'ocupació que són necessàries per a afrontar la crisi de la pandèmia covid-19.

Per a contrarestar aquests efectes negatius, destaca especialment la important mobilització de recursos posada en marxa des de la Unió Europea i coordinada amb el Govern d'Espanya. Es tracta d'una injecció de fons sense precedents que s'instrumenta a través sobretot del **Next Generation EU (NGEU)** i suposa al mateix temps un alleujament financer i un repte per a la seua eficaç gestió en els pròxims anys, a fi d'enfortir els serveis públics essencials, especialment la sanitat, la transformació digital i ecològica de l'estructura productiva valenciana, la recuperació del creixement econòmic i la creació d'ocupació. Dels instruments quantitativament més rellevants de l'NGEU, en 2021 han sigut assignats a la Comunitat Valenciana 1.055 milions d'euros del Mecanisme de Recuperació i Resiliència (MRR) i 1.254 milions d'euros del REACT-UE distribuïts aquests últims entre 2021 (80%) i 2022 (20%).

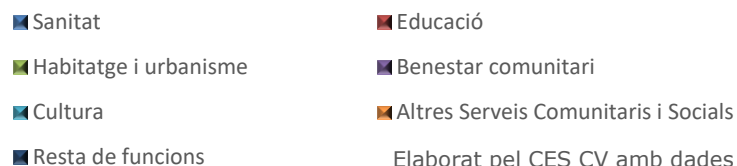
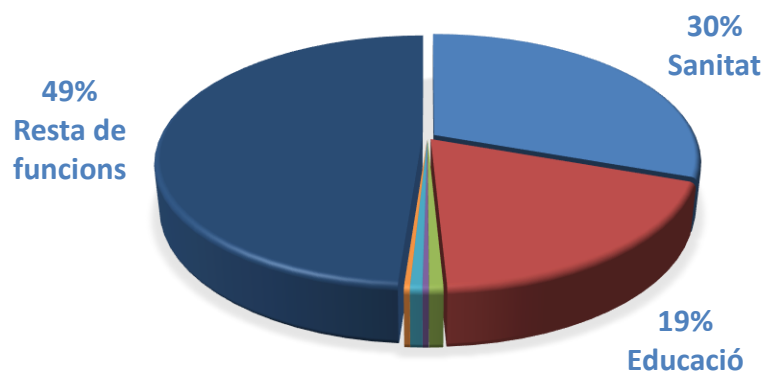
Quant a l'execució **pressupostària**, les despeses han augmentat un 6,66% i els ingressos un 9,09% respecte a l'any anterior. Quasi la meitat de la despesa total executada en 2021 correspon a sanitat (30%) i educació (19%).

REACT-EU COMUNITAT VALENCIANA ASSIGNACIÓ FONTS (%)

Elaborat pel CES CV amb dades de la Direcció General de Fons Europeus de la Conselleria d'Hisenda i Model Econòmic.

BÉNS PÚBLICS DE CARÀCTER SOCIAL DESPESA EXECUTADA EN 2021 (%)

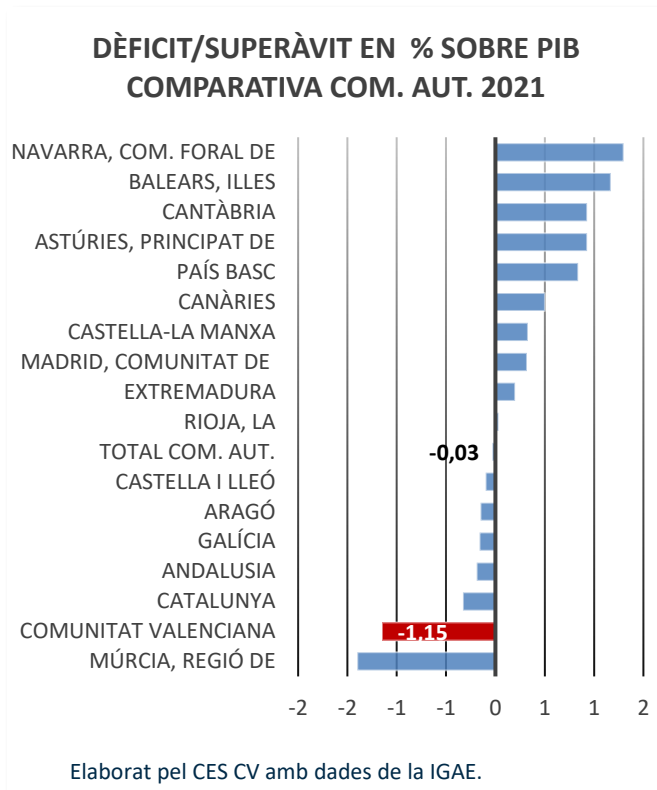
Elaborat pel CES CV amb dades de la GVA.

El **resultat pressupostari no financer** de 2021 ha sigut de -2.042,51 milions d'euros, i el romanent de tresoreria, a pesar de mostrar una posició menys deficitària que l'any anterior, va ser de -1.607,1 milions d'euros. La variació del romanent és deguda a l'increment de 1.712 milions d'euros dels fons líquids (un 320,4% respecte a l'any anterior) pel fet que en aquest apartat es comptabilitzen els fons que ha transferit l'Estat a la Comunitat Valenciana a través de l'MRR, del REACT-EU, del Fons Extraordinari COVID-19 i del Pla Resistir Plus. Malgrat això el resultat pressupostari no financer continua sent negatiu, i la Comunitat presenta, com és sabut, una situació financera de difícil sostenibilitat que requereix, entre altres accions, la **revisió del model de finançament autonòmic**, un sistema que penalitza any rere any la Comunitat Valenciana, tal com ha sigut ja estudiat i reconegut pels experts, tant de l'àmbit autonòmic com nacional.

La Comunitat Valenciana ha experimentat un **increment poblacional** del 17% en el període 2002-2019, superior a la mitjana de les comunitats autònomes en quatre punts percentuals i un dels més elevats, darrere de les Illes Balears, Canàries, Regió de Múrcia i Comunitat de Madrid. L'increment poblacional comporta un augment de les necessitats de despesa que cal atendre, en primer lloc, les dels serveis públics fonamentals.

Al costat de l'augment de la població i de les necessitats de despesa, la situació es va agreujar a partir de la crisi econòmica iniciada en 2008 per la disminució brusca dels ingressos. La Comunitat Valenciana és la que va obtindre menys **ingressos no financers per capita** durant el període 2002-2019, un 18% menys que la mitjana. A més, durant una llarga dècada els ingressos no van recuperar els nivells anteriors, i només a partir de 2019 els ingressos totals no financers han superat el nivell aconseguit en 2009.

La Comunitat Valenciana és una de les comunitats que menys gasta per habitant. En **despeses per operacions no financeres**, un 13% menys que la mitjana per al període 2002-2019. A més, ha de fer més esforç que altres autonomies i dedica un major percentatge del seu pressupost a atendre la despesa dels serveis públics fonamentals, especialment ara en sanitat, de manera que queden menys recursos per a atendre altres funcions, per exemple, a polítiques d'estímul i suport a l'R+D+I, infraestructures o desenvolupament del teixit productiu.

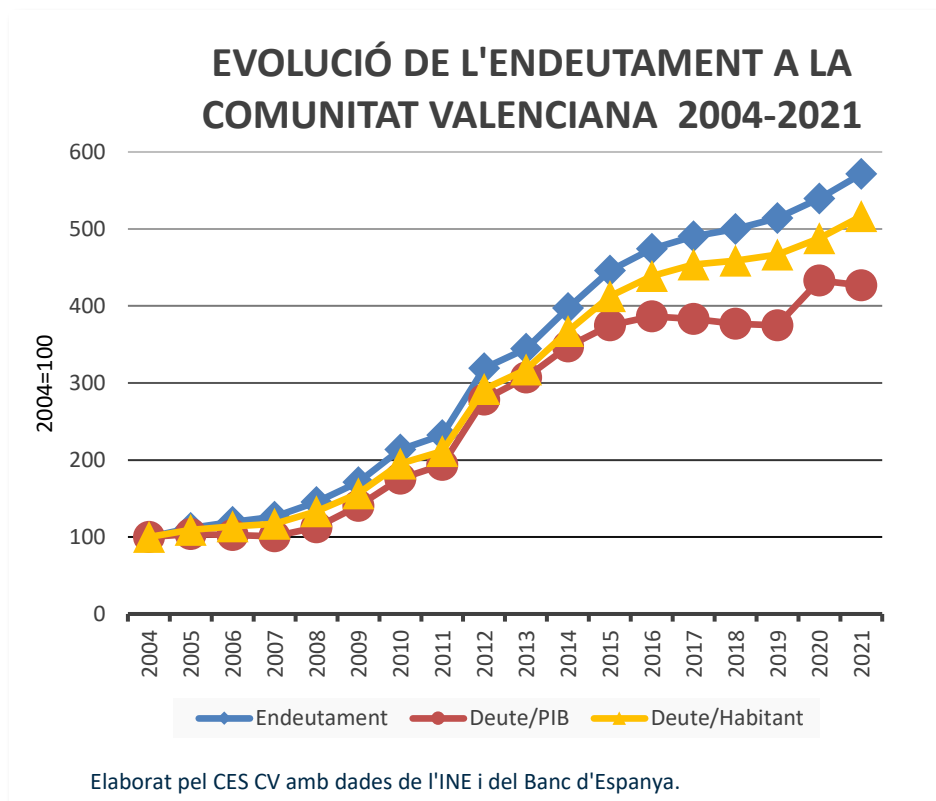
Al desembre de 2021, el **dèficit** de la Comunitat és de 1.292 milions d'euros; un 1,15% sobre el PIB.⁵ El dèficit en valor absolut s'ha reduït 54 milions d'euros, és a dir, un 4% respecte a l'any anterior, i el dèficit en percentatge respecte al PIB s'ha reduït un 11% interanual. L'explicació a la reducció del dèficit en aquest segon any de pandèmia està en els fons europeus i les ajudes de l'Estat. Malgrat això, la Comunitat Valenciana presenta el dèficit més elevat de totes les comunitats autònomes en valor absolut i el segon més elevat en percentatge sobre el PIB. L'impacte de la pandèmia covid-19 en la despesa socio sanitària

de l'any 2021 en la nostra comunitat ha sigut de 762 milions d'euros, equivalent a un 0,68% del PIB autonòmic.

Al costat del desequilibri financer ocasionat per les crisis econòmiques de l'última dècada i la generació de dèficit, el sistema de finançament autonòmic ha manifestat una realitat d'insuficiència global i d'inequitat en el repartiment dels recursos que ha portat la Comunitat Valenciana a endeutar-se més a pesar de gastar menys que altres regions. La Comunitat Valenciana és la segona comunitat, darrere de Catalunya, amb major deute tant en valor absolut com en deute *per capita*. El **deute viu** ascendeix a 53.820 milions d'euros al desembre de 2021, i correspon a 10.655 euros per habitant. El 83% d'aquest deute és amb l'Estat espanyol. En percentatge, la valenciana és la comunitat amb més deute respecte al PIB, un 47,8%.

El deute de la Comunitat Valenciana al tancament de 2021 és de 10.655 euros per habitant.

⁵ Les regles fiscals per a 2020, 2021 i 2022 es troben suspeses, seguint les recomanacions europees, a fi que les administracions públiques disposen de totes les eines possibles per a afrontar l'emergència sanitària i, al mateix temps, disposen d'una flexibilitat fiscal que impulse la recuperació econòmica i social.

A més, l'elevat nivell d'endeutament acumulat per la Comunitat Valenciana genera enguany uns **interessos** de 330 milions d'euros. Cal assenyalar que el volum de despeses financeres era de 1.229 milions d'euros l'any 2014. La reducció d'interessos en els últims anys és conseqüència de les mesures que el Govern central va aprovar a la fi de l'any 2014 pel RDL 17/2014, creant el Fons de Finançament a les comunitats autònomes amb condicions més favorables per als préstecs rebuts a través del Fons de Liquiditat Autònoma. En tot cas, la permanència en el temps d'unes mesures que van aparèixer en el seu moment (amb el FLA de 2012) amb caràcter extraordinari, ha portat a augmentar encara més l'endeutament d'algunes comunitats, entre les quals la valenciana, que es veu obligada a recórrer al FLA any rere any.

En relació amb això i encara que les regles fiscals, seguint les recomanacions europees, es van suspendre per als anys 2020-2021 i de moment la suspensió està prorrogada per al 2022, segons l'informe de l'AIReF sobre els pressupostos de 2021, els **elevats nivells d'endeutament** existents reforcen la necessitat d'establir mecanismes que eviten un recurs excessiu a l'endeutament. L'AIReF recomana al Ministeri d'Hisenda i Funció Pública ajustar l'endeutament a les necessitats reals de finançament i de liquiditat de cada comunitat, per mitjà d'autoritzacions d'endeutament i, si és el cas, mitjançant els mecanismes extraordinaris de finançament.⁶

L'any 2019, últim amb **liquidació definitiva del sistema de finançament autòmic**, la Comunitat Valenciana torna a ocupar l'últim lloc en el finançament autòmic.

⁶ AIReF (2021): "Informe sobre los presupuestos iniciales de las Administraciones Públicas 2021".

Al crònic infrafinançament s'uneix el fet que la nostra comunitat és l'única en què s'han donat conjuntament dues circumstàncies: una **balança fiscal negativa**⁷ (és a dir, resulta aportadora neta al sistema) i a més el seu **PIB per capita** és un 12,2% inferior a la mitjana nacional.⁸ És una situació única i anòmala la de la Comunitat Valenciana.

Segons ha manifestat recentment el IVIE a la comissió d'investigació del deute públic de les Corts Valencianes, el 73,6% del deute viu de la Comunitat Valenciana acumulat a la fi de desembre de 2020 podria estar relacionat amb l'infrafinançament,⁹ de manera que en cas d'haver rebut la Comunitat Valenciana un finançament just durant el període 2002-2020, el deute viu seria de poc més de 13.000 milions d'euros i aproximadament el 12,6% del PIB. La xifra encara seria menor si es tinguera en compte l'endeutament acumulat abans de l'any 2002 per motius similars.

El 73,6% del deute viu acumulat de la Comunitat Valenciana podria estar relacionat amb l'infrafinançament.

En definitiva, la Comunitat Valenciana pateix una **situació d'infrafinançament** permanent en el temps, deguda, segons els informes de la comissió d'experts nomenada per les Corts Valencianes, a les

deficiències del sistema de finançament autonòmic. Aquesta onerosa situació és especialment anòmala a la Comunitat Valenciana perquè és l'única que resulta aportadora neta al sistema tenint una renda *per capita* inferior a la mitjana nacional. La Comunitat reclama, des de fa anys, la reforma del sistema i el recentment représ procés de reforma no sembla satisfer de moment la comissió d'experts, que ha expressat el seu desacord amb la proposta del Ministeri d'Hisenda i Funció Pública de revisió del càlcul de la població ajustada i ha manifestat també que no és una proposta suficient per a abordar la necessària i urgent reforma del sistema.¹⁰ La Generalitat secunda l'opinió dels experts, que reclamen, a més de la reestructuració del deute, un mecanisme de compensació pel deute acumulat a causa de l'infrafinançament i, en cas que es prolongue l'injustificat retard en la reforma del sistema, un fons d'anivellament transitori aplicable ja en l'exercici 2022.¹¹

⁷ https://www.hacienda.gob.es/CDI/cuentas%20territorializadas/informe_ministerio_scpt_2014.pdf

Publicat en juliol de 2017. (Últim informe publicat.)

⁸ Vegeu en el capítol 2 d'aquesta memòria l'epígraf 2.1, "Evolució recent de l'economia valenciana".

⁹ Inclou quatre motius: l'inferior finançament per habitant ajustat, la falta de garantia de finançament al llarg del temps per a cobrir l'augment de les necessitats de despesa, la insuficiència del sistema de finançament autonòmic de 2009 per a atendre les despeses dels serveis públics fonamentals, i els interessos generats pel mateix deute derivat de l'infrafinançament.

¹⁰ Cfr. Pérez, F. i J.S. Pérez (2022). «El cálculo de la población ajustada: propuestas y repercusiones para la Comunitat Valenciana». *Revista de Treball, Economia i Societat* n.º 105 (abril). Castelló de la Plana: Comité Económico i Social (CES CV). (NOTA: els autors són membres de la Comissió d'experts en finançament autonòmic de les Corts Valencianes). Vegeu també Furió, D. i Jannone, N. (2022). «Análisis de las variables que explican necesidades del gasto en el cálculo de la población ajustada». *Revista de Treball, Economía i Societat* n.º 105 (abril). Castelló de la Plana: Comité Económico i Social (CES CV).

¹¹ Comissió d'experts nomenada per les Corts Valencianes (gener 2022) "Informe sobre el documento de trabajo del Ministerio de Hacienda relativo al cálculo de la población ajustada". Corts Valencianes, Generalitat Valenciana.

El Comitè Econòmic i Social de la Comunitat Valenciana, després de l'anàlisi i valoració de la situació, formula les **recomanacions** següents:

45. *El Comitè alerta, un any més, que la Comunitat Valenciana és l'única **comunitat autònoma que, amb una renda per capita inferior a la mitjana nacional, és aportadora neta al sistema de finançament autonòmic.** Aquesta realitat és fiscalment incongruent, econòmicament insostenible, socialment injusta i atempta contra tota lògica de cohesió territorial.*
46. *El CES CV denuncia el **desigual finançament per habitant** entre les comunitats autònomes de règim comú, que afecta i penalitza de manera contundent la Comunitat Valenciana. Aquesta inequitat en el repartiment dels recursos s'ha traduït en un desigual desplegament territorial dels serveis públics, tant dels fonamentals (educació, sanitat i protecció social) com dels relacionats amb la resta de les competències autonòmiques i ha sigut una de les causes que han originat una desigual acumulació territorial d'actius tangibles i intangibles. Al seu torn, aquestes desigualtats no solament han llastat el creixement i el desenvolupament econòmic i social de les regions en el passat, sinó que aguditzen els desnivells de partida de cara a la recuperació i el desenvolupament econòmic i social en el futur.*
47. *Per tot això, el Comitè insisteix que el manteniment de l'actual configuració del **sistema de finançament autonòmic resulta insostenible** i reivindica tant la reforma del sistema com la necessitat que es reconega i condone la part del deute que té el seu origen en l'infrafinançament històric que l'Estat central manté amb la nostra comunitat.*
48. *Malgrat el crònic infrafinançament, el Comitè destaca el suport financer extraordinari rebut des del Govern central aquests dos últims anys de pandèmia i valora positivament que el criteri definitiu de repartiment en 2021 del **Fons Extraordinari COVID-19** haja sigut exclusivament la variable poblacional incloent-hi les comunitats forals amb el mateix criteri.*
49. *Davant la posada en marxa de l'Estratègia Valenciana per a la Recuperació com a resposta a la situació provocada per la pandèmia de la covid-19, el Comitè insta l'Administració pública a impulsar i desenvolupar **els acords i aliances necessaris per a enfortir els serveis públics essencials** i conjuminar esforços per a una gestió eficient i una eficaç execució dels fons europeus Next Generation EU.*
50. *Així mateix, el Comitè considera necessària l'adopció de mesures que impliquen un esforç addicional en la **simplificació i agilitació administrativa** de cara a facilitar l'activitat empresarial, així com un avanç en digitalització i eficiència en els tràmits.*

5. PREUS I COSTOS

La **Comunitat Valenciana també ha suportat la notable escalada de la inflació que s'ha produït globalment en 2021** i ha mostrat taxes de variacions positives al llarg de tot l'any i un perfil ascendent des de març, amb repunts considerables en els últims mesos; de fet, al desembre registra la taxa d'inflació més alta de les tres últimes dècades.

L'**encariment dels productes energètics** ha sigut el principal element inflacionista, si bé cal tindre en compte el component d'efecte base, ja que al desembre de 2020 es registrava una caiguda del 0,5%, i l'alça del preu d'altres productes.

Diverses **pertorbacions d'oferta i de demanda** són els determinants d'aquest increment de la inflació. Després de l'etapa de major incidència de la pandèmia, la

L'enorme repunt de la inflació ha estat marcat per les pertorbacions d'oferta i de demanda.

relaxació de les mesures adoptades per a atallar-la i el progressiu procés de vacunació van permetre la recuperació de la demanda, pressionant a l'alça els preus. Des del costat de l'oferta, s'han produït disruptions en les cadenes de subministraments que han afectat la disponibilitat de determinats béns intermedis i han elevat els preus d'importació. Aquestes circumstàncies, si s'allarguen en el temps, poden tindre un important efecte negatiu sobre el creixement econòmic i l'ocupació. A més, com s'ha comentat anteriorment, a aquesta situació cal afegir l'efecte d'arrossegament per l'encariment de les matèries primeres energètiques que ha suposat un increment dels costos en determinats sectors amb un ús intensiu d'aquests recursos.

Els **costos laborals per persona treballadora** es van incrementar prop d'un 5% en relació amb els de 2020 a causa, en gran part, de la reincorporació a l'activitat de més de 40.000 persones treballadores protegides pels expedients de regulació temporal d'ocupació (ERTO), vinculats a les mesures adoptades per la covid-19. Al mateix temps, el cost salarial per hora va créixer un 2,5%, principalment en les jornades a temps complet (un 2,6%), amb un comportament diferent en les jornades a temps parcial (un 0,9%). Aquests augments dels salaris han quedat per davall de l'important repunt dels preus i han donat lloc a una **pèrdua de poder adquisitiu** en 2021.

En 2021 els costos laborals i salarials s'han incrementat a causa, en gran part, de la reincorporació de les persones treballadores protegides pels ERTO.

La **bretxa salarial entre homes i dones** es va reduir lleugerament en 2019, últim any de què es disposen dades, però continua sent elevada. Entre les diverses causes que expliquen aquest diferencial entre homes i dones cal esmentar en primer lloc el tipus d'ocupació. Les ocupacions de més alt nivell estan masculinitzades. Segons l'INE, en 2021 de

les 92.600 persones ocupades en llocs de direcció i gerència, 28.200 eren dones, és a dir, el 30,5%, davant del 69,5% d'homes. El 3% del total de dones ocupades ho està en llocs de direcció, percentatge que s'eleva al 5,7% en el cas dels homes.

A més, la bretxa salarial s'agreuja en aquells grups d'edat en què es concentra la maternitat i la cura de les persones ancianes o dependents. En la nostra societat, la **dona continua sent majoritàriament la que concilia la vida familiar i laboral**, de manera que, en general, ha d'optar voluntàriament o obligadament pel treball a temps parcial.¹²

L'**elevat grau de dependència energètica de la nostra comunitat**¹³ ha provocat que l'augment dels costos de les matèries primeres energètiques incidira en els seus costos de producció i, en conseqüència, en el seu nivell de competitivitat-preu. Així, els preus de les matèries primeres s'han disparat de manera general des del primer trimestre de 2020 fins situar-se en alguns casos en màxims històrics en 2021. L'índex de matèries primeres industrials ha tingut un perfil similar, sempre per damunt de l'índex de matèries primeres.

L'**evolució del preu del petroli** ha provocat que el mes d'octubre s'assolira el seu nivell més alt en quasi set anys, després que l'OPEP decidira mantindre un augment gradual de l'oferta. A més, l'escassetat de subministraments i les factures de gas més altes han fomentat un major consum de cru per a la generació d'energia, fet que ha contribuït al repunt del preu.

Els **preus del gas natural han mantingut un perfil alcista** durant l'any 2021, amb nivells màxims en els últims mesos de l'any. Els factors determinants d'aquest comportament han sigut diversos. En primer lloc destaca la caiguda de reserves, derivada de la recuperació econòmica després de la pandèmia i del fred hivern patit en 2021, que han elevat la

demanda. A més, alguns països proveïdors de gas natural van decidir reduir la producció, alhora que l'augment del consum d'algunes economies asiàtiques, com la xinesa, competia amb la demanda de gas dels països europeus. Aquests factors, entre altres, han fet que el preu del gas es multiplicara per sis l'any 2021.

El **preu de l'electricitat ha seguit una dinàmica similar a la del gas**, atesa la correlació dels preus, amb un increment interanual del 193,7%, que ha elevat el preu a

¹² - "La brecha salarial en la Comunitat Valenciana, 2022". Secretaria de Formación, Empleo e Igualdad. UGT-PV. Febrer 2022.

- "Por la igualdad real, contra la brecha salarial". Secretaría Confederal de Mujeres e Igualdad de CC. OO. Febrer de 2022.

- "Estudio de tendencias del mercado laboral y el empleo, gestión de talento y necesidades de formación en la Comunitat Valenciana para 2022 en el contexto post covid-19". Confederación Empresarial de la Comunitat Valenciana (CEV). Febrer 2022.

¹³ Vegeu capítol 3 de la Memòria.

un màxim històric en 2021. Els principals determinants d'aquesta tendència alcista de l'electricitat han sigut l'elevada revaloració del preu del gas natural en els mercats internacionals, que acabem de comentar, i l'increment del preu dels drets d'emissió negociats en el mercat que s'ha produït al llarg de 2021 a la UE, relacionat amb els objectius de reducció d'emissions. Les mesures implantades pel Govern, que ha reduït l'IVA i l'impost de l'electricitat, han suposat un alleujament temporal per a empreses i llars.

D'altra banda, cal indicar que l'interés pagat pels depòsits s'ha mantingut al llarg de tot l'any entorn del 0% i sempre inferior i amb un cert marge respecte als tipus d'interés d'actiu i, especialment, als aplicats al consum, que continuen sent excessivament elevats en relació amb els **tipus d'interés** de crèdits destinats a altres fins, tot i existir marge per a reduir-se.

Una vegada realitzades les valoracions sobre preus i costos a la Comunitat Valenciana, el CES CV efectua les **recomanacions** següents:

51. El Comitè considera que les **administracions públiques coordinadament han de col·laborar en el control de l'escalada inflacionista** que està afectant les economies domèstiques, les persones treballadores, l'ocupació per compte propi i les empreses
52. El CES CV considera imprescindible **revisar el sistema de fixació de preus de l'energia**, així com les mesures temporals necessàries per a pal·liar els efectes en les persones i activitat productiva.
53. El Comitè entén que és necessari **posar en valor el diàleg social entre les organitzacions empresarials i sindicals, per a arribar a acords en matèria de rendes**, especialment en aquests moments de preocupant pressió inflacionista, que pot dificultar seriosament la recuperació econòmica. Aquests acords han de considerar com a prioritària la bretxa salarial desfavorable a les dones i a la població més jove, amb la finalitat de reduir-la de manera progressiva i que desaparega en el menor termini possible.
54. L'augment del preu dels productes energètics ha tingut una enorme repercussió sobre la inflació en la nostra comunitat, tenint en compte l'elevat grau de dependència d'aquests recursos. Per això, el Comitè estima necessari **avançar cap a un model productiu sostenible, menys dependent de determinades matèries primeres i energètiques**. En aquest sentit, insta a avançar en els objectius de sobirania energètica basada en fonts d'origen renovable amb el respecte necessari a la prevenció dels impactes ambientals i paisatgístics i agilitant els projectes que siguen factibles.
55. Finalment, el Comitè considera que seria convenient una **reducció dels tipus d'interés per al consum**, així com les comissions que graven els comptes de les persones estalviadores, la qual cosa incentivaria la despesa privada de les llars, el principal component del producte interior brut (PIB), des del costat de la demanda.

6. TRANSPORT I INFRAESTRUCTURES DE TRANSPORT

Durant l'any 2021 s'ha incrementat el transport de persones viatgeres en un 113,3% per al transport per ferrocarril, en un 59,5% per al transport marítim i en un 59% per a l'aeri.

La Comunitat Valenciana es constitueix com una **comunitat eminentment exportadora i receptora de turistes tant nacionals com internacionals** que arriben al nostre territori utilitzant diferents mitjans de transport. El volum de moviments es veu accentuat en diversos períodes de l'any coincidint amb els períodes vacacionals que incrementen notablement la **intensitat de l'ús de les vies de transport**. Així mateix, el transport i les infraestructures de transport tenen una **gran rellevància en el desenvolupament de diversos sectors**, entre altres, l'agricultura, automoció, indústria taulellera, del marbre, del calçat i del moble. Per això, és necessària una bona vertebració del territori que permeta agilitar les entrades i eixides de persones i mercaderies de manera còmoda, segura i sostenible.

L'any 2020 va produir-se un descens generalitzat en el nombre de persones i mercaderies desplaçades davant la declaració de l'estat de pandèmia, confinament de la població i restriccions a la mobilitat. No obstant això, 2021 ha représ la senda ascendent tant en el nombre de persones viatgeres com en el nombre de mercaderies transportades, si bé no s'han arribat a aconseguir els nivells dels anys anteriors a la crisi derivada de la pandèmia.

No obstant això, ha de deixar-se constància del **dèficit d'infraestructures de transport** que afecta la nostra comunitat, de manera que és necessària una major dotació d'aquestes, que permeta una millor interconnexió amb altres comunitats autònomes i amb l'exterior.

En relació amb el **transport per ferrocarril**:

El transport per ferrocarril ha vist incrementat en un 113,3% el nombre de persones viatgeres en la nostra comunitat, que ha superat els 27,7 milions. Destaca el significatiu increment de persones usuàries del servei de rodalia en un 141,4%, que superen els 21,4 milions. La mitjana distància s'ha incrementat un 41,3% i els serveis de llarga distància, un 57,9% i destaca el servei d'AVE, amb un augment del 67,3%, tot això en relació amb 2020.

Per la seua banda, el transport de mercaderies per ferrocarril amb origen a la Comunitat Valenciana i destinació a la resta de comunitats autònomes s'ha incrementat un 17,7% en aquest últim exercici, fins superar les 972.000 tones, mentre que el transport de mercaderies amb destinació a la Comunitat Valenciana ha experimentat un augment del 5,4%, amb una mica més d'1.100.000 de tones transportades.

Quant al **transport per carretera**:

El transport de mercaderies per carretera amb origen i destinació a la Comunitat Valenciana va créixer en 2021 un 19,7% respecte al seu precedent, amb 278.858 tones

transportades. Aquesta dada es troba per damunt de la registrada per a l'any 2019, que va ser lleugerament inferior a les 250.000 tones. El transport de mercaderies intraregional va augmentar un 20,4%, l'interregional un 19,7% i l'internacional, en menor mesura, un 8,2%.

Pel que fa al **transport marítim**:

El transport **marítim** de persones ha registrat un increment del 59,5% davant del descens del 66,7% de l'any anterior, amb una mica més de 262.000 passatgers i passatgeres, en els 128 creuers (1.063,6% més que l'any anterior) que van atracar als ports de la nostra comunitat. No obstant això, les xifres absolutes totals es troben encara entorn del 54% per davall de les registrades en els anys anteriors a la pandèmia.

Respecte al trànsit de mercaderies, aquest s'ha incrementat un 7,2% davant del descens del 2,6% de l'any anterior. El port de Castelló és el que més ha crescut, amb un 14% més de tones transportades. En valors absoluts, destaca novament enguany el port de València, amb 85,5 milions de tones transportades, consolidat com a segon port d'Espanya i cinqué d'Europa per tones transportades i el primer en trànsit de contenidors plens i trànsit "ro-ro" de remolcs, semiremolcs i plataformes. En aquest sentit, és necessari ressaltar l'activitat del port de València, que, any rere any, bat rècords en el nombre de mercaderies transportades (segon d'Espanya en volum de tones transportades per darrere d'Algesires), atrau inversió estrangera i és generador de riquesa. Al mateix temps el CES CV es congratula de l'increment constant en els registres d'activitat del port de Castelló, que en 2021 ocupava el nové lloc en trànsit portuari, el seté en creixement interanual de trànsit portuari (tones) de la xarxa de Ports de l'Estat i el primer lloc en creixement interanual entre els ports de la nostra comunitat.

En relació amb el **transport aeri**:

L'any 2021 els **aeroports** de la Comunitat Valenciana conjuntament han incrementat el nombre de passatgers i passatgeres en un 59% davant del descens del 73,8% de l'exercici anterior. Tant l'aeroport d'Alacant (56,3%) com, en major mesura, l'aeroport de València (64,2%) han vist incrementat el volum de passatgers i passatgeres que han transitat per les seues instal·lacions, mentre que l'aeroport de Castelló mostra un descens del 7,5% per a aquest últim exercici. El volum d'operacions s'ha incrementat un 28,5 i ha superat les 95.000 segons dades provisionals del MITMA i les 101.000 segons

Respecte al transport de mercaderies, s'han produït increments del 17,7% i 5,4% en el transport per ferrocarril, del 19,7% en el transport per carretera, del 7,2% en el marítim i del 8,4% en la càrrega aèria.

dades d'AENA. Per la seua banda, la càrrega aèria ha experimentat un increment del 8,4% i ha superat amb escreix els 16,5 milions de quilos transportats, si bé encara per davall dels registres dels anys anteriors a la pandèmia. Els aeroports d'Alacant i València es troben a Espanya dins dels deu primers llocs en tràfic de persones i de mercaderies. L'aeroport de Castelló va consolidant les seues rutes estacionals, i preveu l'ampliació de rutes domèstiques i internacionals.

TRANSPORTS I INFRASTRUCTURES DE TRANSPORT

FERROCARRIL

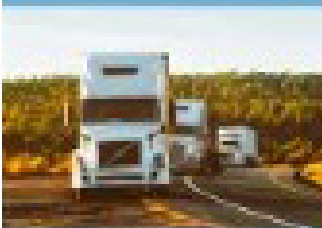
El transport per ferrocarril ha vist incrementat un 113,3% el nombre de persones viatgeres en la nostra comunitat. Els serveis de rodalia són els que major variació han experimentat, amb un 141,4%. La mitjana distància ha crescut un 41,3% i la llarga distància un 57,9%.

TRANSPORT MARÍTIM

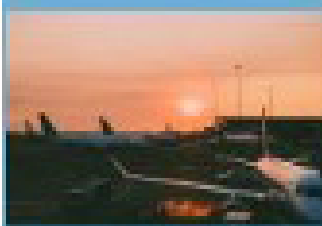
El transport marítim de persones ha registrat un augment del 59,5% respecte a l'any anterior, i un 7,2% per al tràfic de mercaderies. Un any més, el port de València es consolida com a segon port d'Espanya i cinquè d'Europa per tones transportades i el primer en tràfic de contenidors plens i tràfic "ro-ro" de remolcs, semiremolcs i plataformes.

TRANSPORT PER CARRETERA

Increment d'un 19,7% en el nombre de mercaderies transportades de l'1,1% del parc automobilístic de l'1,3% de noves matriculacions.

AEROPORTS

En l'any 2021 els tres aeroports de la Comunitat Valenciana han vist incrementat en un 59,0% el nombre de passatgers. La càrrega aèria ha experimentat un augment del 9,6%. Els aeroports d'Alacant i València es troben a Espanya dins dels onze primers llocs en tràfic de persones i mercaderies.

A la vista de les dades anteriors, el CES CV formula les **recomanacions** següents:

56. *Tenint en compte el dèficit que afecta la nostra comunitat en matèria d'infraestructures i d'acord amb la recomanació recollida en el capítol corresponent al sector públic, el CES CV torna a manifestar **l'exigència del reconeixement del deute històric, també en infraestructures, que l'Estat manté amb la Comunitat Valenciana** i que permetria escometre noves inversions que garantisquen una millor interconnexió amb l'exterior i que ens permetrien ser més competitius.*

En relació amb el transport per ferrocarril:

57. *Al mateix temps que veu amb satisfacció les noves obres escomeses al llarg d'aquest exercici (trams Castelló-Vandellós i Monfort-Elx i Oriola), el CES CV reivindica novament la **total finalització de les obres del corredor del Mediterrani**, apostant per la construcció de la plataforma de doble via, amb ample de via europeu, tant per al transport de persones com de mercaderies.*

58. *En la mateixa línia sol·licita continuen a **major ritme les obres del corredor del Cantàbric-Mediterrani**, les quals han experimentat un avanç en 2021. Aquesta infraestructura permetrà unir els ports del nord d'Espanya (i les ciutats de Bilbao, Santander i Saragossa per a connectar 10 milions d'habitants) amb els de Castelló, Sagunt i València, alhora que, d'igual manera, permetrà connectar amb la zona logística de Saragossa.*

59. *Així mateix, el Comité reivindica la infraestructura ferroviària del **Tren de la Costa de la Comunitat Valenciana**, que permetrà contribuir a la vertebració i desenvolupament socioeconòmic de la nostra comunitat.*

60. *El CES CV, al mateix temps que manifesta la seua satisfacció per la predisposició de l'Administració per agilitar els tràmits per a aconseguir la **connexió ferroviària entre Alacant i l'aeroport Alacant-Elx Miguel Hernández**, recomana que es materialitze la consignació pressupostària a aquest efecte i es procedisca a la licitació i inici de les obres en el menor temps possible, a fi de posar en funcionament una connexió que permetrà unir la infraestructura aeroportuària amb els municipis d'Alacant i Elx i en un futur amb la línia d'alta velocitat.*

61. *El Comité reivindica el **paper estratègic de la xarxa de rodalia de la Comunitat Valenciana** en el nou model de mobilitat i l'increment de freqüències i qualitat en el conjunt del sistema, màximament quan suposen el 77,3% del total dels desplaçaments per ferrocarril en la nostra comunitat.*

En aquest sentit, al mateix temps que mostra la seua satisfacció per l'extensió d'aquest servei fins als pobles costaners del nord de la província de Castelló, en concret fins al municipi de Vinaròs, lamenta no haver pogut comptar amb dades

oficials de puntualitat davant els continus retards i cancel·lacions de trens de rodalia. Davant aquesta situació sol·licita una major transparència en la informació. D'igual manera, recomana augmentar el nombre de trens CIVIS per a incrementar la freqüència de connexió i reduir en temps la duració del trajecte entre les ciutats de València i Castelló, separades per escassos 70 km.

62. Tenint en compte com a premisses la protecció del medi ambient, la contribució a la mobilitat de les persones, la descongestió de certes carreteres amb elevats índexs d'intensitat de trànsit i la reducció de la sinistralitat en les carreteres, el Comité considera imprescindible **escometre com més prompte millor totes les infraestructures que permeten utilitzar el ferrocarril com a alternativa al trànsit per carretera**. A més, aquesta Institució aposta per l'impuls de plataformes intermodals que permeten passar de la carretera al ferrocarril, al trànsit marítim i al transport aeri.

Pel que fa al transport metropolità:

63. Han de continuar les **obres de millora i prolongació de la xarxa viària** dels serveis de **TRAM** a Alacant (Línia 6 i estació intermodal) i **Metrovalencia** (Línia 10) en la capital del Túria, que permeta donar servei al major nombre de municipis, a fi de millorar tant econòmicament com mediambientalment les àrees perifèriques a les quals serveix.

Quant al transport per carretera:

64. Tenint en compte l'alta densitat de trànsit pesat, així com el nombre de tones transportades per les carreteres de la nostra comunitat, el Comité insisteix en la necessitat de **desdoblaments en determinades artèries principals** com l'N-232, N-332 i N-340, per a determinats trams. No obstant això, amb la liberalització de l'AP-7 s'ha aconseguit reduir la intensitat del trànsit en aquesta última, si bé amb una major congestió de l'autopista, fet que ha reduït les mitjanes de velocitat, ha incrementat l'alentiment de la marxa dels vehicles pels prolongats avançaments del trànsit pesat i ha augmentat el risc d'accidents.
65. El Comité crida l'atenció novament sobre la necessitat de **fomentar el transport públic interior** per a adaptar-lo a les necessitats de la població i assegurar una major vertebració, especialment en les zones rurals de l'interior en risc de despoblament. Resulta necessari impulsar que les línies d'autobús puguen arribar a aquells municipis de l'interior que encara es troben aïllats, enllaçant aquest servei amb els grans nuclis poblacionals o cap a localitats que compten amb serveis ferroviaris de rodalia o amb el transport metropolità.
66. D'igual manera, considera necessari **fomentar i millorar el transport públic en les zones industrials i àrees metropolitanes** de la nostra comunitat, així com la millora

dels accessos per carretera a aquestes. Aquestes millores haurien de materialitzar-se amb la finalitat de donar resposta a les necessitats de la població i empreses, per la qual cosa haurien d'orientar-se cap a un augment de les freqüències i horaris de les línies existents i a la creació de noves línies de transport públic que milloren la mobilitat de la població treballadora, fent-la més segura i sostenible.

Pel que fa al transport marítim:

67. *Des del CES CV es recomana que es continue avançant en l'adaptació de les nostres instal·lacions portuàries a les necessitats actuals, tenint en compte la intermodalitat de les mercaderies, a fi de permetre el desplaçament de contenidors tant per via terrestre com ferroviària i marítima. Per a això, resulta necessari **finalitzar les obres d'accés per carretera als ports i l'arribada del ferrocarril** tant als recintes portuaris com a les zones logístiques de la nostra comunitat.*
68. *El CES CV recomana que es dote de les **infraestructures necessàries el port d'Alacant** perquè referme el seu creixement tant en el volum de passatge com de mercaderies transportades.*

Respecte al transport aeri:

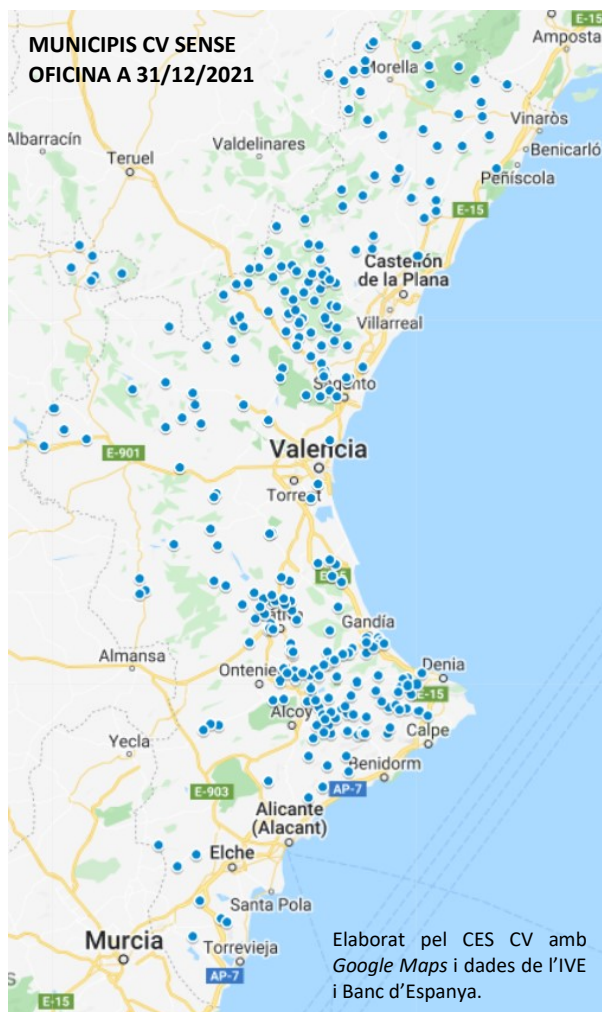
69. *Després del recés patit l'any passat per la crisi de la covid-19, resulta necessari novament **consolidar noves rutes** (ja presents amb caràcter estacional) en els tres aeroports de la nostra comunitat, i la necessitat que **l'aeroport de Castelló siga declarat de servei públic**; tot això amb la finalitat que acabe formant part de la xarxa d'AENA, la qual cosa permetrà crear noves línies aèries, entre altres, la línia aèria de connexió amb la capital d'Espanya prevista ja per al segon semestre de 2022.*
70. *Finalment, respecte al transport de mercaderies per via aèria, el Comité considera necessari **impulsar el trànsit des dels tres aeroports** de la nostra comunitat, apostant per la intermodalitat, aprofitant el potencial exportador de la nostra indústria i la connexió amb els ports en les mercaderies de valor afegit.*

7. SISTEMA FINANCER A LA COMUNITAT VALENCIANA

El nombre d'entitats de depòsit amb seu social a la Comunitat Valenciana existents a tancament de 2021 són quatre bancs (48 a Espanya), una caixa d'estalvis, Caixa Ontinyent, de les dues que hi ha a Espanya, i 31 cooperatives de crèdit (61 a Espanya). A més, hi ha 36 entitats registrades en el Registre de Cooperatives amb Secció de Crèdit de la Comunitat Valenciana.

Continua la **reestructuració** del sistema financer a Espanya, amb el tancament d'un gran nombre d'oficines. A la Comunitat Valenciana s'han tancat 357 oficines en 2021, el doble que l'any anterior. Des del començament de la crisi de 2008, a la Comunitat s'han tancat el 64% de les oficines d'entitats de depòsit que estaven obertes en 2008, amb una xifra total de 3.261 tancaments.

En 2021 s'han tancat 357 oficines d'entitats de depòsit a la Comunitat Valenciana.

Quasi la meitat dels municipis de la Comunitat Valenciana, exactament 269, no disposen de **cap oficina bancària**, ni de caixes d'estalvis ni de cooperatives de crèdit. Castelló és una de les províncies d'Espanya en què més de la meitat (67%) dels seus municipis no compten amb oficina. A Alacant aquest percentatge és del 48% i del 42% a València.

El 58% dels municipis sense oficina en la Comunitat Valenciana estan en **risc de despoblació**. Això suposa que el 86% dels municipis considerats en risc de despoblació no disposa de cap oficina. Les comarques que concentren major nombre de municipis sense oficina són la Marina Alta i el Comtat a Alacant, la Vall d'Albaida, la Safor i el sud de la Ribera Alta a València, i l'Alt Palància i l'Alt Millars a Castelló. Precisament aquesta última comarca, amb alt risc de despoblació, no compta ja amb cap oficina bancària en tot el seu territori.¹⁴

¹⁴ Segons els criteris d'adjudicació del Fons de Cooperació Municipal per a la lluita contra el Despoblament dels Municipis de la Comunitat Valenciana establits en 2021, el nombre de municipis beneficiaris en risc de despoblació és de 180. (Nova redacció donada pel Decret 89/2021 a l'article 4 del Decret 182/2018).

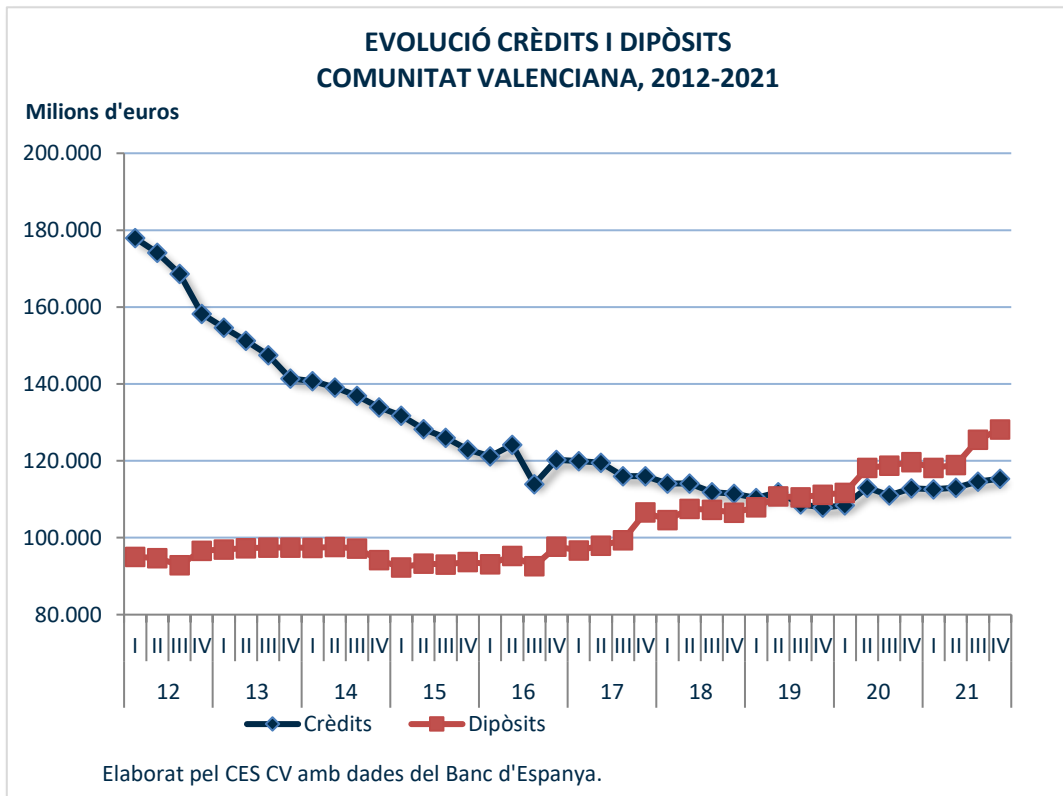
La situació de **vulnerabilitat en l'accés a l'efectiu** de la població de les comarques rurals que presenten major risc de despoblació ha portat la Generalitat a promoure una iniciativa subvencionant la instal·lació de 135 caixers en municipis que manquen de serveis bancaris bàsics. El primer caixer es va instal·lar al desembre de 2021 a Vallibona, localitat de la comarca dels Ports a la província de Castelló.

La Comunitat Valenciana ha canalitzat 115.383 milions d'euros, la qual cosa representa el 9,2% del total del **crèdit** registrat a Espanya a 31 de desembre, amb un augment interanual del 2,23%, dos punts percentuals més que en el conjunt d'Espanya. El 91,5% del crèdit en la Comunitat Valenciana ha anat destinat a empreses i famílies (93,7% a Espanya). La província de València concentra més de la meitat del total de crèdit en la Comunitat, un 58,7%, i també és la que destina un major percentatge del crèdit al sector públic (13%), atesa la seua major concentració de serveis d'administracions públiques.

Els **depòsits** en la Comunitat Valenciana ascendeixen a 128.222 milions d'euros a 31 de desembre de 2021 i representen el 8,6% del total de depòsits a Espanya. El seu volum ha augmentat un 6,42% interanual, un punt més que la mitjana de tot el territori nacional. El 94,1% dels depòsits correspon al sector privat a la Comunitat Valenciana (93,5% a Espanya). La província de València concentra el 59,6% dels depòsits de la nostra comunitat.

Durant l'última dècada, el **flux financer** a la Comunitat Valenciana mantenia un diferencial negatiu dels depòsits sobre els crèdits. A partir del segon semestre de 2019 es va invertir la tendència. Durant 2021 s'ha mantingut la inversió i a més ha augmentat el diferencial, a 31 de desembre, un 68% respecte a l'any anterior. A la fi de 2021, els depòsits han superat als crèdits en 12.839 milions d'euros.

A 31 de desembre de 2021 els depòsits han superat els crèdits en 12.839 milions d'euros.

Per tipus d'entitat, en total a la Comunitat Valenciana tant els bancs i caixes com les cooperatives de crèdit han incrementat interanualment els seus crèdits i els seus dipòsits, si bé per províncies únicament han augmentat a València. Els dipòsits en les cooperatives de crèdit han aconseguit un màxim històric de 18.753 milions d'euros i una **quota de mercat** del 14,63% (9,35% a Espanya), la segona quota a la Comunitat més alta a tancament d'exercici, des de la màxima aconseguida en 2001. La veritat és que l'economia social i en particular les cooperatives de crèdit sempre han tingut una presència destacada en la Comunitat Valenciana.

Els dipòsits en les cooperatives de crèdit de la Comunitat Valenciana han aconseguit a tancament de 2021 un màxim històric de 18.753 milions d'euros.

Les línies d'aval COVID19 de l'ICO en 2021 han permès mobilitzar 13.445 milions d'euros en finançament cap al teixit productiu valencià.

A 31 de desembre de 2021, l'Institut de Crèdit Oficial (ICO), a través de la línia d'Avals Liquiditat i la d'Avals Inversió i Activitat COVID19, ha concedit 10.379 milions d'euros en avals a persones treballadores autònomes i pimes de la Comunitat Valenciana afectades per la crisi (el 10% del total concedit a Espanya), la qual cosa ha permès mobilitzar 13.445 milions d'euros en finançament cap al teixit productiu en 123.546 operacions.

L'Institut Valencià de Finances (IVF) ha concedit finançament a 2.320 empreses per un volum de 271,7 milions d'euros en 2021 a través

de diferents línies de finançament que s'ofereixen com a instrument d'ajuda al creixement empresarial i d'impuls a la innovació de les pimes i les grans empreses, així com al col·lectiu autònom i altres entitats de caràcter social, que han afavorit el desenvolupament econòmic i social de la Comunitat Valenciana.

Durant l'any 2021, **Afín SGR**, amb dades provisionals, ha formalitzat avals que han permés mobilitzar 119,5 milions d'euros de finançament concedit per l'IVF i 49,5 milions d'euros d'altre finançament del qual s'han beneficiat 516 empreses de la Comunitat Valenciana.

L'import total finançat en 2021 a través de l'IVF i **Afín SGR** ha sigut de 321,2 milions d'euros dirigits a 2.836 empreses beneficiàries amb un import mitjà per empresa de 113.258,11 euros.

Com a conclusió a aquest capítol, el Comité formula les **recomanacions** següents:

71. *El Comité constata que el sector bancari travessa una complexa etapa de reestructuració des de fa més d'una dècada, tant a l'àmbit nacional com en la nostra comunitat. **L'impacte del tancament d'oficines ha afectat sobretot municipis menuts** que en molts casos han perdut totes les seues sucursals, el que ha obligat la seua població a desplaçar-se fora de la seua localitat de residència per a accedir als serveis financers. El col·lectiu més afectat i vulnerable és el de les persones majors i amb escassos coneixements en matèria financera i digital.¹⁵*
72. *El Comité manifesta la seua satisfacció per la iniciativa de l'Administració per a la **instal·lació de 135 caixers automàtics** en municipis sense serveis bancaris bàsics especialment de zones en risc de despoblament, tal com es va recomanar en la memòria de l'any anterior i recomana el manteniment i la continuïtat en aquesta mena de mesures.*
73. *En 2021, segon any de pandèmia, la crisi provocada per la covid-19 ha impactat de manera significativa sobre l'economia valenciana. Davant d'aquesta situació, el Comité considera imprescindible **l'adopció de mesures que milloren l'accés i les condicions del crèdit** per a impulsar el consum i la inversió.*
74. *En aquest sentit, **el finançament de l'Institut Valencià de Finances resulta un instrument útil** d'ajuda i suport al col·lectiu autònom, microempreses, pimes i grans empreses de la Comunitat Valenciana. El Comité considera necessària aquesta injecció de liquiditat al teixit productiu, com a mesura de sosteniment de l'ocupació, i a fi d'evitar possibles tancaments d'empreses o cessaments d'activitat, així com per a afavorir el creixement i enfortiment de l'activitat econòmica valenciana en els pròxims anys.*

¹⁵ La recent Llei 4/2022, de 25 de febrer, de protecció dels consumidors i usuaris davant de situacions de vulnerabilitat social i econòmica, reforça la protecció de col·lectius desvalguts en les relacions de consum, com ara menors, persones d'avançada edat o amb baix nivell de digitalització, les "persones consumidores vulnerables". Un dels objectius de la llei és augmentar la protecció de les persones majors en els seus tràmits amb el banc.

BLOC II

**MERCAT DE TREBALL,
POLÍTIQUES D'OCUPACIÓ
I RELACIONS LABORALS**

8. VARIABLES BÀSIQUES DEL MERCAT DE TREBALL

Després d'analitzar les principals variables del mercat de treball, és evident que superada l'etapa en què la pandèmia de covid-19 va tindre una major repercussió i la progressiva relaxació de les mesures de contenció del coronavirus i l'avanç de la vacunació han afavorit una **recuperació del mercat de treball en la Comunitat Valenciana i en el nostre entorn**.

La pandèmia va generar un impacte molt negatiu en el mercat laboral, amb la destrucció de 72.500 ocupacions i amb 51.300 persones desocupades més en finalitzar

En 2021 s'ha produït una recuperació de mercat de treball a la Comunitat Valenciana gràcies, entre altres factors, a la relaxació de les mesures de contenció del coronavirus i la reactivació de l'activitat productiva.

l'any 2020, però amb conseqüències dispars entre els diferents col·lectius poblacionals, branques d'activitat i àmbits geogràfics. En 2021, gràcies a l'alçament de les restriccions de mobilitat i horaris i la reactivació de l'activitat en diferents branques productives s'ha produït **una evolució favorable de les**

principals variables del mercat de treball, com confirmen les dades estimades per l'Enquesta de Població Activa i les inscripcions en les oficines de Labora. Aquestes fonts reflecteixen la millora en la incorporació al mercat de treball, la generació d'ocupació, incloent-hi la de persones autònomes, i el retrocés de l'atur al llarg de 2021.

En primer lloc, cal destacar l'augment experimentat per la **població activa** en 2021. En termes mitjans, 40.100 persones s'han incorporat al mercat de treball i s'ha aconseguit un total de 2.450.600 persones que estan ocupades o busquen activament ocupació, la major xifra des de l'any 2013. Aquesta evolució s'ha degut, en gran mesura, a la major participació de les dones, que han suposat el 88,8% de les noves incorporacions.

L'augment de la població activa, unit al menor avanç de la població en edat de treballar, ha elevat la **taxa d'activitat** fins al 57,8% (57,2% en 2020). En el cas dels homes s'ha mantingut pràcticament invariable, mentre que en el cas de les dones s'incrementava en 1,3 punts.

La població activa s'ha incrementat, gràcies, en gran manera, a la major participació de les dones en el mercat de treball.

En aquest context, **s'observa entre les dones un flux des de la població inactiva** cap a la població activa. Així, 35.600 dones s'han incorporat al mercat de treball en 2021, en termes mitjans, mentre que 21.000 han deixat de considerar-se inactives. Entre aquestes últimes, considerant la classificació per categoria principal, és destacable la disminució de 39.900 dones que estaven exercint tasques de la llar sense remunerar. No obstant això, continuen representant el 57,4% del total i entorn del 88% de les persones inactives que perceben una pensió diferent a la de jubilació i de les persones classificades dins de tasques de la llar, mentre que els homes suposen prop del 60% de les persones inactives per jubilació.

La **població ocupada** a la nostra comunitat ha augmentat en 40.200 persones, en termes mitjans, i amb un perfil alcista al llarg dels quatre trimestres de l'any, que ha permès aconseguir un nombre d'ocupacions superior a l'existent en el moment de la declaració de l'estat d'alarma.¹⁶ Aquest repunt de l'ocupació s'ha degut bàsicament a la favorable evolució entre les dones que han suposat, de mitjana,

L'ocupació ha mostrat un perfil alcista al llarg de tot l'any, la qual cosa ha permès aconseguir un nombre d'ocupacions superior a l'existent en el moment de declaració de l'estat d'alarma.

prop del 80% de les ocupacions generades en 2021.

Aquesta situació ha permès que la **taxa d'ocupació de les dones** s'haja incrementat en més d'un punt fins a aconseguir el 43,1%, mentre que la dels homes ha registrat un mínim avanç fins situar-se en el 54,3% (54,2% en 2020). No obstant això, a pesar que el diferencial entre les dues taxes s'ha reduït en un punt, continua en nivells elevats (11,2 punts).

Tant la població ocupada més jove com la de major edat han tingut una evolució favorable en 2021. Així, l'**ocupació de menors de 25 anys** ha mostrat un perfil clarament irregular al llarg d'any, característic d'aquest col·lectiu en els últims períodes, però amb un augment del 4%, dos punts per damunt de l'estimat de mitjana en la nostra comunitat. Per la seua banda, la **població major de 55 anys** ha crescut de manera ininterrompuda des del tercer trimestre de 2020, amb un avanç mitjà en 2021 del 5,9%.

La **temporalitat en l'ocupació** s'ha mantingut elevada en 2021 i se situa en el 26,8% en termes mitjans i una mica més elevada en l'últim trimestre (27,8%). En el cas de les persones joves aquesta taxa se situava en el 69,8% en finalitzar l'any.

La creació d'**ocupació per compte propi** s'ha accelerat en 2021, davant de l'alentiment observat en els dos anys precedents, la qual cosa ha permès aconseguir el major nombre de persones afiliades en el Règim Especial de Treballadors Autònoms (RETA) des de l'any 2008. Cada dia de 2021 s'han sumat 18 noves persones autònomes al mercat de treball de la nostra comunitat, fet que ha permès superar en un 2,7% la xifra de treball autònom prèvia a la pandèmia.

L'ocupació per compte propi ha aconseguit el major nombre de persones afiliades al Règim Especial de Treballadors Autònoms (RETA) des de l'any 2008.

L'evolució de la desocupació estimada ha permès acabar 2021 amb un 10,6% de persones desocupades menys que a la fi de 2020 i amb una taxa d'atur similar a la que existia en el moment de la declaració de l'estat d'alarma.

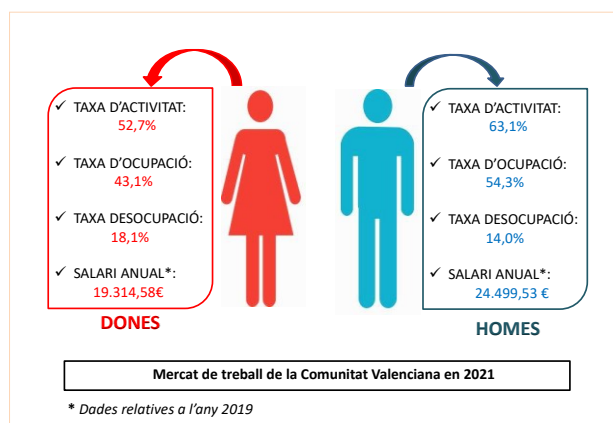
Com s'ha recollit en els paràgrafs anteriors, en termes mitjans, el nombre de persones actives i d'ocupades ha augmentat en xifres similars en 2021, per la qual cosa la **desocupació estimada** no ha experimentat pràcticament variació respecte a l'any anterior.

¹⁶ Reial decret 463/2020, de 14 de març, pel qual es declara l'estat d'alarma per a la gestió de la situació de crisi sanitària ocasionada per la COVID-19.

No obstant això, en la segona meitat de l'any s'ha produït una disminució de la desocupació, especialment en el quart trimestre, que ha permés acabar l'any amb un 10,6% menys de persones desocupades respecte a l'últim trimestre de 2020, i amb una taxa d'atur similar a la que hi havia en el moment de declarar-se l'estat d'alarma, si bé el nombre de persones desocupades encara és superior.

La **desocupació juvenil** es va agreujar considerablement durant la crisi sanitària i està suportant encara unes taxes de desocupació molt altes, la qual cosa evidencia la vulnerabilitat d'aquest col·lectiu, especialment en situacions adverses com la patida en 2020, considerant que presenta una vinculació molt alta amb l'ocupació temporal. La taxa d'atur de la població més jove s'ha elevat fins a aconseguir el 37,1% en la mitjana de 2021, 21,2 punts superior a la del conjunt de la Comunitat Valenciana. No obstant això, durant el segon semestre s'ha observat un perfil descendent en la desocupació juvenil, especialment en l'últim trimestre, i ha assolit el mateix nombre de joves en atur que es registrava a l'inici de la pandèmia.

La **població de major edat** és un grup especialment vulnerable, ja que sol ser la principal perceptora de la unitat familiar i alhora la més afectada per la desocupació de

llarga duració. La desocupació d'aquest col·lectiu, considerant les persones majors de 45 anys, s'ha elevat fins al 40,6% del total de la població desocupada (39,2% en 2020). A més, la població desocupada de més llarga duració (aquella que fa 1 any o més que no té feina) continua representant un percentatge molt elevat sobre el total de la desocupació estimada, prop de la meitat d'aquesta en 2021.

Les dades de **desocupació registrada** facilitades per Labora corroboren la recuperació del mercat laboral a la Comunitat Valenciana, amb 66.217 persones menys inscrites en les seues oficines, encara que el nombre total de persones parades s'ha mantingut lleugerament per damunt del registrat abans de declarar-se l'estat d'alarma. És evident que la crisi sanitària iniciada al març de 2020 encara ha incidit en els primers mesos de 2021, com es desprén del lleuger augment mitjà, amb 2.315 persones desocupades més en termes mitjans.

L'**hostaleria i el comerç** van ser les principals branques d'activitat afectades per les mesures decretades per al control de la pandèmia. En 2021, han sigut aquestes activitats les que han experimentat els majors descensos de l'atur registrat, al costat de la indústria manufacturera.

Territorialment, els efectes negatius de la covid-19 van ser majors en aquells municipis i comarques amb un pes relatiu important del **turisme** en la seua activitat

econòmica. Així, a la província d'Alacant, on més va augmentar el nombre de persones desocupades, la comarca de la Marina Baixa, a la qual pertanyen municipis com Benidorm, Altea o la Vila Joiosa, va ser on la pandèmia va tindre més incidència en termes de desocupació, amb un augment pròxim al 50%. La Marina Alta, amb municipis com Dénia, Xàbia i Calp, i altres comarques costaneres amb una forta presència de les activitats turístiques, van mostrar augments de la desocupació registrada entorn del 28%. En 2021, aquestes comarques alacantines es troben entre les que han registrat els majors descensos de desocupació.

Una situació similar s'ha produït a la província de **València**, on la ciutat de València també va experimentar un dels majors augments de l'atur i en 2021 ha sigut el territori provincial que ha registrat una reducció més elevada de la desocupació. Finalment, cal indicar que la província de **Castelló** ha sigut l'única que en termes mitjans ha registrat una reducció de la desocupació; hi destaca la comarca de l'Alt Maestrat amb la major caiguda a final de l'any, d'un -30,1%.

PRINCIPALS VARIABLES BÀSIQUES DEL MERCAT DE TREBALL A LA C. VALENCIANA

(Dades en milers. Mitjanes anuals)

Variablen	2019	2020	2021	Avanç 20-21	Avanç 19-21
Població de 16 o més anys	4.174,7	4.216,3	4.241,8	↑	↑
<i>% variació interanual</i>	1,0	1,0	0,6	↓	↓
Població activa	2.430,2	2.410,5	2.450,6	↑	↑
<i>% variació interanual</i>	0,4	-0,8	1,7	↑	↑
Taxa d'activitat	58,2	57,2	57,8	↑	↓
<i>Per sexes:</i>					
Homes	1.317,7	1.301,6	1.306,1	↑	↓
Taxa activitat homes	64,6	63,2	63,1	↓	↓
Dones	1.112,5	1.108,9	1.144,5	↑	↑
Taxa activitat dones	52,1	51,4	52,7	↑	↑
Població ocupada	2.087,3	2.020,4	2.060,5	↑	↓
<i>% variació interanual</i>	2,2	-3,2	2,0	↑	↓
Taxa d'ocupació	50,0	47,9	48,6	↑	↓
<i>Per sexes:</i>					
Homes	1.162,3	1.115,1	1.123,3	↑	↓
Taxa ocupació homes	57,0	54,2	54,3	↑	↓
Dones	925,0	905,2	937,2	↑	↑
Taxa ocupació dones	43,3	42,0	43,1	↑	↓
<i>Per sectors:</i>					
Agricultura	64,6	49,5	51,5	↑	↓
Indústria	366,7	356,4	349,5	↓	↓
Construcció	135,2	126,6	136,0	↑	↑
Serveis	1.520,7	1.488,0	1.523,5	↑	↑
Treballadors/es autònoms/es	352,2	354,1	360,5	↑	↑
<i>% variació interanual</i>	1,1	0,5	1,8	↑	↑
Homes	223,7	225,3	228,4	↑	↑
Dones	128,4	128,7	132,2	↑	↑
Població desocupada	342,9	390,2	390,1	↓	↑
<i>% variació interanual</i>	-9,1	13,8	0,0	↓	↑
Taxa d'atur	13,7	16,2	15,9	↑	↓
<i>Per sexes:</i>					
Homes	155,4	186,5	182,8	↑	↓
Taxa desocupació homes	11,8	14,3	14,0	↑	↓
Dones	187,5	203,7	207,3	↓	↓
Taxa desocupació dones	16,9	18,4	18,1	↑	↓
<i>Altres grups:</i>					
Taxa desocupació de joves	31,2	36,4	37,1	↓	↓
Taxa desocupació majors de 45 anys	12,9	13,5	13,5	→	↓
% desocupació de llarga duració	30,4	24,6	27,5	↓	↑
Desocupació registrada	363,0	424,2	426,5	↓	↓
<i>% variació interanual</i>	-3,4	16,8	0,5	↑	↓
<i>Per sexes:</i>					
Homes	145,2	176,6	173,6	↑	↓
Dones	217,8	247,6	252,9	↓	↓

Font: EPA (INE), Ministeri de Treball, Migracions i Seguretat Social i SEPE. Elaboració pròpia.

D'acord amb això el Comité Econòmic i Social de la Comunitat Valenciana formula **les recomanacions següents:**

75. El CES CV valora positivament que, malgrat el fort impacte de la pandèmia, durant el 2021 s'haja iniciat una recuperació del mercat de treball, amb una major incorporació de la població al mercat de treball (evolució deguda, en gran manera, a la major participació de les dones) la creació de llocs de treball i unes taxes inferiors de desocupació. El CES CV considera necessari **continuar potenciant les polítiques actives d'ocupació**, amb un seguiment efectiu d'aquestes, adreçades a accelerar la generació d'ocupació i a la **inserció laboral dels grups més vulnerables**, entre els quals cal destacar el col·lectiu de joves, pel seu major nivell de temporalitat, de les persones de 45 i més anys i de les persones desocupades de llarga duració, per la seua dificultat de trobar ocupació i ser en molts casos la principal font d'ingressos de la família.
76. Les estratègies i polítiques dirigides a aturar el problema de desocupació d'aquests grups han de suposar una acció coordinada entre l'Administració pública i els agents econòmics i socials. El CES CV entén necessari potenciar **el diàleg social i el consens** com els pilars essencials per a desenvolupar una cooperació publicoprivada que impulse la creació de treball decent.
77. El Comité considera que el [Reial decret llei 32/2021, de 28 de desembre, de mesures urgents per a la reforma laboral, la garantia de l'estabilitat en l'ocupació i la transformació del mercat de treball](#), estableix mecanismes de canvi de paradigma en el mercat laboral com ara **la potenciació del contracte indefinit amb caràcter general**, així com mecanismes de flexibilitat interna que eviten destruir ocupació en cas de situacions empresarials de dificultat.
78. El CES CV insta a desplegar a la Comunitat Valenciana totes les mesures dirigides a activitats subjectes a una intensa transició digital i ecològica amb la finalitat de donar compliment als objectius climàtics derivats de la [Llei 7/2021, de 20 de maig, de canvi climàtic i transició energètica](#). El CES CV insta a aprofitar la potencialitat del Mecanisme de Recuperació i Resiliència i els Fons Next Generation EU en favor de **generar treball decent en els sectors clau per a la transició ecològica (ocupacions verdes); i la transició digital**. En aquest sentit, la futura Llei orgànica d'ordenació i integració de la formació professional pot suposar un avanç en el desajustament entre l'oferta i la demanda en el mercat de treball, i un instrument per a reduir la desocupació estructural.
79. S'estima necessari **impulsar l'activitat de l'Observatori de Treball Decent**, que en 2021 no s'ha reunit, dirigida especialment a combatre l'economia submergida, la feminització de la pobresa i la precarietat laboral.
80. Davant les bretxes que encara persisteixen en el mercat de treball, el CES CV considera que les mesures dirigides a afavorir la recuperació econòmica en les

AGENDA 2030

MEMÒRIA 2021

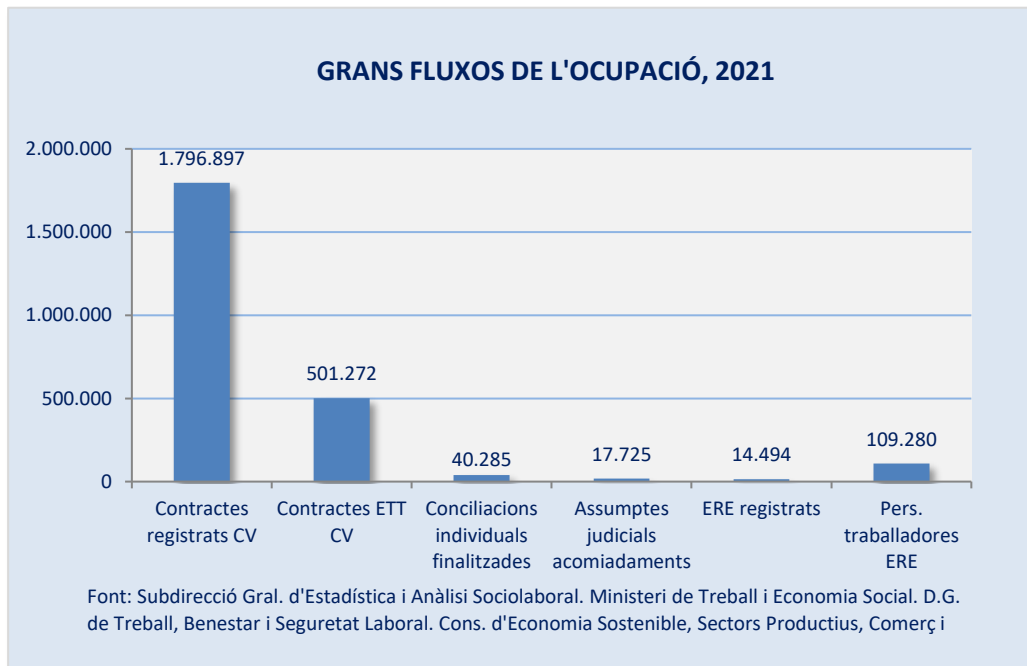
RESUM EXECUTIU: VALORACIONS I RECOMANACIONS

CESCV
Comité Econòmic i Social

*diferents branques d'activitat han d'incorporar accions tendents a aconseguir la **igualtat real entre dones i homes**, igualtat que s'ha vist perjudicada durant la pandèmia per deficiències del mercat laboral i inèrcies socials que feminitzen l'atenció a les cures. El CES CV insta a activar totes les polítiques públiques per a anar corregint aquesta situació.*

9. GRANS FLUXOS DE L'OCUPACIÓ

En aquest capítol s'aborden les entrades al mercat de treball, així com les eixides, els principals indicadors de les quals es contenen en el gràfic següent.

El 49,18% de persones demandants d'ocupació van ser demandants desocupats. Un 49,79% posseïa estudis de primera etapa i un 69,98% pertanyia al sector serveis. El 82,01% de les persones demandants desocupades eren espanyoles.

Respecte a les entrades, en la **gestió de les demandes d'ocupació en els espais Labora**, de la xifra de 867.197 persones demandants d'ocupació inscrites, 426.473, que representa el 49,18% (lleugerament inferior al 51,22% de 2020) han sigut persones demandants desocupades, de les quals el 49,79% posseïa estudis de primera etapa d'educació secundària sense títol de graduat escolar o equivalent.

Un percentatge del 68,98% pertanyia al sector de serveis, corresponent el 11,40% a l'activitat econòmica de servei de menjars i begudes. Per grups d'edat, el 13,91% es trobava en el grup de 55-59 anys i per nacionalitats, el 82,01% han sigut persones demandants desocupades espanyoles, el 7,08% de països comunitaris i el 10,90% persones estrangeres extracomunitàries.

Quant a la gestió per províncies, els centres amb major nombre de persones demandants desocupades ateses han sigut el centre Alacant-Isabel La Catòlica, amb 16.823 persones (7.253 homes i 9.571 dones); el de Castelló-Historiador Viciàna, amb 11.088 persones (4.280 homes i 6.808 dones), i el de Burjassot, amb 13.884 persones (5.562 homes i 8.322 dones).

En 2021, en la **Xarxa Eures** va assistir 7.065 persones demandants d'ocupació, el que representa un augment del 32,95% sobre les 5.314 de l'any 2020 i en l'aplicació Tauró es van mecanitzar un total de 326 accions.

Enguany, les **actuacions d'orientació** han sumat un total de 150.280 persones demandants ateses i s'han emplenat 29.959 qüestionaris de cerca d'ocupació i 3.842 qüestionaris d'avaluació de competències, així com el curs d'orientació laboral en línia, amb 162 edicions, ha tingut 2.225 persones inscrites.

En els 14 **centres col·laboradors d'ocupació** d'Espai Labora, en 2021, no es va realitzar cap entrevista i es van tramitar 476 renovacions de la demanda, un 17,95% més que l'any 2020, en què va haver-hi 39 entrevistes i 372 renovacions.

Quant a les **agències de col·locació**, a la Comunitat Valenciana, el total de les que van presentar declaració responsable va ascendir a 16 agències, de les quals 15 eren agències de col·locació i una agència de col·locació i empresa de recol·locació i cap empresa de recol·locació, xifres similars a les 14 agències de 2020, 13 de col·locació i una de col·locació i de recol·locació.

I sobre les **empreses de treball temporal** que han operat a la nostra comunitat, amb autorització al final del període, en 2021 van ascendir a 247, xifra que suposa un descens de l'1,98% sobre les 252 de 2020. A la nostra comunitat, el nombre de **contractes de posada a disposició** va ser de 501.272, el que representa un augment del 20,3% sobre els 416.776 de l'any 2020, que impliquen un 12,32% sobre els 4.067.727 contractes del conjunt estatal.

D'aquest nombre total de contractes, a la Comunitat Valenciana, el 41,53% han sigut d'obra o servei, el 57,85% de circumstàncies de la producció i el 0,61% d'interinitat, formació i aprenentatge i pràctiques. Com a complement, amb dades de la Direcció General de Treball, Benestar i Seguretat Laboral, els contractes de posada a disposició registrats, que no inclouen els registrats en les empreses d'àmbit nacional, van sumar un total de 173.810, i han afectat 106.146 persones treballadores, xifra superior en un 21,90% als 87.075 treballadors i treballadores de 2020.

Augment en 2021 del 21,08% en el nombre de contractes inicials registrats.

L'any 2021, sobre la **contractació laboral**, els contractes inicials que es van registrar en el SEPE a la Comunitat Valenciana van sumar 1.796.897 contractes (1.017.294 homes i 779.603 dones), que representen un increment del 21,08% sobre els 1.483.987 contractes de 2020.

Per **sector d'activitat i per comarques** es constata també un augment del 21,9% sobre l'any 2020 i continua la prevalença en la contractació del sector serveis, amb un 68,07% sobre el total.

Les tres **ocupacions amb major contractació** l'any 2021 han sigut, igual que l'any anterior, peons de les indústries manufactureres, amb un 9,76%; cambrers i cambreres assalariats, amb un 9,11%, i peons agrícoles (excepte en hortes, hivernacles, vivers i jardins), amb un 6,31% sobre el total.

Les ocupacions amb més contractes han sigut peons de les indústries manufactureres, cambrers i cambreres assalariats i peons agrícoles (excepte en hortes, hivernacles, vivers i jardins).

Respecte a la **secció d'activitat econòmica**, a diferència de l'any 2020, la secció amb més contractes ha tornat a ser la d'hostaleria, amb un 16,04% sobre el total, seguida de la d'indústria manufacturera amb un 14,68% sobre el total.

En 2021, quant als **tipus de contractes**, la modalitat de caràcter indefinit (bonificat i no bonificat) ha representat un 6,24% del total, lleugerament superior al 6,1% de l'any anterior i els d'obra o servei determinat van tindre un 37,19%; els eventuais per circumstàncies de la producció un 55,31%, els d'interinitat un 5,54% i els contractes per a la formació i l'aprenentatge, encara que estan bonificats, presenten un percentatge del 0,21% sobre el total de contractes, segurament pel seu ús residual, falta de flexibilitat i interès per aquesta modalitat.

A la Comunitat Valenciana, els **contractes convertits en indefinits** van sumar 100.922 contractes, dels quals 30.527 eren d'obra o servei, 64.442 eventuais per circumstàncies de la producció, 2.556 d'interinitat, 315 de relleu, 662 temporals de persones amb discapacitat, 17 de substitució per jubilació als 64 anys, 2.185 de pràctiques, 181 de formació i 37 altres contractes.

Respecte al **tipus de jornada**, el 64,55% del total de contractes ha sigut de jornada completa, un 33,40% de jornada parcial i un 1,70% contractes fixos discontinus. En aquest sentit, una altra informació important, amb dades de l'INE, amb les notes de l'Enquesta Europea de Força del Treball (LFS) de 2020 en l'àmbit estatal, sobre **les raons sobre el contracte a temps parcial**, constata que, en els trams d'edat de 15 a 64 anys, en homes, aquestes raons estan relacionades en un 60,0% amb el fet de no haver pogut trobar faena de jornada completa i en un 13,9% per seguir cursos d'ensenyament o formació. I en dones, el 49,5% treballava en jornada a temps parcial per no haver pogut trobar faena de jornada completa i en un 14,3% per la cura de xiquets o d'adults malalts, incapacitats o majors.

Per tipus de contractes, els de caràcter temporal van presentar un alt percentatge situat en el 93,76% i els indefinits van ser del 6,24%.

A la nostra comunitat, aquest **moviment laboral** suposa que, en el total dels dos sexes, els contractes indefinits representen el 6,24% (3,58% d'homes i 2,66% de dones) i en temporals el 93,76% (53,03% d'homes i 40,72% de dones), dades que constaten un any més la desigualtat en l'ocupació creada.

Quant a la **bretxa de gènere en la contractació**, els contractes registrats han sigut un 56,61% d'homes i un 43,39% de dones, i les ocupacions més contractades en la Comunitat Valenciana en dones van ser les de personal de neteja d'oficines, hotels i altres establiments similars, amb un 82,52%, i venedors i venedores en botigues i magatzems, amb un 71,82%.

Els contractes registrats van ser un 56,61% d'homes i un 43,39% de dones. Per ocupacions, la majoria van ser dones en personal de neteja i venedors i venedores.

Les seccions que han predominat entre les dones han sigut les activitats de la llar com a ocupadores de personal domèstic, les sanitàries i serveis socials i educació.

En les **seccions d'activitat econòmica**, el treball en dones és més accentuat en les activitats de les llars com a ocupadores de personal domèstic i com a productors de béns i serveis per a ús propi, amb el 87,70%; en la d'activitats sanitàries i serveis socials, amb el 78,35%, i en la

d'educació, amb el 66,05%.

I en relació amb el **tipus de jornada per sexe**, el 60,33% del total de contractes de jornada parcial ha sigut de dones, fet que pot tindre la seua justificació en el tram d'edat de 25 a 49 anys, ja que el 21,2% no treballava a temps complet a causa de la cura de xiquets o adults malalts, incapacitats o majors.

Respecte a la **mobilitat laboral** a les províncies valencianes, l'any 2021, s'observa que a Alacant va ser del 19,40%, a Castelló, del 21,22% i a València, del 12,76%, a diferència del 21,25%, el 23,68% i el 13,31% respectivament de 2020. Una altra dada interessant sobre les taxes de mobilitat és que presenten bretxa de gènere, perquè són superiors en homes que en dones. A la província d'Alacant ha sigut del 24,85% en homes i del 12,46% en dones; a Castelló del 27,59% en homes i del 13,65% en dones i a València del 16,13% en homes i del 8,43% en dones.

El 44,84% de les conciliacions individuals acabades en matèria d'acomiadament van ser amb avinença i el 18,64% sense avinença.

L'any 2021, les **conciliacions individuals** acabades van augmentar en un 29,90%, ja que de les 31.011 de 2020 s'ha passat a 40.285 l'any 2021. D'aquestes, les conciliacions acabades en matèria d'acomiadament amb avinença han tingut un increment del 31,76%, perquè de les 8.923 de l'any 2020 es va passar a les 11.334 de 2021.

Així mateix, les quantitats acordades en acomiadaments amb avinença van experimentar una variació positiva del 36,75%, perquè dels 108,29 milions d'euros de 2020, es va passar als 148,09 milions d'euros de l'any 2021, fet que un any més evidencia que el major nombre de conciliacions individuals acabades en matèria d'acomiadament finalitzen amb avinença, ja que de 25.271 conciliacions acabades en matèria d'acomiadament, 11.334 conciliacions són amb avinença, que representen un 44,84%, superior al 42,27% del 2020, i 4.713 sense avinença, que suposen un 18,64%, taxa percentual lleugerament per damunt del 18,50% del passat any.

I en aquest any, els **assumpes judicials resoltos en matèria d'acomiadaments** van augmentar en un 21,55%, ja que dels 12.937 de 2020 s'ha passat a 15.725 l'any 2021 i les quantitats per acomiadament reconegudes a treballadors i treballadores també van créixer en un 15,82%, ja que dels 90,57 milions d'euros de l'any 2020 es va passar a 104,90 milions d'euros en 2021.

A la Comunitat Valenciana, l'any 2021, amb dades de la Subdirecció General d'Estadística i Anàlisi Sociolaboral del Ministeri de Treball i Economia Social, les persones treballadores afectades en els **expedients de regulació d'ocupació** per acomiadaments col·lectius, suspensió de contracte i reducció de jornada van sumar 4.569, un 94,94% inferior a les 90.329 de 2020, distribuïdes en 1.399 persones treballadores afectades per acomiadaments col·lectius i 3.170 treballadors i treballadores en suspensió de contractes i reducció de jornada.

L'1% dels expedients de regulació d'ocupació contenia mesures extintives.

El nombre total d'expedients **de regulació d'ocupació** que es van registrar, en funció de l'autoritat laboral, amb dades de la Direcció General de Treball, Benestar i Seguretat Laboral, va ser de 14.494 expedients de regulació d'ocupació, tant ERO com ERTO, dels quals 145 contenen mesures extintives, i d'aquests 105 van concloure amb decisió extintiva i va afectar 3.378 persones treballadores. En 2020 el total d'expedients va ser de 69.818 que van afectar 475.440 persones treballadores (263.782 homes i 198.195 dones) pràcticament tots els expedients de regulació d'ocupació van ser temporals (ERTO).

Per sectors, el sector serveis va concentrar el 94,2% dels expedients que es van presentar, que implica el 58,23% de treballadors i treballadores afectats, ja que hi estan compreses les activitats d'hostaleria, comerç i les vinculades al turisme, on la pandèmia ha causat majors efectes. El sector d'indústria va tindre el 4,9% del total d'expedients,

amb el 41,04% de persones treballadores afectades. El sector de la construcció va sumar un 0,6% d'expedients i un 0,54% de persones assalariades afectades i el sector d'agricultura, amb un 0,3% del total d'expedients registrats, va afectar el 0,18% de persones.

Quant a la **causa**, el 90,2% dels expedients que es van presentar i el 49,7% de persones treballadores afectades han sigut expedients per "força major", provocats per la situació de pandèmia, amb cessaments d'activitat temporal d'empreses. L'altre 9,8% dels expedients i el 50,3% de treballadors i treballadores afectats ho han sigut per causes econòmiques, tècniques, organitzatives i de producció (ETOP).

Quant a la **mesura adoptada**, el 76,9% de les persones treballadores afectades pels expedients de regulació d'ocupació ho van ser per mesures de suspensió de la jornada de treball (ERTO), que significa que els treballadors i treballadores no han perdut el seu lloc de treball i o bé poden reincorporar-se a l'activitat o bé ja ho han fet. El 12,2% correspon a persones treballadores afectades per expedients de suspensió+extinció; el 6,8% per reducció i el 3,9% per extinció.

Respecte a la **grandària de l'empresa**, el 90,7% dels expedients els van presentar empreses conformades entre 1 i 10 treballadors i treballadores. Si a aquest tipus se li sumen les empreses que compten entre 11 i 50 persones treballadores en la seua plantilla, amb un 8,0% suposa el 98,7% dels expedients que s'han registrat. El nombre de persones assalariades que s'ha vist afectat pels ERTO, presentats per les empreses entre 1 i 10 treballadors i treballadores, representen el 34,2% del total d'aquests i els d'empreses entre 11 i 50 persones treballadores han implicat el 20,3% del total d'afectades pels ERTO.

El nombre de persones perceptores de prestacions per ERTO al desembre va ascendir a 71.984.

En relació amb les **persones beneficiàries de prestacions per ERTO**, segons informació del SEPE, per mesos, províncies i sexes, el major nombre de persones beneficiàries d'aquestes prestacions a la

Comunitat Valenciana es va donar el mes de febrer amb 28.111 beneficiàries (12.947 homes i 15.164 dones), que van correspondre essencialment als sectors d'hostaleria, petit comerç i serveis personals, que constata que la pròrroga dels ERTO ha esmorteït la situació de desocupació i ha servit per a fer front a l'impacte econòmic i social motivat per la pandèmia de la covid-19.

En coherència amb les valoracions realitzades s'efectuen les **recomanacions** següents.

81. El CES CV, en relació amb el ODS 8. Creixement econòmic i treball decent, mostra la seua preocupació per l'elevat percentatge de les contractacions temporals (93,76% en 2021, similar al 93,9% de 2020). No obstant això, l'acord sobre la reforma laboral,

per part dels interlocutors econòmics i socials i l'Administració, té com a objectiu que s'aconsegueixca l'estabilitat en l'ocupació i es transforme el mercat de treball, amb les mesures aprovades en aquesta.

82. El Comitè, quant a la mobilitat laboral, atesa la incidència menor en les dones, entén que s'haurien d'incentivar **actuacions tendents a facilitar la mobilitat geogràfica de les persones treballadores**, amb la finalitat de proveir l'accés a l'habitatge i a l'educació, la conciliació de la vida laboral i personal, ja que incentivar aquest tipus de mobilitat pot repercutir en el manteniment i en la creació d'ocupació.
83. En relació amb l'ODS 5, "Igualtat de gènere", des del CES CV s'insta a **reforçar les polítiques dirigides a evitar, combatre i reduir la bretxa de gènere**, tant en matèria de contractació com en la resta dels aspectes de la vida laboral (promoció, temporalitat, jornada parcial, prestacions, etc.) que tant afecten els drets de la dona i el conjunt de la societat.

Aquesta constatació de la bretxa de gènere, malgrat la implementació de polítiques públiques i d'avanços en la implantació de plans i mesures d'igualtat en les empreses, confirma la preocupació del CES CV per aquestes bretxes en el mercat de treball, tant en la contractació, on les dones treballen amb major freqüència a temps parcial, com en l'ocupació o l'activitat, i en les activitats relacionades amb les tasques de cures i el treball domèstic.

*En aquest sentit, s'entén que podrien plantejar-se accions polítiques per a **reforçar la igualtat d'accés a les oportunitats de treball**, així com garantir la participació equitativa de les dones en el mercat laboral i l'impuls del treball flexible. A més, s'hauria de crear una **cultura més inclusiva**, amb mesures concretes relacionades amb la inversió en serveis d'educació i atenció a la primera infància i augment del nombre de places d'escoles infantils de 0 a 3 anys. També s'haurien d'incrementar les places en centres especialitzats per a l'atenció de persones majors o dependents, així com l'aprovació de disposicions adequades per a dones majors (crèdits per a períodes d'atenció, pensions mínimes adequades i prestacions de supervivència). I un altre aspecte seria la **promoció de la formació professional i l'aprenentatge al llarg de tota la vida per a dones**, a fi de proporcionar l'accés a ocupacions de qualitat i les oportunitats de reciclatge i adaptació als canvis del mercat.*

84. El CES CV, conscient del contingut de la nova Estratègia Espanyola de Suport Actiu a l'Ocupació 2021-2024, insta l'Administració autonòmica a **perseverar en l'augment de l'eficàcia** en la gestió de les seues competències d'intermediació, en la digitalització de la seua funció i en **interrelació** amb la resta de comunitats autònomes i a **col·laborar de manera més eficient amb les agències privades de col·locació** amb la finalitat de millorar les ràtios de la gestió de la intermediació del sistema que permeta el seu ajust a les necessitats de les mateixes empreses i a

l'atenció personalitzada de les persones demandants, fomentant el perfilament o classificació automàtica de l'ocupabilitat i establint itineraris de formació.

85. *El Comité, en relació amb la regulació dels ERTO i les seues conseqüències, i atesos els acords aconseguits en el si del diàleg social, considera adequada l'aposta que s'ha materialitzat en el **nou model que permetrà l'establiment d'un mecanisme permanent de flexibilitat interna i requalificació de treballadors i treballadores amb la finalitat de minimitzar l'impacte de la crisi sanitària, econòmica i social que permetrà donar protecció i suport al nostre teixit productiu i social.***

10. POLÍTIQUES D'OCUPACIÓ

En relació amb les **polítiques actives d'ocupació**, des de l'any 2020, com es va indicar en la memòria de l'any anterior, l'instrument que repercutirà en tots els àmbits i també en l'ocupació són els **Fons Next Generation EU** per a la recuperació, en què la UE invertirà en el futur conjunt de tota la Unió una injecció de diners per a donar resposta a la crisi amb una aportació de més de 3,7 bilions d'euros, amb emissió de deute conjunt. I en aquest sentit cal destacar el **Pla de Recuperació, Transformació i Resiliència** que durant l'any 2021 va arribar a distribuir més de 2.000 milions d'euros i l'**Estratègia Valenciana de Recuperació** dirigida a obtindre ajudes de fons europeus.

En relació amb la **formació professional**, si l'any anterior era important el Pla Estratègic de Formació Professional del Sistema Educatiu 2019-2022 en l'àmbit estatal i el Pla Valencià d'Impuls i Millora de la Formació Professional, en aquest any 2021 la tramitació de l'avantprojecte **de llei d'ordenació i integració de la formació professional** marcarà una fita en el futur del model d'aquest tipus de formació.

Així doncs, respecte a la **formació professional en el sistema educatiu**, amb

El percentatge d'alumnes de la formació professional ha implicat el 28,37% sobre el total dels ensenyaments mitjans.

dades de 2021 de la Comunitat Valenciana, es comprova que en aquest curs acadèmic va haver-hi un augment del 7,76% d'alumnat, ja que el total de totes les modalitats de formació professional va sumar 110.817 alumnes que suposen el 28,37% del total dels ensenyaments mitjans, percentatge superior al 27,34% del passat curs. En aquest sentit,

en els últims anys, s'ha constatat l'**aposta per la formació professional** i els esforços realitzats per tots els actors implicats, com es comprova en el creixement constant de la matriculació, malgrat estar per davall d'alguns països del nostre entorn. Entre alguns dels factors que poden influir en la demanda de l'FP, cal mencionar l'elevada taxa de desocupació juvenil, que busca eixida en aquest tipus de formació, el desajustament de la sobrequalificació, amb un alt percentatge de persones universitàries, o la major ocupabilitat de qualificacions intermèdies a les ofertes de treball disponibles.

I en la nostra comunitat, en relació amb l'**FP dual**, en el curs acadèmic 2020-2021, el nombre d'alumnes va ser superior a 1.600, amb un 42% de dones, i més del 56% era de grau superior, on ha destacat la família professional d'administració i gestió, amb un 17,55% sobre el total de l'alumnat. Aquesta aposta per la modalitat dual evidencia la idea de compassar el sistema educatiu i el mercat de treball, que a més es reflecteix en l'alt grau d'inserció laboral de l'alumnat.

L'alumnat d'FP dual en el curs 2020-2021 es va situar per damunt de 1.600.

Respecte a la **formació professional per a l'ocupació de la FUNDAE**, la xifra de participants en la formació de demanda va ascendir a 480.090, un 28,06% per damunt dels 374.873 de l'any anterior.

L'any 2021 el crèdit de finançament assignat va ser de 77,67 milions d'euros, superior en un 10,32% als 70,40 milions d'euros de 2020, amb una ràtio de disposició del crèdit del 52,3%, que representa un crèdit disposat de 40,65 milions d'euros, per damunt del 46,7% de l'any anterior, la qual cosa, després del descens motivat per la pandèmia, enguany torna a superar el 50% i entra en la línia de considerar la inversió en capacitació com un element vital per a la generació d'ocupació.

Quant a la **formació professional gestionada per la Generalitat**, les accions formatives per programes de la formació professional per a l'ocupació, l'any 2021 van sumar 3.521 cursos o expedients, que representen un increment del 30,94% sobre els

A la Comunitat Valenciana, les accions d'FP per a l'ocupació van arribar als 3.521 cursos, amb un alumnat de 54.246.

2.689 cursos de 2020, a pesar de no incloure els expedients de formació professional dual, amb un alumnat de 54.246, inclòs el de formació professional dual, que suposa un 32% d'augment i un import de subvenció de 148.395.952,90 euros, que implica una

variació positiva del 65,93% de subvenció.

En relació amb la **formació** de les persones treballadores dels organismes i **centres públics**, que gestiona l'IVAP, en l'exercici de 2021, igual que l'any anterior ha descendit, ja que s'han celebrat un total de 331 edicions, 117 menys que les 448 de 2020, que s'han dirigit a 32.364 persones al servei de la Generalitat (29% d'homes i 71% de dones), 3.715 més que les 28.652 de 2020.

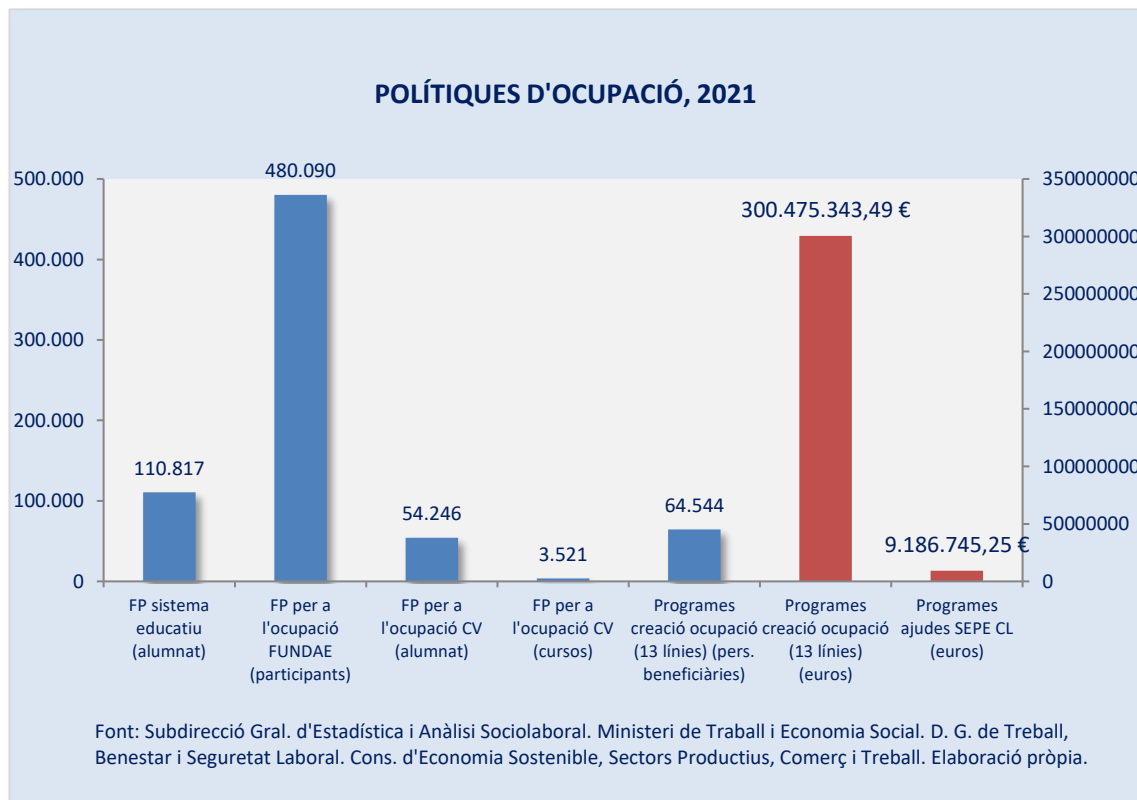
I els **programes de formació-ocupació**, com a modalitat de formació en alternança amb el treball o la pràctica professional, han tingut 220 expedients aprovats, amb un alumnat resolt de 3.580 i un import concedit de 86.403.307,20 euros, que suposa un increment del 103,70% sobre els 108 expedients de 2020, amb 1.930 alumnes i alumnes resolts i un import de subvenció de 39.153.643,20 euros, atés que en aquest any 2021 s'han incorporat els programes d'ocupació-formació del Sistema de Garantia Juvenil, T'Avalem.

Respecte a **altres programes de formació**, l'any 2021, la formació realitzada en la Xarxa de Centres de Turisme (CdT) per a la qualificació professional, encara ha notat els efectes de la pandèmia i el nombre va descendir en un 2,83% i el d'alumnat en un 15,33%, encara que les hores van experimentar un augment del 82,62%.

En 2021, les 13 línies de programes de creació d'ocupació van comptar amb un pressupost superior a 300 milions d'euros i 64.544 persones beneficiàries.

Sobre els **programes de creació d'ocupació**, l'any 2021, en les tretze línies de programes de la Generalitat Valenciana, una menys que en 2020, el pressupost destinat va ascendir a 300.475.343,89 euros amb 64.544 persones beneficiàries, el que representa un

augment del 36,89% en la dotació i del 7,16% en persones beneficiàries sobre les catorze línies de 2020 amb 219.500.259,95 euros i 60.228 beneficiàries.

A diferència de l'any passat, quan van prevaldre els programes per a minimitzar els efectes de la pandèmia, en 2021 els **dos programes amb més dotació pressupostària** van ser el de foment de l'ocupació en el programa d'ocupació pública d'interés general i social per a la realització d'actuacions en municipis de la Comunitat Valenciana, amb 84,54 milions d'euros i 5.594 persones beneficiàries, i el de foment de l'ocupació destinada a la contractació de determinats col·lectius vulnerables en empreses, amb 51,58 milions d'euros i 3.033 beneficiaris i beneficiàries.

I quant al **programa d'ajudes del SEPE a les corporacions locals per a creació d'ocupació**, l'objecte del qual és atendre obres i serveis d'interés general i social, l'import concedit en la nostra comunitat en 2021 va ser de 9.186.745,25 euros, superior en un 9,52% als 8.387.799,00 euros de l'any 2020.

L'any **2020 va ser un exercici excepcional** quant a les dades corresponents a **polítiques passives d'ocupació**, en haver-se incrementat notablement les persones beneficiàries de prestacions per desocupació, i en particular les beneficiàries de prestacions contributives a conseqüència dels expedients de regulació d'ocupació temporal, i que van comportar un increment significatiu de les taxes de cobertura per a aquest exercici.

Notori descens en el nombre de persones beneficiàries de prestacions en 2021.

No obstant això, **2021 ha experimentat un notori descens** en el nombre de persones beneficiàries de **prestacions**, en la seua major part contributives, així com un repunt en la mitjana de persones desocupades. Això ha comportat un descens significatiu en les taxes de cobertura i que a la Comunitat Valenciana ha suposat un descens de 20,1 punts, el que la situa en nivells assimilables als de l'exercici 2018.

Aquest **descens en el nombre de prestacions contributives** no ha pogut mitigar-se, a pesar de les iniciatives legislatives de l'executiu per a reforçar i consolidar mesures socials en defensa de l'ocupació, la reactivació econòmica i la protecció de les treballadores i treballadors autònoms. És més que probable que la finalització dels ERTO i la no pròrroga d'aquests estiga darrere d'aquests descensos.

A final de 2021, un total de 185.254 persones desocupades en la nostra comunitat no eren beneficiàries de cap tipus de prestació (un 49,87%).

Al seu torn, cal assenyalar que continua constatant-se un elevat nombre de persones desocupades inscrites en els serveis públics d'ocupació que **no perceben cap tipus de prestació**. A final de 2021 un total de 185.254 persones desocupades en la nostra comunitat no eren beneficiàries de cap tipus de prestació, el que representa el 49,87% del total de persones desocupades, percentatge superior en poc més d'1,5 punts al registrat en 2020 (48,32%).

A més, crida l'atenció que, a pesar d'ocupar el quart lloc per comunitats autònomes en despeses de prestacions per desocupació, la Comunitat Valenciana ocupe l'antepenúltim lloc en l'import de la quantia mitjana de prestació contributiva percebuda per persona beneficiària.

D'altra banda, és molt positiva l'evolució de l'**ingrés mínim vital** en la nostra comunitat, prestació que en data de 3 de desembre de 2021 comptava amb prop de 98.000 persones beneficiàries, de les quals al voltant del 38% són menors.

En conseqüència, es formulen les **recomanacions** sobre **polítiques d'ocupació** següents:

86. El CES CV considera que, en relació amb tots els programes d'ocupació, l'impuls dels projectes plantejats pel Consell, en el marc de l'Instrument Europeu de Recuperació (Fons Next Generation EU), amb la participació i consens de l'Administració i organitzacions empresarials i sindicals ha de significar un vertader revulsiu per a la nostra comunitat que servisca per a **transformar el model productiu, el desenvolupament de polítiques actives d'ocupació, que permeten treball decent i ocupació estable i de qualitat**, la modernització de l'economia cap a un model més sostenible i la generació de canvis en el teixit empresarial, que combinen la triple dimensió social, econòmica i ambiental.

87. El CES CV insisteix en el foment a totes les persones treballadores d'una **formació professional que s'adapte a les necessitats reals del mercat laboral i del teixit productiu de la Comunitat Valenciana** i manifesta la necessitat de donar prestigi a la formació professional com a branca educativa relacionada amb el mercat de treball.

88. Una vegada més, des del CES CV es valora el rellevant paper de la formació per a l'ocupació i es destaca l'esforç realitzat pel conjunt d'agents econòmics i socials en totes les facetes que han tingut vinculació amb la formació professional, entesa com una **eina per a la millora de la qualificació** tant dels empresaris i empresàries com de les persones treballadores en el mercat de treball, per la qual cosa s'aposta per la intervenció tant de les organitzacions sindicals com de les empresarials més representatives en la configuració, programes, orientacions i planificació de la formació professional per a l'ocupació.

Així mateix, es vol posar en rellevància els recursos destinats a la formació professional, tant per les persones treballadores com pels empresaris i empresàries, i alhora apostar per la seua continuïtat com un **element complementari de les polítiques actives d'ocupació**, entre els quals s'ha d'incloure la formació bonificada per a les pimes com una de les mesures d'inserció en el mercat laboral, davant el repte de la digitalització.

89. En aquest any de transició cap a una nova regulació i respecte a les convocatòries de programes del sistema de formació professional per a l'ocupació, amb un notable augment en el nombre de participants en aquests, des del Comitè s'anima a la **millora de la gestió i execució d'aquestes accions** a fi de poder disposar majoritàriament dels crèdits inicials, ja que, en l'exercici de 2021, a la Comunitat Valenciana, d'una assignació de 77,67 milions d'euros, per damunt dels 70,40 milions d'euros de 2020, es va arribar a disposar de 40,65 milions, que suposa una ràtio de crèdit disposada del 52,3%, superior al 46,7% de 2020 i inferior al 60,7% de 2019.

I, en aquest context, a més de la rellevància de les inversions i accions formatives que es dirigeixen a les persones treballadores, el CES CV entén que haurien de facilitar-se les dades d'inserció laboral dels participants en aquest tipus de programes.

90. *Des del CES CV, en relació amb la planificació dels cursos de formació professional, es considera que hauria d'evitar-se el biaix de gènere en l'alumnat d'algunes famílies professionals, per la qual cosa s'entén que, en el moment d'elecció dels cursos, l'orientació professional ha de ser adequada amb la finalitat de previndre el desequilibri entre homes i dones.*

91. *Quant a les polítiques d'ocupació en la nostra comunitat, a més de valorar els esforços pressupostaris dels diferents programes de creació d'ocupació, es vol incidir en la necessitat dels diferents plans d'ocupació aprovats per a les persones joves que han de redundar en un treball digne per a aquest col·lectiu, que compta amb un alt índex de desocupació, tant en l'àmbit estatal com a la Comunitat Valenciana.*

A més, s'hauria de disposar de la informació sobre el grau d'execució dels diferents programes de creació i foment d'ocupació, i especialment de la inserció professional en el mercat de treball.

92. *El CES CV manifesta la seua satisfacció per l'evolució de la prestació de l'ingrés mínim vital que, a data 3 de desembre de 2021, arribava en la nostra comunitat a un 64,2% més de persones beneficiàries que en 2020, prestació que persegueix garantir una millora real d'oportunitats d'inclusió social i laboral de les seues beneficiàries, i insta les autoritats competents a seguir per aquest camí incrementant el nombre d'expedients tramitats i resolts.*

93. *No obstant això, el CES CV mostra la seua preocupació per les baixes taxes de cobertura registrades en 2021, de manera que és necessari que les institucions públiques garantisquen un compromís amb la millora d'aquestes prestacions, que permeta elevar de manera significativa les taxes de cobertura. D'igual manera, insisteix en la necessitat de fer majors esforços amb la finalitat d'incentivar polítiques d'ocupació que repercutisquen favorablement en la inserció de les persones treballadores.*

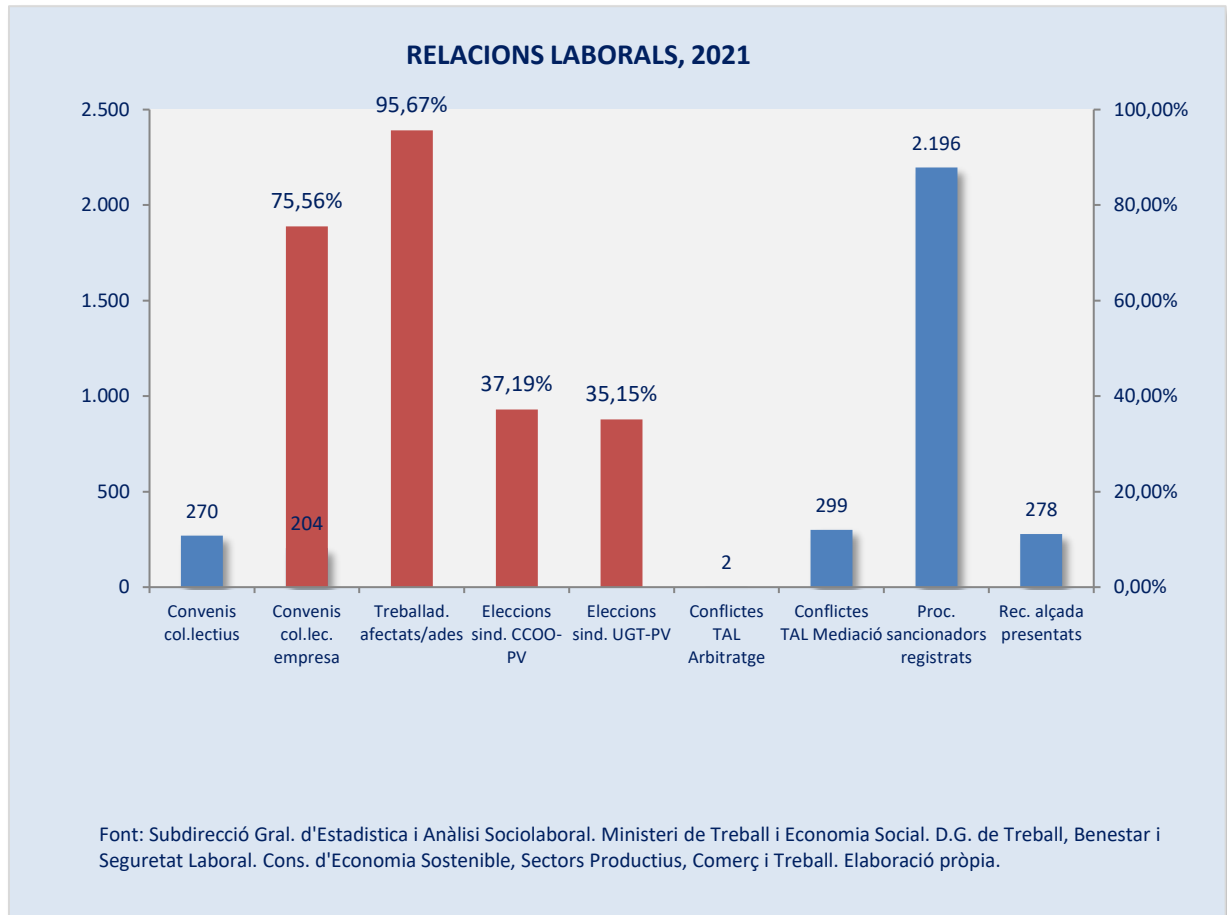
94. *El CES CV lamenta la falta de continuïtat de la prestació per desocupació concedida en 2020 a les persones ocupades al servei de les llars familiars (subsidi extraordinari per falta d'activitat), en virtut del RDL 11/2020, de 31 de març, prestació que no es pot sol·licitar des del 21 de juliol de 2020. Per això, el CES CV considera necessària la regulació d'un règim estable i permanent de cobertura de les prestacions per desocupació per a les persones incloses en el sistema especial per a empleats de llar.*

95. D'igual manera, el CES CV manifesta el seu pesar davant els **baixos percentatges de persones beneficiàries de prestacions per desocupació per al col·lectiu de menors de 34 anys** i que, al mes de desembre de 2021, a la Comunitat Valenciana registrava el 0,2% per al tram comprés entre els 16 i 19 anys, del 3,0% per al tram entre els 20 i 24 anys, del 6,2% per al tram entre els 25 i 29 anys i del 8,1% per a les persones beneficiàries en el tram d'edat comprés entre els 30 i 34 anys. Atés el sexe, els percentatges són inferiors en les dones en els dos primers trams esmentats, si bé resulten ser superiors per als dos següents.

A la vista d'això, el CES CV insisteix en la necessitat d'aplicar i **fomentar totes les mesures que siguen necessàries per a la incorporació de les persones joves al mercat laboral**, al mateix temps que recomana a les administracions competents que prenguen les mesures oportunes perquè aquest col·lectiu dispose d'un major accés a aquest tipus de prestacions.

11. RELACIONS LABORALS

Les principals variables relatives a les relacions laborals en 2021 es resumeixen en el gràfic següent.

Quant a la **negociació col·lectiva**, es comprova un descens del 6,25% en la xifra de convenis col·lectius registrats, amb efectes econòmics de 2021, fins al mes de març de 2022, ja que dels 288 de l'any 2020 es va passar a 270 l'any 2021. A més, malgrat el descens de més de tres punts, s'ha constatat, un any més, que la majoria dels convenis col·lectius van ser convenis d'empresa (un 75,56%) encara que el percentatge de les persones assalariades afectades va ser major en els convenis d'àmbit superior o de sector (un 95,67% davant del 4,33%).

Augment salarial mitjà en els convenis de l'1,53%, inferior en més de sis punts a la taxa interanual de l'IPC.

En aquest any 2021, amb un considerable augment de la taxa interanual de l'IPC, situada en el 6,8%, l'**augment salarial pactat** en el total de convenis va estar per davall de l'IPC amb un 1,53%. El sector de la construcció va tindre una taxa superior, amb un 2,49% i el sector de serveis va presentar el mateix 1,53% i la **jornada laboral**, en aquest any,

amb un lleuger augment de quasi dues hores es va situar en 1.737,42 hores anuals davant de les 1.735,66 hores de l'any 2020.

A la Comunitat Valenciana, l'any 2021, en relació amb el **teletreball**, el percentatge de persones teletreballadores va experimentar una variació interanual positiva del 24,7%, en el quart trimestre i les persones que han treballat, almenys ocasionalment, des de la seua llar van augmentar en un 25,9%.

Eleccions sindicals en 2021. Suma de CC. OO.-PV i UGT-PV 72,34%. Resta de sindicats 26,01% i grup de persones treballadores 1,66%.

L'any 2021, en el procés d'**eleccions sindicals**, en la Comunitat Valenciana, igual que en anys anteriors, les dues úniques organitzacions sindicals que han obtingut la consideració de sindicats més representatius van ser la Confederació Sindical de Comissions Obreres (CC. OO.-PV) i la Unió General de Treballadors (UGT-PV), amb una taxa percentual del 37,19% i 35,15% respectivament, sobre el total, sumant entre ambdues un 72,34%, en la línia del 72,50% de 2020. Sumats els resultats del resta de sindicats s'obté una taxa del 26,01%, lleugerament superior al 25,81% de l'any 2020 i el conjunt de candidatures dels grups de persones treballadores va arribar a un 1,66%, similar a l'1,68% de l'any anterior.

Un any més, d'acord amb aquesta informació i amb la participació en la negociació col·lectiva per part tant de les organitzacions empresarials com sindicals, en percentatges per damunt del 90% de les organitzacions vinculades a la CEV i superior al 95% per part de les organitzacions sindicals UGT-PV i CC. OO.-PV, amb un 99,18% i un 99,14% respectivament, es confirma la consideració que són les organitzacions amb major representació, tal com reflecteix la Llei de Llibertat sindical.

L'any 2021, en relació amb els **conflictes laborals**, davant el **TAL** es van presentar 301 procediments de conflictes col·lectius, 73 més que l'any 2021, 299 de **conciliació i mediació** i 2 d'**arbitratge**, que suposa un increment del 32,01% sobre els de l'any anterior. Les persones treballadores afectades van sumar 214.612, un 107,92% més que les 103.218 de 2020. Les empreses afectades van ser 12.597, un 425,53% superior a les 2.397 de l'any anterior.

Els conflictes laborals van sumar 301, 299 dels quals de conciliació i mediació i 2 d'arbitratge.

Respecte als **procediments de conciliació i mediació**, en 2021, per tipus de conflicte laboral han tornat a destacar els procediments d'interpretació i aplicació de l'article 153 de la Llei de la jurisdicció social; per matèries, la que es refereix a altres qüestions salarials i per sectors d'activitat econòmica, un any més, el de transport terrestre i, segons el resultat, un percentatge molt elevat ha conclòs com a mediacions efectives.

Quant als **conflictes d'interés**, amb dades del Ministeri de Treball i Economia Social, el total de vagues desenvolupades, d'àmbit estatal, en la nostra comunitat, va ser de 10, amb 3.384 participants i 6.897 jornades no treballades. Amb informació de la

Direcció General de Treball, Benestar i Seguretat Laboral, l'any 2021, les vagues convocades en la nostra comunitat van ser 72, que han afectat 6.869 empreses i 77.847 treballadors i treballadores. El nombre de vagues que es van realitzar va ascendir a 44, que van afectar 294 empreses i una plantilla de 27.834 persones treballadores, en comparació amb les 23 vagues realitzades en 2020, que van afectar 23 empreses i 39.032 persones treballadores. I les jornades perdudes van ser 52.378 i 26 les vagues desconvocades, amb 275 empreses i 25.383 persones assalariades.

En relació amb els **procediments administratius sancionadors** resolts en 2021, el nombre de resolts ha sigut de 2.200, el que suposa un augment del 42,48% sobre els 1.544 de l'any 2020. Les **sancions imposades** van aconseguir la xifra de 6.803.122,95 euros, un 33,28% superior als 5.104.118,10 euros de l'exercici anterior. Els **recursos d'alçada** que es van resoldre a la Comunitat Valenciana van ser 403, per damunt dels 244 recursos de l'any passat. Quant a les matèries, les infraccions **en matèria de riscos laborals** van augmentar en un 46,14%, ja que de les 843, que implicaven el 47,33% en 2020, s'ha passat a 1.232, amb un 56,10% l'any 2021, i en **matèria d'ordre social** també van augmentar, però solament en un 2,77%, ja que de les 938 sancions i un 52,67% de 2020 es va passar a 964 i un 43,90% sobre el total de 2020.

En el marc del **diàleg social**, l'any 2021, també derivat de la situació de pandèmia, es van rubricar importants acords de diàleg social en els àmbits estatal i autonòmic, que una vegada més han posat de manifest que el diàleg social és fonamental per a buscar un diagnòstic comú sobre la situació de crisi sanitària, econòmica i social derivada de la covid-19 al nostre país, per a així intentar acordar els seus pilars fonamentals, productius, socials, laborals, de manera flexible, pensant en les actuals i futures generacions de treballadors i treballadores i en les empreses en què treballaran.

ACORDS DIÀLEG SOCIAL 2021

Àmbit estatal

IV, V i VI Acord Social en Defensa de l'Ocupació (ASDO)
Acord per garantir drets de les persones dedicades al repartiment en plataformes digitals
Reforma del sistema públic de pensions
Reforma laboral
Acord reducció temporalitat ocupació pública

Àmbit autonòmic

Pla Resistir
Pla Resistir Plus
Acord sobre matèries concretes per a la millora de l'economia i l'ocupació

En finalitzar les valoracions en aquest capítol, s'efectuen les **recomanacions** següents:

96. *En la nostra comunitat, l'any 2021, un any més, en relació amb la negociació col·lectiva, es constata que la taxa percentual de les persones treballadores afectades pels convenis d'empresa (4,33%) és inferior a la dels convenis d'àmbit superior a l'empresa (95,67%) i malgrat el seu descens en més de tres punts, el percentatge dels convenis d'empresa (75,56%) és superior al de convenis d'àmbit superior a l'empresa (24,44%). En aquest context, en la línia de l'última reforma laboral i dels acords sobre negociació col·lectiva, subscrits entre les organitzacions empresarials i sindicals més representatives, el Comité recomana la **racionalització de l'estructura de la negociació col·lectiva en la nostra comunitat, en la qual predomine l'àmbit provincial i/o autonòmic sectorial de negociació**, especialment en els sectors d'activitat on la prevalença de pimes i micropimes és superior, amb la finalitat de fomentar la negociació des d'un punt de vista global que reforce les unitats negociadores i afavorisca l'establiment de condicions mínimes en cada àmbit sectorial.*
97. *El Comité, en coherència amb l'esperit dels acords sobre negociació col·lectiva i amb l'Objectiu de Desenvolupament Sostenible 5 sobre igualtat de gènere, suggereix el **foment de clàusules en matèria d'igualtat de gènere**, per a així reduir les bretxes de gènere existents.*
98. *Respecte a la clàusula sobre la **participació de les persones treballadores en l'organització del treball**, a partir dels drets d'informació i consulta previstos en l'article 64 ET, dins de la clàusula genèrica d'"Organització del treball i noves tecnologies", incorporada en un 9,72% de convenis en 2021, el CES CV comparteix els efectes positius que pot tindre per al conjunt de les relacions laborals. En un altre sentit, i en el context de les noves tecnologies, es vol pronunciar pel respecte i **protecció d'alguns drets fonamentals inespecífics** com el secret de les comunicacions o la protecció de dades de caràcter personal derivades de la videovigilància.*
99. *Així mateix, el Comité considera que han d'incorporar-se clàusules en matèria de prevenció de riscos laborals, a fi de reforçar el compliment de la normativa de prevenció, fomentar la implicació dels empresaris i les empresàries, així com de les persones treballadores i **progressar en la cultura preventiva, amb la finalitat de disminuir els índexs de sinistralitat laboral.***
100. *El CES CV, en el context de la negociació col·lectiva, conscient d'un entorn amb noves relacions laborals que presenten majors compromisos per a les parts que hi*

*intervenen, considera que s'hauria de **reconèixer i compensar tot l'esforç desenvolupat tant pels agents econòmics com socials**. Igualment aconsella promoure mecanismes que puguen equilibrar i compensar la posició d'aquestes parts negociadores i el paper desenvolupat en benefici de la societat i de la pau social.*

101. *EL CES CV considera que les **dades sobre la representació sindical són importants**, atés que tenen relació amb les disposicions dels articles 6.2 i 7.1 de la Llei orgànica 11/1985, de 2 d'agost, de Llibertat Sindical, amb la finalitat de determinar les organitzacions sindicals amb més representació, alhora que valora **la representativitat de les organitzacions empresarials com un factor elemental** per a la participació, el diàleg social i la interlocució institucional.*
102. *En el marc de les relacions laborals, el Comité entén que s'hauria de continuar **apostant per la utilització dels procediments de conciliació i mediació i els d'arbitratge en la resolució de conflictes laborals**, tant col·lectius com d'interés, ja que es resolen de manera més ràpida que en la jurisdicció social. I tot això a pesar de l'ímfim nombre de procediments d'arbitratge dels últims anys, que comporta una reflexió sobre la utilitat d'aquesta mena de procediment, que deriva en beneficis per al clima laboral dels centres de treball i per a la celeritat de la resolució extrajudicial de conflictes.*
103. *El Comité **ressalta el paper exercit pel Tribunal d'Arbitratge Laboral de la Comunitat Valenciana (TAL) durant els últims temps**, en el conjunt de les relacions laborals, tant en les funcions de mediació i arbitratge, en particular, com en la mediació obligatòria en vagues. A més, es pretén remarcar les dificultats que té aquest tribunal en la majoria de les ocasions, per la qual cosa insta a analitzar la suficiència de mitjans humans i materials per a l'exercici de les seues funcions, i és per això que persisteix davant el conjunt d'agents que intervenen en aquests procediments a intensificar les mesures adequades per a augmentar-ne l'ús. Així mateix, el Comité destaca de manera concreta la importància de la funció del TAL en matèria de vaga, ja que amb la seua actuació es coopera en la disminució de la conflictivitat social i del seu efecte sobre l'economia valenciana.*

*En aquest context, es valora la importància de la funció desenvolupada per institucions i organismes públics com el Consell Tripartit per al Desenvolupament de les Relacions Laborals i la Negociació Col·lectiva de la Comunitat Valenciana, el Tribunal d'Arbitratge Laboral de la Comunitat Valenciana (TAL) i el Comité Econòmic i Social de la Comunitat Valenciana, amb la finalitat d'aconseguir la millora de les relacions laborals i els seus efectes tant en l'economia, el diàleg social, la concertació i la resolució de conflictes laborals, i indica que **seria aconsellable la creació d'un observatori valencià sobre la negociació col·lectiva**.*

*En relació amb aquesta matèria, des del Comitè, es torna a recomanar tant als agents econòmics com als socials **seguir en la senda del diàleg social**, les conseqüències del qual corroboren que és un factor central per als fonaments del sistema de relacions laborals del nostre país pel que fa a la resolució de conflictes laborals i el desenvolupament econòmic i social de la Comunitat Valenciana.*

104. *El CES CV insta la Generalitat Valenciana a subscriure l'**Acord sobre matèries concretes per a la millora de l'economia i l'ocupació de la Comunitat Valenciana**, publicat en el DOGV de data 21 de maig de 2021, i a assumir-ne el clausulat, així com a establir els mitjans per a fer-lo efectiu en tots els processos de contractació d'aquesta.*

105. *Finalment, el CES CV desitja que **les negociacions per a la signatura d'un cinqué acord per a l'ocupació i la negociació col·lectiva fructifiquen** i permeten durant el seu període de vigència facilitar la capacitat d'adaptació de les empreses, aconseguir un augment de la productivitat i millorar les condicions de treball que fomenten la creació de riquesa, l'augment de l'ocupació i la millora de la seua qualitat.*

12. SALUT LABORAL

En aquest capítol es presenten les dades estadístiques en matèria de sinistralitat laboral a la nostra comunitat i s'analitzen les estratègies d'actuació en matèria de prevenció de riscos laborals.

Increment del 17,8% en els accidents de treball lleus i del 12,5% en els accidents mortals. Els in itinere es disparen un 23,9%. Els accidents greus disminueixen un 8,9%.

Seguint la tendència ascendent d'anys anteriors, a excepció de 2020 per l'impacte de la paràlització de moltes activitats per la crisi sanitària de la covid-19, la **sinistralitat laboral va tornar a superar els 50.000 accidents amb baixa** en jornada de treball i un 23,9% en els *in itinere*, que representen el 21,5% d'aquests en la indústria manufacturera. Aquesta

tendència en el conjunt de sectors es reflecteix segons la gravetat, en un 12,5% d'increment en la mortalitat, malgrat el descens d'aquesta en *in itinere* en un 61,1%.

Per la seua banda, les **malalties professionals** declarades amb comunicat de baixa han disminuït un 6,6%, de manera que mantenen la senda de 2020 i trenquen la tendència ascendent experimentada en els anys 2015 a 2019. No obstant això, el CES CV considera que el tractament estadístic que s'ha fet de les baixes laborals per covid-19 possiblement no ha resultat ser excessivament expressiu de la realitat, perquè s'ha computat únicament com a malaltia professional en els sectors sanitari i sociosanitari. Això no obsta al fet que el CES CV reitere el valor del sistema de declaració de les malalties professionals, tot això afavorit per la implantació progressiva del sistema de vigilància.

Les malalties professionals declarades amb comunicat de baixa descendeixen un 6,6%. El nombre de persones treballadores exposades augmenta un 3,2% en 2021.

El nombre de persones treballadores exposades en 2021 s'ha incrementat un 3,2% respecte a l'any anterior.

ACCIDENTS LABORALS PER SECTORS ECONÒMICS COMUNITAT VALENCIANA 2021

AGRARI

Alacant 5,4%
Castelló 9,7%
València 6,1%

INDÚSTRIA

Alacant 19,4%
Castelló 32,3%
València 23,2%

CONSTRUCCIÓ

Alacant 17,8%
Castelló 13,0%
València 14,8%

SERVEIS

Alacant 57,4%
Castelló 45,1%
València 55,9%

Els accidents laborals amb baixa en jornada de treball han crescut un 17,6%. Els mortals s'han incrementat un 12,5% i un 17,8% els lleus. Els greus baixen un 8,9%.

En conseqüència, es realitzen les **recomanacions** següents:

106. *El CES CV vol manifestar, davant les institucions sanitàries i laborals de la Generalitat, la seua preocupació per l'increment de la sinistralitat laboral i insta a **aprofundir en les polítiques públiques i privades que milloren la formació, difusió i cultura preventiva**, al mateix temps que s'incrementen recursos públics i privats de manera coordinada per a la millora de la gestió i cultura preventiva i els mecanismes de seguiment i control.*
107. *En el mateix sentit, en relació amb les malalties professionals, el CES CV torna a recomanar la necessitat d'accentuar i **perfeccionar el sistema de vigilància de la salut** per a un major control de la incidència.*
108. *A més, el CES CV recomana **intensificar el control i seguiment de les causes** d'accidents i malalties professionals en les activitats manufactureres, de construcció i de comerç a l'engròs i al detall, que són les que recullen els majors percentatges de representativitat en sinistralitat, tot això amb la finalitat d'aconseguir una disminució en la seua incidència.*
109. *El CES CV recomana **incrementar els mitjans de l'Invassat** d'acord amb la realitat de la Comunitat Valenciana, en nombre de centres de treball i població treballadora per a incrementar l'eficàcia de la gestió preventiva.*
110. *Finalment, el CES CV considera prioritària la **renovació de l'Estratègia Valenciana de Seguretat Salut i Benestar Laboral**, d'acord amb els objectius que deriven del marc estratègic de la Unió Europea, per a anticipar i gestionar les transformacions (ecològica i digital) del món del treball i millorar els mecanismes de preparació davant de possibles crisis sanitàries futures i els efectes del canvi climàtic.*

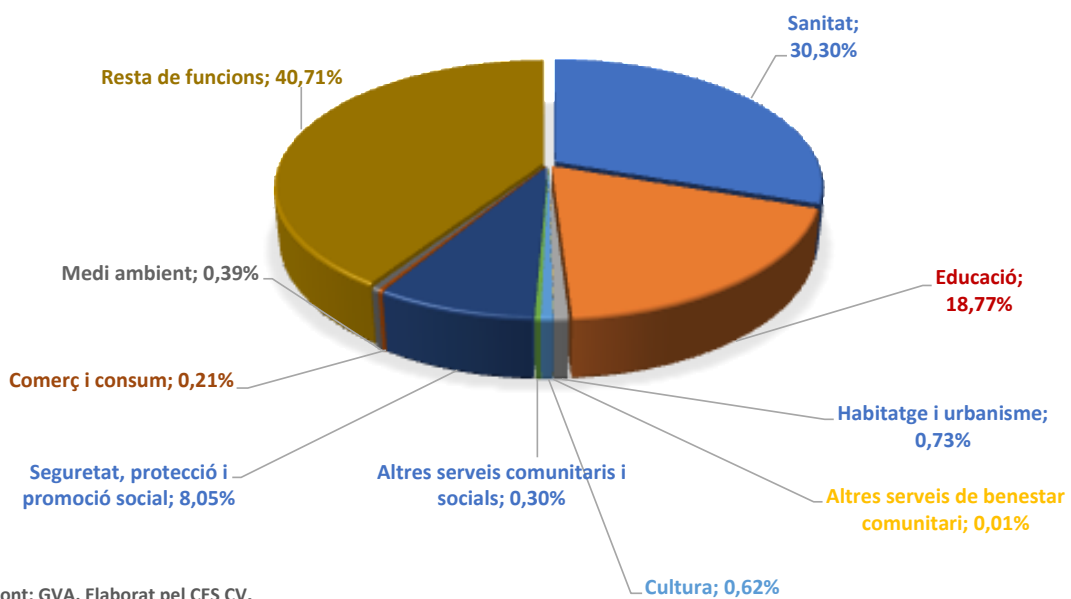
BLOC III

NIVELLS I CONDICIONS DE VIDA

El tercer bloc de la Memòria, “Nivells i condicions de vida”, proporciona una visió global de les condicions de vida de la societat valenciana. La situació socioeconòmica i laboral de la Comunitat Valenciana descrita en els dos blocs anteriors es completa així en aquest tercer amb l’anàlisi dels serveis públics que constitueixen els pilars essencials de la qualitat de vida i la cohesió social.

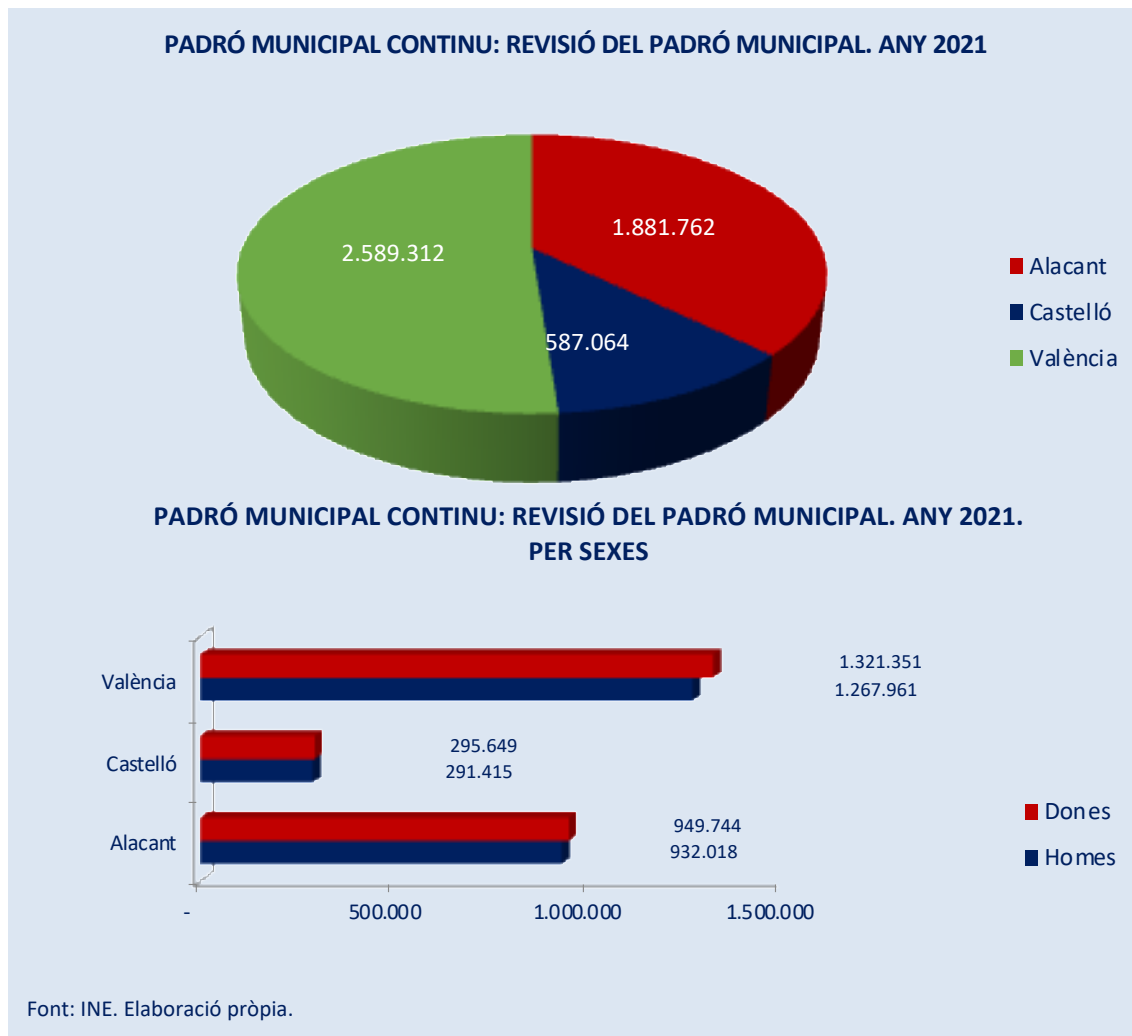
En conjunt, tots els components clau del benestar que s’anitzen en aquest bloc de la Memòria han absorbit en 2021 quasi el 60% del total de la despesa pública de la Comunitat Valenciana; en concret, 16.574,52 milions d’euros sobre una despesa total executada de 27.773,55 milions d’euros, la qual cosa dona una idea de la seua importància i del repte que representa el seu manteniment, sostenibilitat i qualitat en el conjunt de l’acció pública.

BENESTAR SOCIAL DESPEXA EXECUTADA EN 2021

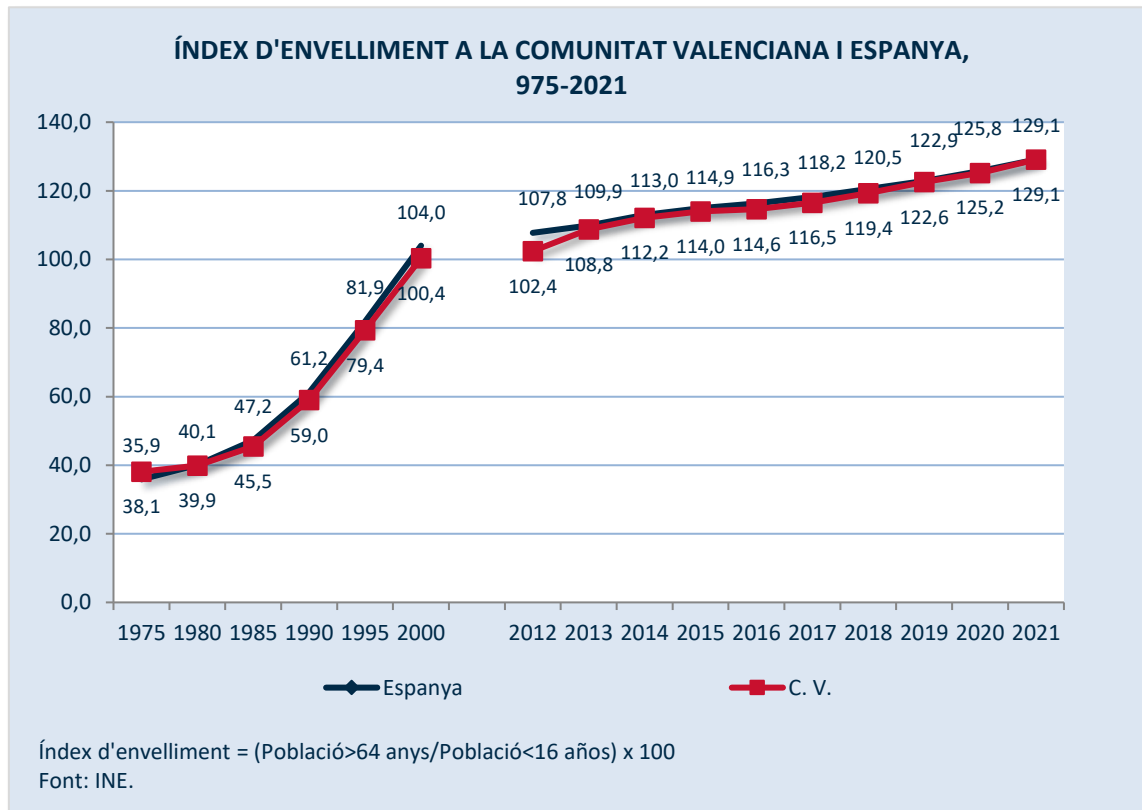

13. ESTRUCTURA DEMOGRÀFICA A LA COMUNITAT VALENCIANA

De l'estudi d'aquest capítol es conclou que la **població empadronada** a la Comunitat Valenciana l'any 2021 ha augmentat tant a les províncies d'Alacant (+1.874 persones) com de Castelló (+1.474) i ha descendit a la província de València (-2.563). S'ha produït un descens a les comarques costaneres, canviant així la tendència, que han descendit un 0,10% (el descens més pronunciat ha sigut a València, que ha perdut 10.471 habitants, un 1,31%), no obstant això, les comarques d'interior han augmentat un 0,49%.

Per la seua banda, l'índex **d'envelliment continua augmentant** any rere any i, en l'any 2021, s'ha incrementat 3,9 anys respecte a l'any anterior.

Quant a les migracions, destaquem que el flux d'immigració procedent de l'estranger va augmentar a la Comunitat Valenciana un 2,61%, al contrari del que ha succeït en el conjunt de l'estat espanyol, que va descendir un 18,70%.

En relació amb els indicadors demogràfics, l'any 2020 els **naixements** (35.761) continuen disminuint i la edat mitjana de maternitat (32,23) continua augmentant a la Comunitat Valenciana, tant de dones espanyoles com estrangeres.

Quant a la covid-19, la Comunitat Valenciana va registrar l'any 2020 3.161 defuncions per covid-19 identificada, 1.783 morts van ser homes i 1.378 dones. A més, es van comptabilitzar 651 defuncions sospitoses de ser covid-19.

L'any 2020 la taxa bruta de **mortalitat** se situa en 9,64, de manera que augmenta, igual que la taxa de mortalitat infantil, amb una taxa de 2,52. La taxa de mortalitat postneonatal va créixer quinze dècimes respecte a l'any anterior.

Quant a la **covid-19**, la Comunitat Valenciana va registrar l'any 2020, 3.161 defuncions per covid-19 identificada, 1.783 morts van ser homes i 1.378 dones. A més, es van comptabilitzar 651 defuncions sospitoses de ser covid-19.

El nombre de **suïcidis** a la Comunitat Valenciana l'any 2020, ha descendit un 2,22%, i és la primera causa de mortalitat per causes externes.

D'altra banda, l'esperança **de vida** en nàixer va disminuir 0,64 anys respecte a l'any anterior, 0,57 en els homes i 0,69 anys en les dones i l'esperança de vida als 65 anys disminueix en 0,5 anys. També es comprova que segons la projecció de la població a Espanya per a 2020 l'efecte de la covid-19 es reflecteix en una disminució conjuntural de l'esperança de vida al naixement en 2020, que s'estima que baixaria en 0,9 anys per als homes i en 0,8 anys per a les dones.

El creixement vegetatiu en la Comunitat Valenciana continua sent negatiu l'any 2020 (-12.788), de manera que continua la tendència iniciada en 2015.

El nombre de **matrimonis** a la Comunitat va descendir un 37,15%; aquest descens és degut al tancament dels registres i a altres circumstàncies derivades de la pandèmia. D'altra banda, l'edat mitjana del primer matrimoni va augmentar en un 2,28%.

Encara que l'any 2020 el nombre total de **nul·litats, separacions i divorcis** ha descendit un 13,38%, la Comunitat Valenciana registra la segona major taxa per cada 1.000 habitants de tot Espanya, un 1,9%.

INDICADORS DEMOGRÀFICS BÀSICS COMUNITAT VALENCIANA

ANY 2021

L'any 2020 han mort 48.549 persones en la **Comunitat Valenciana**, un 10,30% superior a l'any anterior

L'any 2020 han nascut 35.761 xiquets i xiquetes en la **Comunitat Valenciana**, un 4,19% menys que l'any anterior

L'esperança de vida en la **Comunitat Valenciana** l'any 2020 va ser de 82,36 anys, 84,95 anys en les dones i 79,76 anys en els homes

L'edat mitjana a la maternitat en la **Comunitat Valenciana** va ser de 32,23 anys

La taxa global de fecunditat en la **Comunitat Valenciana** va ser de 1,21 naixements per cada 1.000 dones.

L'índex d'envelliment en la **Comunitat Valenciana** l'any 2021 va ser 129,1%, 3,9 punts superior a la dada de l'any 2020 que va ser de 125,2%

Font: Elaboració pròpia. Dades INE

En virtut de les dades estadístiques anteriors, es realitzen les **recomanacions** següents:

111. *En relació amb l'envelliment de la població ens preocupen les conseqüències d'ordre econòmic, laboral i social que es deriven de la dificultat, a mitjà i llarg termini, de substituir els segments de població activa. Un dels problemes que poden derivar-se'n, atés el desequilibri de la població jove en relació amb la resta de la població, encara que no siga l'única ni la principal causa (cal tindre en compte la disminució de les cotitzacions a causa de la reducció dels salaris) és la insostenibilitat del sistema públic de pensions amb l'actual model de finançament, la qual cosa evidencia la **necessitat de modificar progressivament el sistema de finançament de les pensions públiques**.
Per tot això, considerem oportú exigir dels poders públics polítiques que afavorisquen les condicions idònies per a **reduir el dèficit demogràfic**, tant des del punt de vista d'afavorir la natalitat i l'adopció, com la immigració, així com l'acolliment d'un major nombre de persones refugiades.*
112. *En particular, recomanem implementar **mesures que consideren la situació socioeconòmica de la joventut**, juntament amb la dificultat d'accés a l'habitatge, com un factor coadjuvant del descens de la natalitat.*
113. *Ens preocupa que, malgrat el lleu descens experimentat en 2020, el suïcidi continue sent la primera causa de mort externa, per la qual cosa recomanem que **es revise el model d'atenció en salut mental** i s'elevi substancialment el nombre de professionals, tenint en compte que bona part del diagnòstic i tractament de patologies aparentment menys greus recau sobre el personal sanitari no especialitzat.*
114. *En relació amb la despoblació en la Comunitat Valenciana, considerem necessari fer del **medi rural un espai ple de projectes de vida i que garantisca la igualtat de drets dels seus habitants amb la resta de la ciutadania**. En aquest sentit valorem positivament que la població a les comarques d'interior haja augmentat en 2021. I recomanem que **s'intensifiquen tot tipus d'accions adreçades a facilitar l'increment de població en les zones en risc de despoblació**, com la construcció d'un nou discurs de la ruralitat; l'adopció d'un enfocament territorial supramunicipal o subregional que complemente la visió municipal; el reforç de la cooperació publicoprivada per a maximitzar la mobilització dels recursos territorials; l'adaptació dels processos administratius i marcs legals a la realitat del medi rural; una política integral de foment de la iniciativa empresarial, en particular de l'economia social, que pose en valor el paper estratègic de la cadena agroalimentària; la millora de la legislació en matèria de protecció mediambiental i protecció territorial; l'establiment d'una política fiscal diferenciada en els territoris en risc de despoblació; una millora de la mobilitat i connectivitat per a l'equitat en l'accés als serveis públics, i l'atracció del talent jove, i especialment el femení, al medi rural incentivant la professionalització.*

14. HABITATGE

L'any 2021 pot destacar-se que el sector de l'habitatge ha tingut un **desenvolupament molt important en el cas de les compravendes** amb el major resultat dels últims catorze anys, amb un creixement interanual del 34,5%. Aquesta dada contrasta amb la pitjor dada d'emancipació en l'àmbit estatal, un 14,9%, i caldria remuntar-se a 1998 per a trobar xifres tan baixes.

El CES valora positivament l'increment d'adjudicacions per part de l'EHVA d'**habitatges públics** de la Generalitat amb un total de 584 en diferents municipis de la Comunitat, la qual cosa suposa un 15,84% més que l'any 2020, quan es van adjudicar 506 habitatges públics.

Vista la necessitat imperant de resoldre com més prompte millor l'emergència **residencial**, el CES considera molt positiu l'esforç de la Conselleria d'Habitatge i Arquitectura Bioclimàtica per aconseguir ampliar el parc públic d'habitatge. Una demanda social que concita un ampli consens.

Es valora positivament les ajudes concedides per al lloguer d'habitatge, tant lloguer general com lloguer jove, encara que resulta insuficient el nombre d'aquestes ajudes.

També es valora positivament la posada en marxa de les unitats d'ajuda en cas de desallotjament i/o situació d'emergència residencial, ja que la dada que continua sent molt preocupant un altre any més a la Comunitat Valenciana ha sigut l'augment en un 47,73% en el nombre d'execucions hipotecàries

en habitatges de persones físiques. La UAD ha atés un total de 1403 unitats de convivència al territori de la Comunitat Valenciana.

ACTUACIONS INDIVIDUALS I COL·LECTIVES PER PROVÍNCIA

Províncies	Nre. d'unitats de convivència afectades
ALACANT	301 o.c.
CASTELLÓ	72 o.c.
VALÈNCIA	963 o.c.
Desconeixem procedència (no s'identifiquen) o no tornen a escriure després de diverses atencions	67 o.c.
Total	1.403

Font: Secretària Autònoma d'Habitatge i Funció Social

COMPRAVENDES

Alacant 35.953 +25,28%
Castelló 10.142 +49,25%
València 34.024 +42,52%

L'any 2021 es produeix un augment tant en el nombre de compravendes d'habitatge, com en la constitució d'hipoteques a la Comunitat Valenciana. El nombre de

compravendes ha aconseguit uns resultats que no es produïen des de fa 14 anys amb un augment de més del 34%. Destaquen en el conjunt d'Espanya les províncies d'Alacant (35.953) i València (34.024)

HIPOTEQUES

Alacant 23.944 +20%
Castelló 7.467 +14%
València 33.844 +31,29%

que ocupen el tercer i quart lloc, quant al nombre de compravendes realitzades, les

hipoteques han augmentat quasi un 25%. També destaca que la Comunitat ocupa el primer rànquing en habitatges en *estoc* (83.263) per damunt de Madrid i Catalunya.

ESTOC D'HABITATGE

Alacant 36.864
Castelló 24.803
València 21.596

Els tipus d'interés han continuat descendint l'any 2021 i l'Euribor continua en negatiu un any més, encara que aquesta tendència pot revertir-se l'any 2022.

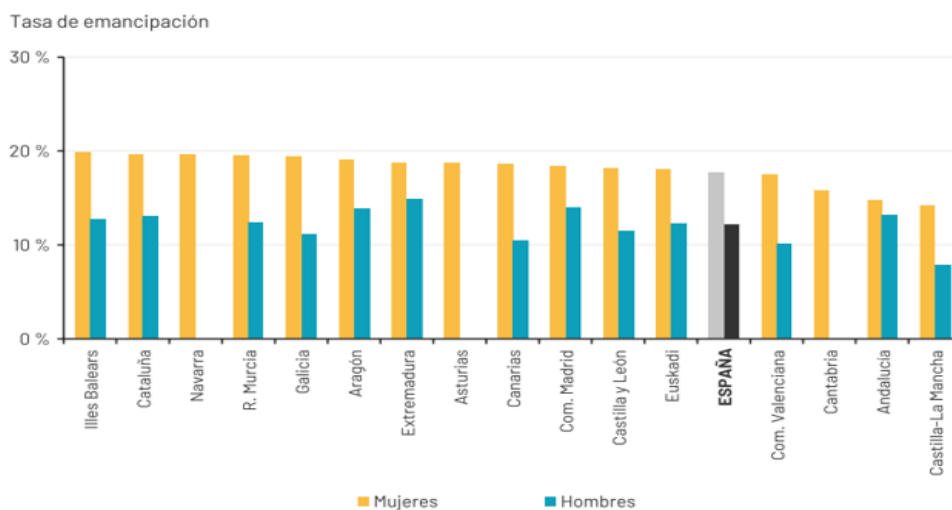
Per la seua banda, quant al **preu mitjà de l'habitatge lliure** a la Comunitat Valenciana, encara que continua estant per davall de la mitjana nacional, és l'autonomia que més ha augmentat en termes percentuals, l'any 2021, un 3,96%, augment superior al produït en la mitjana nacional. El preu mitjà de l'habitatge protegit ha augmentat també, però aquest augment ha sigut més lleuger, d'un 0,24%.

La Comunitat Valenciana és la comunitat autònoma amb major nombre de certificacions per execucions hipotecàries (7.573) sobre el total de finques en 2021.

Una dada molt preocupant és l'**emancipació residencial**. La Comunitat Valenciana va registrar en el primer semestre de 2021 una de les majors caigudes en la taxa d'emancipació residencial de la població d'entre 16 i 29 anys. A la fi de 2020 un 17,2% de les persones joves vivia fora de la llar familiar, mentre que tan sols 6 mesos després ho feia el 13,7%.

TAXA D'EMANCIPACIÓ RESIDENCIAL DE LA POBLACIÓ DE 16 A 34 ANYS

Les xifres corresponents a Ceuta i Melilla han d'interpretar-se amb molta cautela. Tampoc es publiquen les dades de les comunitats autònomes amb una mostra estadísticament poc significativa.

Font: Observatori d'Emancipació del Consell de la Joventut d'Espanya

En conseqüència, es realitzen les **recomanacions** següents:

115. Encara que el CES CV reconeix l'esforç de les diferents administracions públiques per ampliar el parc públic d'habitatges, considera que el nombre d'habitatges de titularitat pública existent continua sent escàs i que per això han de conjuminar-se esforços per a **augmentar aquest parc públic d'habitatges** a fi de garantir l'accés del major nombre de persones possibles, i especialment dels col·lectius més vulnerables, a un habitatge digne, per mitjà de la promoció d'edificis per a lloguer assequible i social que done resposta a

les necessitats urgents d'habitatges per baixos ingressos, execucions hipotecàries o desnonaments, a fi de brindar una oportunitat als qui no tenen una llar digna.

116. Així mateix, el CES CV recomana a les **administracions públiques que afavorisquen la cessió de sòl** a entitats públiques, cooperatives i entitats sense ànim de lucre o a entitats privades, per a la **promoció i gestió d'habitatges d'interés social**, i la promoció i gestió d'edificis d'habitatges d'interés social en règim de lloguer.
117. Així mateix, el CES CV recomana continuar estudiant possibles mesures fiscals que **incentiven l'eixida als mercats d'habitatges buits en estoc** per a facilitar una baixada dels preus de l'habitatge.
118. A causa de la situació de més de mil quatre-centes unitats de convivència que han hagut de ser ateses per la Unitat d'Ajuda en cas de desallotjament o situació d'emergència residencial, des del CES CV recordem la necessitat d'una vertebració i coordinació entre conselleries per a **exercir actuacions polítiques que ajuden a superar les situacions d'emergència produïdes**.
119. Considerant que l'objecte fonamental de les ajudes a través de les entitats locals és que es facilite una solució residencial immediata a les persones víctimes de violència de gènere, a les persones que hagen patit desnonament del seu habitatge habitual, a les persones sense llar i a altres persones especialment vulnerables en el seu respectiu àmbit territorial de la Comunitat Valenciana, el CES CV recomana que davant la possibilitat de NO execució de més de set-cents mil tres-cents euros, es realitze un seguiment de la no acceptació d'aquestes, perquè s'introduïsquen en plans futurs **mesures correctores que possibiliten l'execució total del pressupost**, tenint en compte que en la comunitat existeix un alt grau de certificats per execucions hipotecàries.
120. La situació d'emancipació juvenil en la Comunitat Valenciana ha patit una caiguda considerable, per la qual cosa des del CES CV es recomana que es desenvolupen **polítiques transversals que superen les ajudes puntuals al lloguer juvenil i contribuïsquen a la inserció estable dins del mercat laboral**.
121. El gran problema de l'habitatge a la CV, com en la resta de l'estat, és la necessitat d'un model d'habitatge social potent i un altre d'habitatge assequible. Per a això es necessita sòl, la gran assignatura pendent. Per tant, com en anys anteriors, el CES CV també recomana **que s'allibere sòl retingut per part de les administracions locals per a afavorir-ne l'abaratiment**.
122. Finalment, el Comité considera oportú continuar **fomentant la rehabilitació d'habitatges amb criteris de sostenibilitat i eficiència energètica**, com la construcció d'habitatge nou, com a mesura per a facilitar la recuperació econòmica i social i la generació d'ocupació després de la crisi.

15. EDUCACIÓ

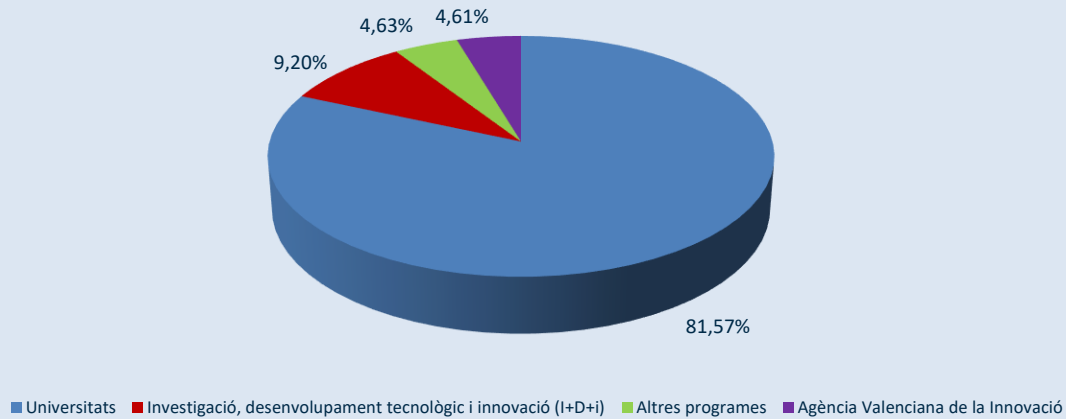
Durant el curs 2020-2021 es va procurar reprendre l'activitat presencial, adoptant una sèrie de mesures de prevenció, higiene i promoció de la salut davant de la covid-19 que van garantir que es realitzara de manera segura.

L'any 2021 també ha sigut l'any d'entrada en vigor de la Llei orgànica 3/2020, de 29 de desembre, per la qual es modifica la [Llei orgànica 2/2006, de 3 de maig, d'Educació](#). Es tracta d'una llei que subratlla que l'educació pública constitueix l'eix vertebrador del sistema educatiu i que implanta mesures, entre altres, com ara l'atenció especial a l'escola rural; l'assegurament de l'existència de places públiques en totes les àrees o zones d'escolarització o d'influència que s'establisquen, una vegada considerada l'oferta existent de centres públics i privats concertats; la garantia de la participació de la comunitat educativa en l'organització, el govern, el funcionament i l'avaluació dels centres, o un sistema d'avaluació nou.

Els **pressupostos** inicials de les conselleries que tenen els programes d'educació representen el 22,95% del total del pressupost de la Generalitat, que l'any 2021 ascendeix a 25.954.550,85 milers d'euros.

PRESSUPOSTOS CONSELLERIA D'INNOVACIÓ, UNIVERSITATS, CIÈNCIA I SOCIETAT DIGITAL 2021

Font: Pressupostos Generalitat Valenciana, 2021

El CES CV valora l'esforç realitzat per la Conselleria amb l'augment d'un 3.943,41% de la partida pressupostària vinculada al **programa de les infraestructures educatives**, especialment per a l'adequació, millora i manteniment de les instal·lacions i equipaments dels centres educatius d'educació infantil i primària.

Així mateix també valorem el grau d'execució pressupostària que s'ha aconseguit en aquest any en comparació amb l'any anterior.

Davant l'era de les noves tecnologies i de futures categories professionals i noves necessitats del mercat laboral. El CES CV valora l'augment pressupostari del 77,58% per part de la Generalitat, per al foment de la partida destinada a la **formació professional i ensenyaments de règim especial**, per contra crida l'atenció al descens pressupostari que s'ha produït en la partida vinculada a la formació del professorat.

En els **ensenyaments no universitaris**, segons les dades recollides la proporció d'alumnes matriculats en centres públics continua sent superior en tots els ensenyaments de règim general. La proporció d'alumnat en centres públics augmenta en batxillerat, amb un 74,55%, i en els cicles formatius, on supera el 73,97%. L'educació infantil de 0 a 2 anys és l'únic tram en què hi ha més alumnes matriculats en centres privats que en centres públics.

Es valora positivament les mesures adoptades per les administracions per a la vacunació tant de la població pediàtrica, com de la resta de les alumnes i alumnes de més de 12 anys.

En el curs 2020-21 ha augmentat l'alumnat en quasi tots els nivells, exceptuant educació infantil i educació primària, que descendeixen un 5,52% i un 2,21%

respectivament. Continua augmentat el nombre d'alumnes estrangers matriculats en els centres educatius valencians, que arriben quasi als 105 mil matriculats (el 84,92% del total de l'alumnat estranger està matriculat en centres públics). En el curs 2020-21 disminueix el nombre d'alumnes matriculats en tots els ensenyaments de règim especial.

ALUMNAT MATRICULAT EN ENSENYAMENTS DE RÈGIM GENERAL PER SEXE COMUNITAT VALENCIANA, CURS 2020-2021

EDUCACIÓ INFANTIL	86.187	80.252
EDUCACIÓ PRIMÀRIA	153.929	143.784
EDUCACIÓ SECUNDÀRIA OBLIGATÒRIA	111.147	105.914
BATXILLERAT	28.151	34.654
CICLES FORMATIUS D'FP/ MÒDULS PROFESSIONALS	53.687	44.722
PROGRAMES DE QUALIFICACIÓ PROFESSIONAL INICIAL	464	183
FORMACIÓ PROFESSIONAL BÀSICA	8.188	3.573

El CES CV continua cridant l'atenció sobre la desproporció que es reitera any rere any del nombre d'alumnes estrangers que es matriculen en centres públics davant dels que ho fan en centres concertats i privats, la qual cosa sembla indicar un funcionament inadequat dels procediments d'admissió de l'alumnat.

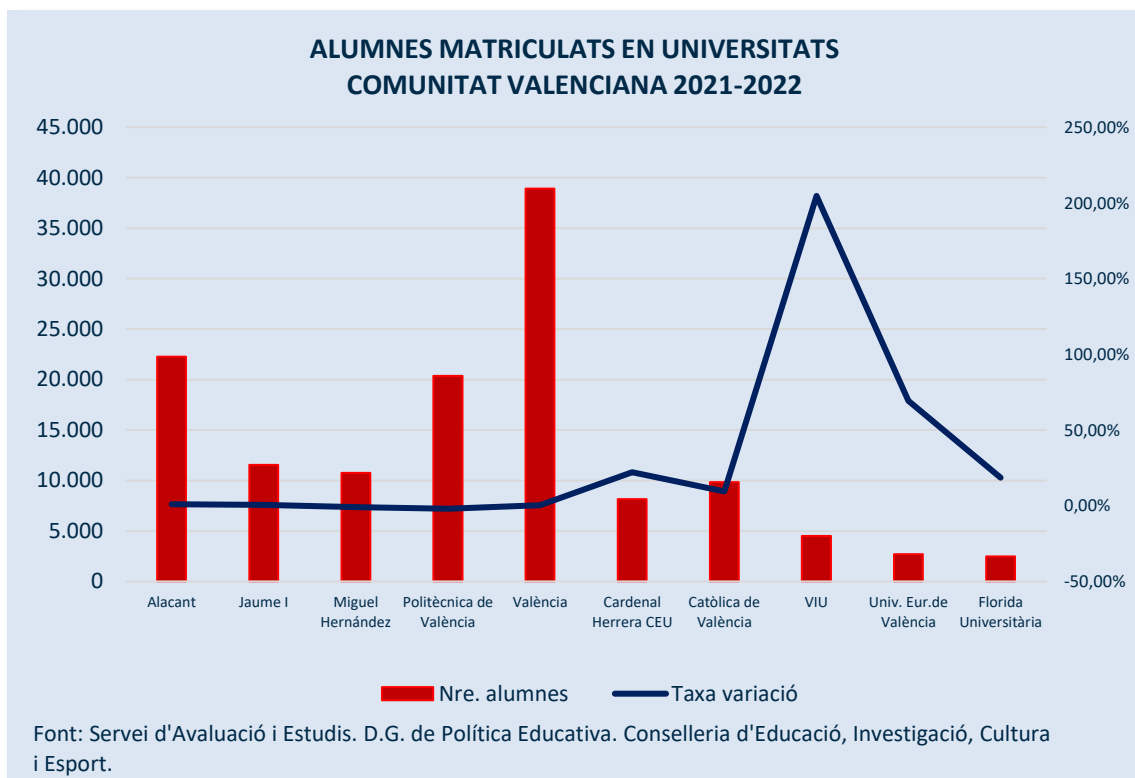
D'altra banda, i en relació amb el professorat, el CES valora positivament l'oferta pública d'un total de 1.228 places d'accés lliure al cos de docents.

En el curs 2020-21, la Comunitat Valenciana continua sent la primera autonomia en matriculacions d'estudiants en **escoles oficials d'idiomes** de tot Espanya amb 54.958 (16,53%).

Quant a l'**abandó escolar** a la Comunitat Valenciana, en 2021 disminueix 2,7 punts respecte a l'any anterior, i se situa 0,5 punts per davall de la mitjana nacional.

L'abandó escolar a la Comunitat Valenciana ha descendit considerablement des de l'any 2014 en 10,6 punts percentuals.

En els **ensenyaments universitaris** en el curs 2021-2022 s'observa un clar augment de l'alumnat matriculat en el conjunt de les universitats valencianes. En totes les universitats públiques valencianes s'ha incrementat, excepte en la Universitat de València. Quant a les universitats privades, totes pugen el nombre de matriculacions exceptuat la Universitat CEU San Pablo.

L'alumnat matriculat en màsters en el curs 2021-22 augmenta un 7,05% respecte al curs anterior.

El CES CV valora positivament l'increment dels estudiants diplomats en graus, cicles i màsters en el curs 2019-20, d'un 12,83% respecte al curs anterior.

En virtut d'aquestes valoracions, s'efectuen les **recomanacions** següents:

123. *El CES CV recomana que es continue **aprofundint en la millora i renovació de les infraestructures educatives** per tal d'assegurar unes condicions òptimes i tendir a l'eliminació d'aules prefabricades.*

124. *El CES CV considera necessari que les administracions públiques competents **incrementen els esforços per a lluitar contra la bretxa digital** en l'àmbit educatiu, i*

estendre les eines digitals i el seu abast generalitzat a tots els nivells educatius, per a evitar que es produïska una bretxa entre els centres públics i privats, així com garantir l'accés a la connectivitat a mitjans tecnològics per part de tot l'alumnat en les seues llars.

125. *El Comité considera imprescindible que s'enfortisca la **formació del professorat perquè adquirisca les capacitats adequades** per a dur a terme la transformació digital que s'està produint tant en relació amb l'ús de noves eines com amb l'aplicació de noves metodologies d'aprenentatge.*

126. *D'altra banda, en relació amb els ensenyaments no universitaris, el CES CV recomana que **es continue potenciant la formació professional**, a la vista de l'augment de l'alumnat matriculat, amb la finalitat d'afavorir-ne l'ocupabilitat i valora positivament la nova Llei de formació professional, que servirà per a donar resposta a les noves demandes creant un únic sistema de formació professional que tindrà caràcter dual.*

*El CES CV valora l'aposta per la formació professional i al mateix temps recomana que **es fomenta la formació dual** alineada amb les tendències i demandes de les empreses i els mercats, per a afavorir l'ocupabilitat tant de les persones joves com d'aquelles persones desocupades que requereixen una nova adaptació del seu perfil professional.*

*Així mateix, recomana que **es fomenta dins de la formació professional, la perspectiva de gènere** per a facilitar una major inserció en el mercat laboral de les dones.*

127. *A causa de la importància que el Pla Estratègic de la Formació Professional del Sistema Educatiu 2019-2022 del Ministeri d'Educació i el Pla Estratègic de la Formació Professional de la Comunitat Valenciana 2030 donen als procediments de reconeixement i acreditació de les competències bàsiques i professionals adquirides a través de l'experiència laboral, seria **recomanable incloure dades d'indicadors de seguiment i control dels procediments d'avaluació i acreditació de competències professionals (PEAC)** com els següents: Nombre de persones participants en PEAC (província, edat, sexe, etc.) o PEAC segons famílies professionals i qualificacions, etc.*

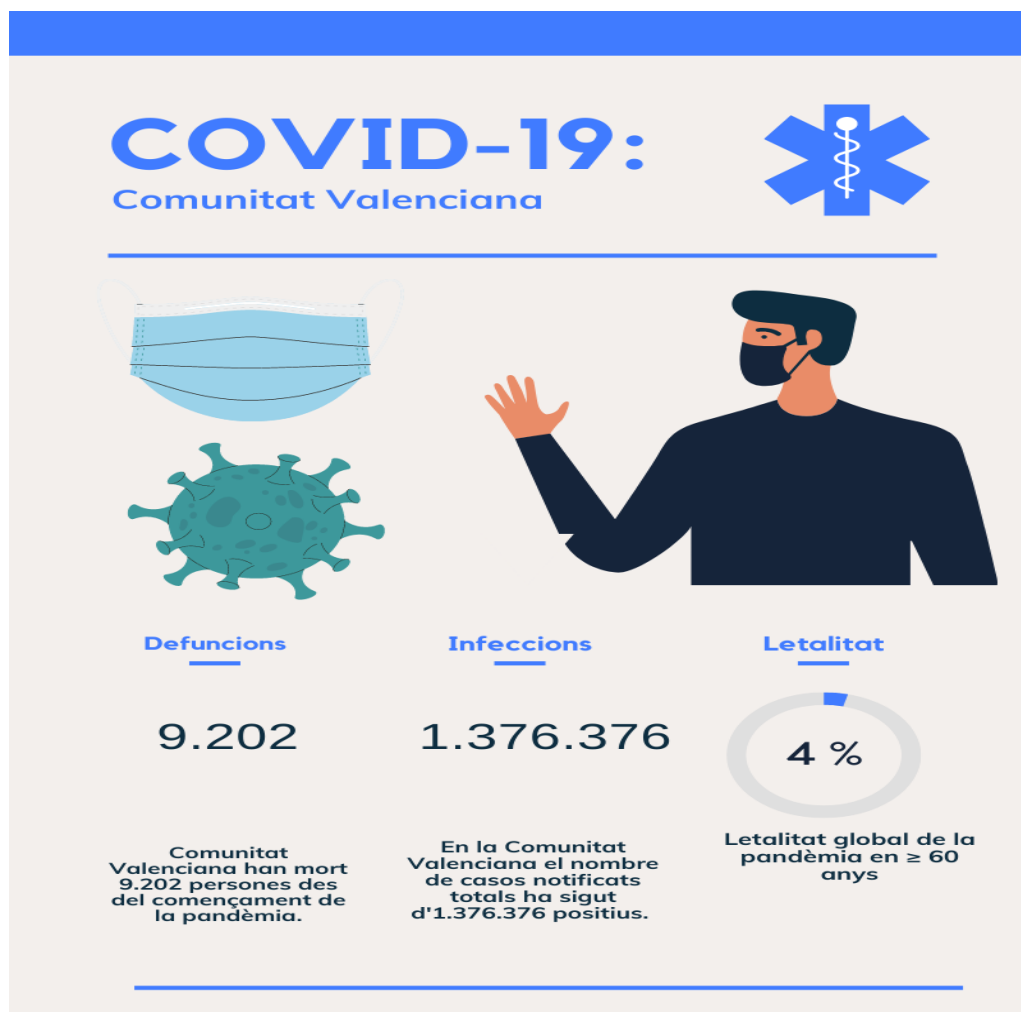
*A més és necessari **reforçar la col·laboració publicoprivada** per a potenciar els PEAC, atesa la importància de la formació professional, especialment amb el nou model únic, de caràcter dual.*

128. *El CES CV recomana que, davant l'augment de personal docent, la Conselleria dispose dels recursos més eficients possibles per a **optimitzar la gestió dels tràmits propis de tot el cos docent**.*

129. *El CES CV recomana la millora en la coordinació entre la Conselleria d'Educació amb agents socials i amb la resta de les administracions, especialment amb les entitats locals referent al diferents aspectes organitzatius i a la millora de la conciliació familiar i laboral. Particularment recomanem aprofundir en **la reflexió sobre els horaris escolars, pensant principalment en el benestar de l'alumnat.***
130. *El CES CV valora molt positivament que, continuant amb la tendència descendent de l'abandó escolar primerenc en els últims anys, en 2021 la Comunitat Valenciana haja aconseguit reduir-lo per davall del 15% que s'havia posat com a repte Espanya en l'Estratègia Europea 2020. Però cal **continuar treballant per a poder reduir l'abandó escolar primerenc per davall del 10%** que va fixar per a la mitjana de la Unió Europea en aquesta mateixa estratègia.*
131. *En relació amb els ensenyaments universitaris, com en anys anteriors, el CES CV considera **essencial que es dissenye un mapa de titulacions universitàries consensuat**, que responga a les necessitats de la societat valenciana i a les possibilitats raonables del nostre sistema universitari.*
- Així mateix, atés el seu elevat creixement sobretot en centres privats, recomanem **avaluar i regular en conseqüència l'oferta de màsters en universitats públiques.***
- També considera essencial **l'aprovació d'un nou pla pluriennal de finançament (PPF)** que consolide un sistema de finançament universitari que proporcione suficiència i estabilitat financeres a les universitats públiques per al compliment dels fins que els són propis.*
132. *Així mateix, el CES CV recomana que s'adopten iniciatives públiques i es potencien les privades, **per a fomentar la presència de dones** en aquells estudis universitaris concrets en què es continua observant una presència molt majoritària d'homes.*
133. *El Comité valora la importància de **mantindre o incrementar el nombre i la quantia de les beques** en l'educació universitària pública.*
134. *Finalment, en nom de la transparència, el Comité recomana a les autoritats educatives que facen un **esforç per facilitar dades desagregades de l'ensenyament concertat** que permeta fer una adequada valoració del funcionament del sistema públic d'educació a la Comunitat Valenciana.*

16. SANITAT

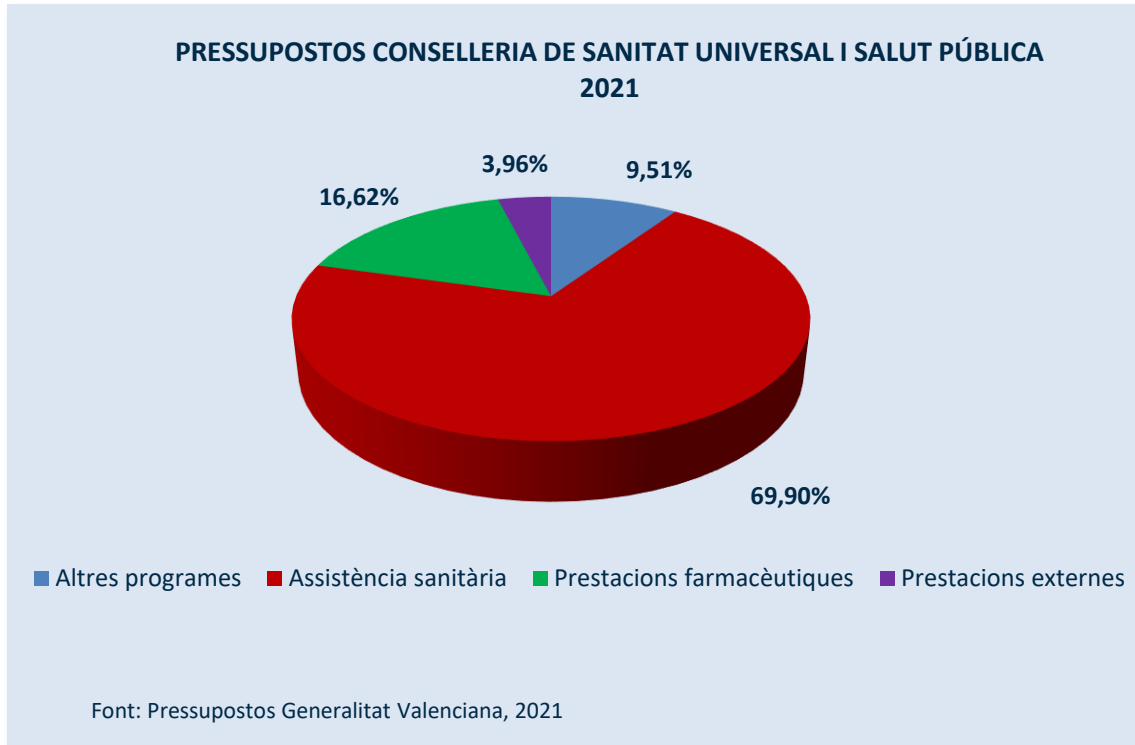
L'any 2021 ha sigut l'any **de la vacunació contra la covid-19**. El nombre de vacunes administrades a data de 6 d'abril de 2022 ha sigut de 10.095.322, que és un 96,16% de les dosis entregades. A 30 de març de 2022, a la Comunitat Valenciana, el nombre de persones comptabilitzades infectades per la covid-19 ha sigut d'1.366.736 des que va començar la pandèmia al març de 2020 i el nombre total de persones mortes notificades ha sigut de 9.183 persones des de l'inici de la pandèmia.

El CES CV valora molt positivament l'esforç realitzat per l'Administració per a destinar recursos públics a combatre les conseqüències de la pandèmia i l'extraordinària **dedicació del personal sanitari** el treball i la professionalitat del qual mereix l'agraïment de tota la ciutadania valenciana, sobretot en els esforços realitzats enguany en la vacunació dels valencians.

El pressupost destinat a Sanitat en la **Comunitat Valenciana** ha experimentat un gran augment d'un 10,4% en relació amb 2020 i representa el 29,38% del total del

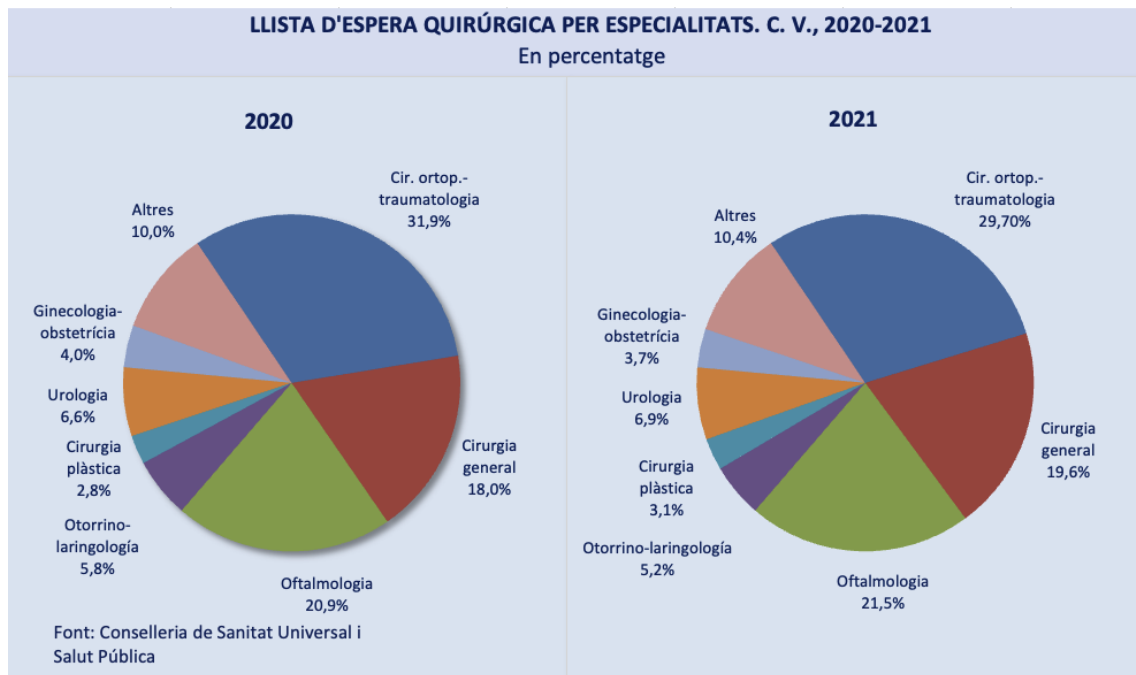
pressupost de la Generalitat. A la vista de les enquestes de salut de l'any 2020, la ciutadania de la Comunitat Valenciana continua estant satisfeta amb el sistema sanitari.

Quant a l'atenció sanitària, les **ràtios professionals d'atenció primària respecte a les targetes SIP assignades continua sent molt elevada**, en l'especialitat de ginecologia, que tenen més de 5.300 pacients per cada professional d'obstetrícia, han augmentat les targetes SIP assignades.

L'any 2021 s'han oferit 2.076 places per a personal gestionat per la Conselleria de Sanitat Universal i Salut Pública, 1.130 per al torn lliure i 946 per a promoció interna.

L'any 2021 **disminueixen les llistes d'espera quirúrgiques** un 0,37%. L'especialitat que més ha descendit ha sigut cirurgia ortopèdica i traumatologia, on s'ha reduït un 7,04% respecte a 2020 i augmenta el nombre de sol·licituds remeses d'intervencions quirúrgiques en hospitals concertats un 23,98%. Malgrat això el CES CV continua mostrant la seua preocupació per les llistes d'espera, que continuen sent elevades, així com pel grau de saturació de les instal·lacions hospitalàries, que es manté alt, sobretot en les zones de gran concentració urbana.

L'any 2021 hi ha hagut un **augment de la despesa farmacèutica** en atenció primària de més de 73,8 milions d'euros. També ha augmentat la despesa farmacèutica per habitant, 12 euros més. La despesa farmacèutica en atenció especialitzada també ha augmentat, 28 euros per habitant.

L'any 2021 hi ha hagut un augment de les receptes facturades (3,52 milions més que les facturades en 2020). També hi ha hagut un increment en l'import d'aquestes (42 milions més que en 2020) i el mateix ha ocorregut amb la despesa (117 milions més que l'any 2020) (el terme *import* inclou l'aportació del pacient i el terme *despesa*, no).

En l'àmbit de la salut pública, des del CES CV es valoren positivament tots els **programes de prevenció que es realitzen des de Salut Pública**, tant els que es realitzen en escoles, com ara els programes de salut sexual, xarxa de platges sense fums i disminució del consum de tabac, com els programes preventius de càncer de còlon i de mama. I sobretot aquest any 2021 ha sigut l'any de la vacunació contra la covid-19, s'han entregat 10.498.755 vacunes i s'han administrat 10.095.322, el que suposa el 96,16% del total de vacunes entregades. Es valora positivament, l'alt nivell de vacunació que ha contribuït a reduir l'impacte de les diferents onades que es van anar produint al llarg de l'any.

En virtut d'això, es realitzen les **recomanacions** següents:

135. *La pandèmia provocada per la covid-19 va reafirmar la necessitat de reforçar el sistema sanitari públic i dotar-lo dels recursos humans, econòmics i infraestructures*

necessàries. El CES CV considera fonamental continuar **incrementant el pressupost destinat a la sanitat pública valenciana amb la finalitat d'enfortir-la i eliminar les seues inequitats**, i per a això és necessari un finançament just que no castigue els serveis públics de la Comunitat Valenciana.

136. El Comitè entén que és imprescindible **dimensionar correctament la plantilla dependent de la Conselleria de Sanitat i Salut Pública**, així com donar-li estabilitat a fi d'enfortir l'atenció primària i especialitzada i augmentar la seua capacitat de diagnòstic i assistencial.
137. De la mateixa manera considera que s'ha de potenciar una major coordinació entre diferents conselleries per a **augmentar i potenciar l'excel·lència i capacitat del personal investigador i científic** vinculat a les branques de la salut.
138. El CES CV recomana **millorar el sistema d'atenció a la salut mental**. En aquest sentit proposem adequar la plantilla del personal d'atenció a la salut mental, perquè s'observa una desproporció entre el nombre de professionals dedicats a aquesta labor i el de consultes que han d'atendre, desproporció que es manté des de fa anys i que s'ha vist agreujada per l'impacte de la pandèmia. En la mateixa línia de millorar el sistema d'atenció a la salut mental, suggerim la possibilitat que s'estudie que les patologies mentals que tinguen origen en l'ocupació siguen reconegudes com a contingències professionals.
139. Davant les diferents patologies que poden presentar-se i el diferent impacte que tenen entre els homes i les dones, recomanem **aprofundir en l'estudi des de la perspectiva de gènere de l'atenció, diagnòstics i tractaments que s'apliquen a les dones**.
140. A causa de l'increment que es va produir arran de la pandèmia, en relació amb les **l·listes d'espera**, el CES CV considera adequat **abordar-ne la reducció** amb la implicació de tots els mitjans possibles a la disposició de la Conselleria.
141. El Comitè entén necessari **intensificar l'activitat de prevenció i promoció de la salut**, amb campanyes de conscienciació ciutadana i la promoció d'hàbits de vida i alimentació saludables, impulsant fins i tot els canvis normatius que siguen necessaris. D'altra banda, tenint en compte l'acusat envelliment de la població valenciana i la major demanda d'intervencions sanitàries, es recomana una política preventiva en la població envellida i **un increment en els recursos destinats a promoure l'envelliment actiu**.
142. El CES CV cridava l'atenció l'any 2020 sobre la baixada de participants en els programes de prevenció i diagnòstic de càncer. Les dades de 2021 demostren que es va tractar d'un problema conjuntural derivat de la pandèmia. No obstant això, el CES continua considerant que el **programa de prevenció de càncer de còlon hauria**

d'ampliar-se a més col·lectius d'edat i especialment a les persones majors de 70 anys.

143. *També es considera oportú **impulsar un òrgan especialitzat en avaluació tecnològica sanitària en la Comunitat Valenciana**, amb la finalitat de donar suport a la presa de decisions relacionades amb l'ús de les tecnologies sanitàries que han de realitzar professionals sanitaris, gestors, autoritat sanitària, responsables polítics i pacients.*

144. *Finalment, la pandèmia va posar de manifest la necessitat de coordinar els sistemes sanitaris i de serveis socials per a facilitar l'atenció als malalts crònics, a les persones amb diversitat funcional, amb problemes de salut mental, dependents i majors. Per això el CES CV **recomana incrementar els recursos destinats als serveis assistencials i millorar el model d'atenció residencial, els centres d'atenció diürna, els serveis d'ajuda a domicili i altres recursos destinats als col·lectius esmentats.***

17. MEDI AMBIENT

Aquesta matèria resulta d'especial transcendència en constituir un dels eixos principals en els plans de recuperació econòmica postcovid en els marcs europeu, estatal, autonòmic i local. En el cas de l'**Estratègia Valenciana per a la Recuperació (EVR)** es promouen transformacions estructurals mitjançant l'impuls a la "transició verda".

D'especial transcendència resulta també la **Declaració d'Emergència Climàtica i Ambiental**, tant en l'àmbit autonòmic com estatal, en resposta al consens generalitzat de la comunitat científica, que reclama una acció urgent per a salvaguardar el medi ambient, la salut i la seguretat de la ciutadania.

Durant els últims 20 anys les temperatures s'han mantingut majoritàriament per damunt dels valors normals i 2021 va ser un any molt càlid i pluviomètricament normal. La temperatura mitjana per a 2021 s'ha situat 0,5° centígrads per damunt de la mitjana climàtica normal, mentre que les precipitacions han sigut un 2% superiors a la de la mitjana climàtica del període 1981-2010.

L'any 2021 ha sigut molt càlid i pluviomètricament normal. La temperatura mitjana ha sigut 0,5 OC superior a la de la mitjana climàtica normal i la precipitació, un 2% superior.

Al llarg d'aquest exercici hem assistit a diverses anomalies climàtiques que han anat des de les copioses nevades provocades per les borrasques Glòria i Filomena a començament del mes de gener a episodis de pluges torrencials a final del mes d'agost, a una onada de calor a mitjan mes d'agost, a bruscos ascensos del nivell de la mar a la província d'Alacant a mitjan mes d'agost i a elevades temperatures al sud de la Comunitat Valenciana a la fi del mes de gener. Tot això porta el CES CV a constatar **alteracions en el clima de la nostra comunitat**, sens dubte a conseqüència dels efectes del canvi climàtic que s'experimenta, i a valorar la necessitat de prendre consciència i les mesures necessàries per a reduir l'escalfament del planeta.

En matèria d'aigua:

El CES CV mostra la seua satisfacció per l'**augment del nivell d'aigua embassada** durant l'exercici 2021. Els embassaments de la Confederació Hidrogràfica del Xúquer estaven al 53,27% de la seua capacitat, el que representa un augment de 3,1 punts percentuals respecte a l'any anterior. A pesar d'aquesta millora, les dades continuen constatant l'**elevat dèficit d'aigua que afecta la nostra comunitat**, tenint en compte la irregularitat de les pluges i de les zones on es produeixen. Així mateix, valora positivament l'estat global de la qualitat de les masses d'aigua, que ha augmentat un 30% respecte a l'any anterior.

D'igual manera, valora positivament la reducció experimentada en el consum d'aigua i les campanyes de sensibilització per a una millor utilització d'aquest bé escàs en la nostra comunitat per part de les administracions competents i altres entitats de la societat civil. El **millor aprofitament de l'aigua** ha de centrar-se tant en el foment de

l'estalvi, mitjançant un ús més racional, com en una major integració dels sistemes de depuració combinats amb la seua reutilització.

Així mateix, mostra la seua satisfacció per les actuacions dutes a terme en matèria de **modernització de regadiu**. En 2021 s'ha aconseguit la modernització de 398 ha a reg localitzat i l'adequació i instal·lació de conduccions en tota la Comunitat per una longitud de 27 km. Actualment hi ha més 202.572,6 ha a reg localitzat, la qual cosa representa el 70% de la superfície de reg d'aquesta.

A pesar del dèficit hídric de la nostra Comunitat, s'ha produït un increment en l'aigua embassada, al mateix temps que es constata una progressiva reducció en el consum d'aigua.

En matèria d'**abocaments industrials**, el CES CV valora positivament la realització d'un major nombre de controls (6.710 en 2021) en les 618 estacions de mostreig situades en la xarxa de col·lectors generals de la Comunitat Valenciana; en concret s'han dut a terme un total de 56.009 anàlisis. A més, durant 2021 s'han detectat i comunicat un total de 3.324 incidents per abocaments d'alta càrrega, que han afectat directament 207 depuradores en les diferents EDAR de la Comunitat. El Comitè crida l'atenció sobre l'elevat nombre d'incidents per la recepció d'abocaments d'alta càrrega contaminant a la província d'Alacant (92,3%) i per origen en la indústria agroalimentària (63,6%).

Excel·lent qualitat de les aigües en les zones de bany marítimes i continentals.

El CES CV es congratula de l'excel·lent **qualificació de les zones de bany marítimes i continentals** censades en 2021. Així doncs, de les 229 zones de bany marítimes censades, el 94,32% té una qualitat excel·lent, i un 4,37% una qualitat bona. Respecte a les zones de bany continentals, el 28,57% s'ha classificat com de qualitat excel·lent, el 35,71% de bona i un 14,29% de qualitat suficient. No obstant això, manifesta la seua preocupació per determinades zones de bany continental amb qualitat insuficient.

Un any més el Comitè vol deixar constància de l'esforç dut a terme en el **tractament de les aigües residuals** a pesar de les restriccions pressupostàries que s'han produït al llarg dels últims exercicis.

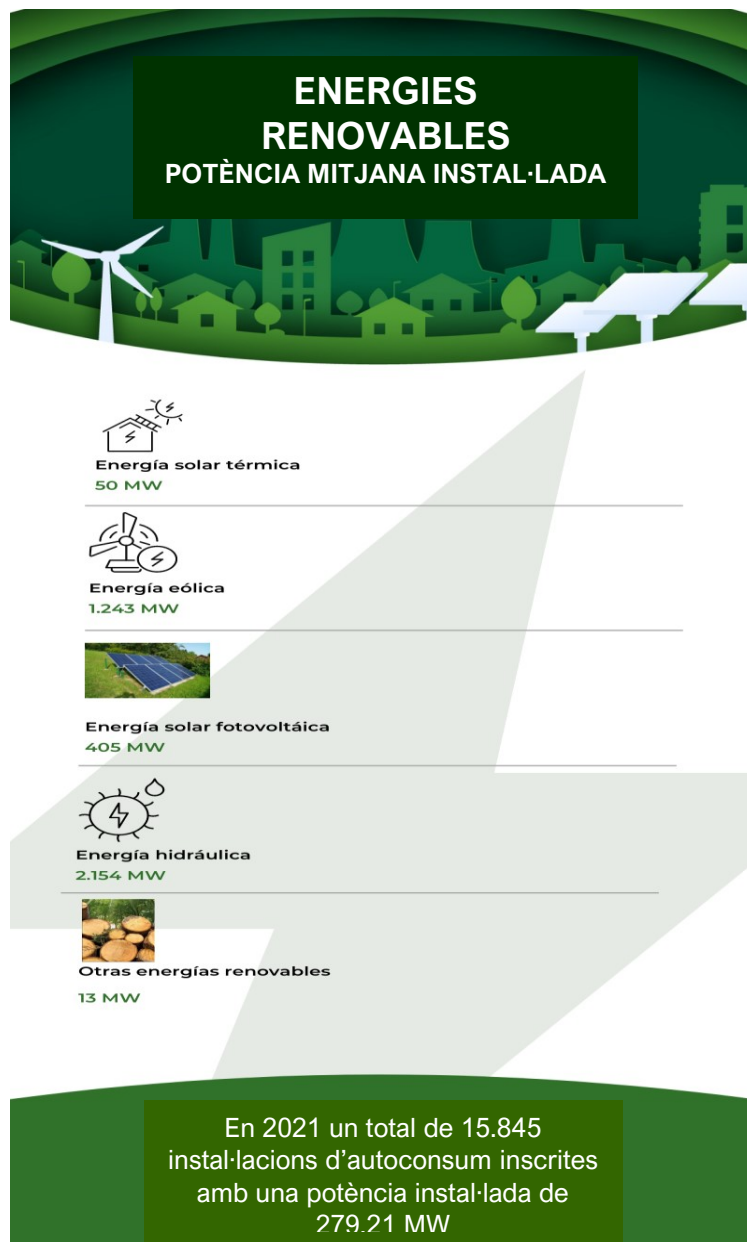
Bona qualitat de l'aire amb baixos nivells de contaminació a la Comunitat, encara que s'han experimentat augments puntuals en paràmetres de diòxid de sofre, diòxid de nitrogen i ozó en certes localitats.

Pel que fa a contaminació atmosfèrica i acústica, una vegada analitzada la informació de la **qualitat de l'aire**, el CES CV es mostra satisfet amb els baixos nivells de contaminació en la nostra comunitat. Així mateix, torna a valorar positivament les mesures preses per l'Administració per a reduir les emissions sonores en determinades zones dels nostres municipis, fent ús dels plans acústics municipals (PAM) i de la declaració de zones acústicament saturades (ZAS), així com les derivades de l'ús de vehicles per mitjà de les corresponents inspeccions tècniques (ITV), que s'han incrementat un 16,3%.

Aposta per la utilització d'energies renovables i per l'autoconsum.

En matèria de **política energètica**, el CES CV es mostra partidari de la utilització de les energies eficients i netes amb el medi ambient i per apostar per una major utilització de les energies renovables.

D'igual manera, valora positivament el significatiu increment de les instal·lacions d'autoconsum a la Comunitat Valenciana, i que a la fi de 2021 era de 15.845, amb una potència instal·lada de 279,21MW, i aposta per l'autoconsum col·lectiu a través de comunitats energètiques.

En matèria de **residus urbans**:

Les dades amb què s'ha comptat per a aquest exercici resulten insuficients per a analitzar el comportament de la **gestió de residus**, ja que no es coneix el volum de reciclatge ni la quantitat rebutjada per les plantes de tractament. Això dificulta la labor de seguiment dels objectius establits en el Pla Integral de Residus de la Comunitat Valenciana (PIR CV), que marquen, a 31 de desembre de 2021, el 66% de reciclats respecte de la totalitat de residus produïts.

Necessitat de continuar reciclant i continuar amb campanyes que aposten per una menor producció de residus i tractament d'aquests.

Així mateix, cal destacar que les ràtios de recollida selectiva de paper i cartó i envasos lleugers augmenten de manera molt significativa a les províncies d'Alacant i València, en més de 5 milions de quilos en els dos casos, amb un increment inferior pel que fa al vidre.

No obstant això, el CES CV considera molt encertat el compromís de l'Administració d'apostar **per la cultura del reciclatge**, per mitjà de campanyes divulgatives, fent arribar aquest missatge al conjunt de la ciutadania.

Pel que fa a **biodiversitat i patrimoni natural**, i en particular als incendis forestals:

Menor nombre d'incendis, encara que preocupen els elevats índexs d'intencionalitat i negligència en la casuística d'aquests.

El Comité mostra la seua satisfacció pel **descens en el nombre d'incendis produïts** i superfície arrasada durant l'últim exercici, si bé lamenta que la intencionalitat i la negligència continuen estant entorn del 60% en la casuística d'incendis. D'igual forma, valora la implantació de noves tecnologies al servei de l'alerta primerenca en cas d'incendi.

Finalment, el CES CV vol valorar positivament la recent aprovació del projecte de Llei de canvi climàtic i transició ecològica de la Comunitat Valenciana, l'avantprojecte [de llei de la qual](#) va ser objecte de dictamen favorable per part del Comitè.

D'acord amb les valoracions anteriors el CES CV presenta les **recomanacions** següents:

En matèria de clima i canvi climàtic:

145. *Tenint en compte que el canvi climàtic representa una amenaça per a tots, i especialment per a la Comunitat Valenciana, el CES CV considera necessari reafirmar el compromís amb la transició cap a una economia sostenible, resiliència, neutral amb el clima i amb recursos eficients, per mitjà d'un model participatiu a tots els nivells.*

146. El CES CV, igual que va fer en el seu moment el Comit  Econòmic i Social Europeu (CESE) en el seu Dictamen NAT/785, sobre el Pacte Europeu sobre el Clima de data 15 de juny de 2020,¹⁷ subratlla que la **participació de tots els sectors de la societat, empreses, persones treballadores, consumidors, comunitats i ciutadania, és essencial a l'hora d'impulsar la transició a la neutralitat climàtica** (neutralitat en carboni d'ací a 2050 i ajust de l'objectiu de reducció de gasos d'efecte d'hivernacle per a 2030).

Aix  mateix, en sintonia amb el que es disposa en el Dictamen del CESE sobre "Proposta de Reglament del Parlament Europeu i del Consell, pel qual s'estableix el marc per a aconseguir la neutralitat climàtica i es modifica el Reglament (UE) 2018/1999 Llei Europea del Clima", el Comit  incideix en la necessitat que **l'acció pel clima vaja de la mà de la reconstrucció i recuperació econòmica de la Comunitat Valenciana després de la crisi del coronavirus**, per mitjà de l'establiment de mesures eficients i sostenibles i les inversions, tant públiques com privades, necessàries.

147. Sobre aquest tema, resulta fonamental una **bona execució dels fons assignats a aquest efecte en els plans de recuperació i reconstrucció postcovid-19, europeu, estatal i autonòmic**, especialment tenint en compte que l'Estratègia Valenciana per a la Recuperació (EVR) preveu destinar un 39,3% dels seus recursos, quasi 4.900 milions d'euros, a la transició verda o ecològica en els pròxims anys. En concret, en 2021 la Comunitat Valenciana ha rebut de l'Estat 521,34 milions d'euros per a la transició verda.

En matèria d'aigua:

148. El CES CV insisteix, una vegada més, en la necessitat de **continuar conscienciant la societat i els sectors productius de major responsabilitat en el consum de recursos hídrics**, i insta de nou l'Administració competent i els i les diferents agents econòmics i socials a impulsar polítiques que fomenten el seu ús racional i sostenible i a la integració dels sistemes de depuració d'aigües per a la seua reutilització, incorporant l'economia circular com a element fonamental per a la protecció del recurs. En definitiva, recomana que s'adopten totes les mesures necessàries per a la consecució del compliment del número 6 dels Objectius de Desenvolupament Sostenible, ODS 2030, garantint la disponibilitat d'aigua i la seua gestió sostenible i el sanejament per a totes les persones, així com la producció i consum responsable previst en l'objectiu número 12 dels ODS 2030.

149. En matèries de depuració d'aigües, el Comit  recomana que es procedisca a la **revisió de totes les instal·lacions de depuració d'aigua amb destinació agrària** amb

¹⁷ NAT/785-EESC-2020-01432-00-01-AC-TRA (EN).

la finalitat d'adaptar-les al nou reglament comunitari sobre reutilització d'aigües depurades.¹⁸

150. Així mateix, considera necessari **gestionar i aprofitar les aigües procedents de les inundacions** a fi de donar resposta a nous patrons climàtics com ara foses de la neu més ràpides o pluges torrencials més intenses o fora de les èpoques habituals.
151. D'altra banda, recomana l'aportació **de nous recursos hídrics procedents de la dessalació**, a partir de fonts energètiques renovables, i la reutilització d'aquests recursos orientada a reduir la bretxa entre demandes consolidades i recursos disponibles.
152. El CES CV considera imprescindible conscienciar la societat en favor d'un **major control dels abocaments tant domèstics com d'origen industrial**. D'igual manera, el Comité considera essencial que s'adopten les mesures necessàries per a garantir el menor nivell de contaminació possible en els recursos hídrics disponibles.
153. El CES CV reitera la necessitat d'**actualitzar el Pla Director de Sanejament i Depuració de la Comunitat Valenciana** i incrementar la dotació pressupostària per a inversions destinades a la depuració i reutilització de les aigües. A més de les mesures necessàries per al control dels abocaments, el Comité proposa incorporar la necessitat de realitzar una major inversió pública de depuració, regeneració i reutilització de les aigües residuals, amb la finalitat d'aconseguir abocaments zero en rius, llacs i mar, en un termini el més breu possible.
154. El CES CV, després de constatar que les depuradores que han tingut un major nombre d'incidents per la recepció d'abocaments d'alta càrrega contaminant han sigut en la seua majoria indústries agroalimentàries a la província d'Alacant, recomana una anàlisi de les causes i, sobre la base dels resultats, la realització de campanyes que donen lloc a **mesures correctores per a reduir la càrrega contaminant**.
155. El CES CV crida l'atenció sobre la **qualitat insuficient de determinades zones de bany continental**, havent-se constatat la seua continuïtat en el temps. En aquest sentit, recomana a les autoritats que es prenguen les mesures i actuacions necessàries per a revertir aquesta situació.

¹⁸ Reglament (UE) 2020/741, del Parlament Europeu i del Consell, de 25 de maig de 2020, relatiu als requisits mínims per a la reutilització de l'aigua.

En matèria de qualitat atmosfèrica i acústica:

156. *Una vegada analitzada la informació continguda en els quadres sobre qualitat de l'aire, el Comitè considera imprescindible que es prenguen i apliquen totes les mesures que siguin pertinents per a **reduir les emissions de contaminants a l'atmosfera**, així com l'adequat dimensionament de la xarxa de control de la qualitat de l'aire de manera coordinada entre el Govern autonòmic i les corporacions municipals.*
157. *El CES CV davant la importància que tenen les inspeccions en matèria de contaminació acústica i les dificultats per a realitzar-les, fins i tot per raons d'horari, recomana que **hi haja dotacions suficients de mitjans, especialment en l'Administració local, per a l'eficàcia d'aquestes inspeccions.***

En matèria de política energètica:

158. *L'energia és el factor que contribueix principalment al canvi climàtic, ja que representa al voltant del 60% de totes les emissions mundials d'efecte d'hivernacle. Per això, és necessari **garantir un accés a una energia assequible, fiable, sostenible i moderna per a tota la ciutadania.***

*En aquest sentit, el CES CV recomana com a alternativa essencial per a la Comunitat Valenciana l'extensió i impuls de la **generació d'energia per mitjà de fonts renovables, així com l'adopció de mesures per a potenciar l'autoconsum**, i evitar qualsevol penalització d'aquest. Tot això en sintonia amb les metes de l'Objectiu 7 dels ODS 2030, a fi de garantir l'accés universal a serveis energètics assequibles, fiables i moderns, augmentar la proporció d'energia renovable en el conjunt de fonts energètiques i duplicar la taxa mundial de l'eficiència energètica.*

En matèria de biodiversitat i patrimoni natural:

159. *El CES CV, per tal de protegir la salut de les nostres muntanyes, considera prioritari la **continuitat, intensificació i potenciació de les campanyes de conscienciació, així com els mecanismes de prevenció i de control i vigilància.** Per a això haurà de dotar-se dels mitjans tècnics i humans necessaris que impedisquen pràctiques que atempten contra les nostres muntanyes. D'igual manera, considera molt encertada la implantació de noves tecnologies al servei de l'alerta primerenca en cas d'ignició.*
160. *El Comitè considera que no han d'escatimar-se esforços i recursos per a dur a terme **campanyes de sensibilització d'un ús adequat de les muntanyes i de la naturalesa**, així com una major inversió en la conservació de muntanyes d'utilitat pública.*

161. *D'altra banda, el CES CV reitera la necessitat de gestionar sosteniblement els boscos, lluitar contra la desertificació, aturar i invertir la degradació de les terres i detindre la pèrdua de la biodiversitat, tot això **d'acord amb l'Objectiu 15 dels ODS 2030.***

En matèria de residus:

162. *El CES CV recomana **potenciar els instruments d'educació ambiental dirigits al consum i gestió de residus** per a potenciar les accions en favor del compliment d'objectius climàtics. Així mateix, considera que és un nínxol de treball decent i sostenible per a abordar la transició ecològica en la situació d'emergència climàtica.*
163. *El CES CV insta l'Administració pública valenciana a **reforçar els mecanismes de seguiment i control de recollida, tractament i gestió de residus** amb dades fiables, objectius i accessibles per part de la concessionària, amb la finalitat de potenciar polítiques públiques i accions tendents al compliment dels objectius de reciclatge establits en el PIR CV.*
164. *D'igual manera, alerta del creixement en la generació de residus i anima l'Administració pública a aprofundir en el **desenvolupament de campanyes de sensibilització** a persones consumidores i a empreses, a l'hora de minimitzar la producció d'emalatges i elements auxiliars al producte que acaben suposant un residu addicional.*
165. *El CES CV recomana a totes les parts implicades **continuar fomentant la cultura del reciclatge**, i per a això és essencial continuar potenciant i intensificar les campanyes d'informació i educació de la ciutadania en la matèria.*

El Comité entén que l'increment del nombre de contenidors per a la recollida selectiva de residus i la seua proximitat als habitatges, a més que pot augmentar la conscienciació ciutadana sobre la necessitat de separació d'aquests materials, facilita que aquesta es produïska, que és l'objectiu essencial.

*Així mateix, considera indispensable que les autoritats competents aposten per la cultura de la reducció i reutilització de residus fomentant mesures i incentius encaminats a l'**economia circular**.*

166. *El CES CV vol manifestar novament la necessitat **d'intensificar les mesures d'adaptació de la dispensa de medicaments als tractaments, a fi de reduir el consum i la generació de residus farmacèutics**. D'altra banda, recomana que es duguen a terme campanyes de divulgació de l'existència dels punts SIGRE.*

En matèria de participació i conscienciació ciutadana:

167. El CES CV recomana **enfortir el Centre d'Informació i Documentació Ambiental (CIDAM)** i considera important reforçar les actuacions d'educació ambiental a través d'aquest centre i altres entitats amb objectius similars. La ciutadania és un actor essencial en la protecció del medi ambient, i ha de ser conscient que les seues decisions són importants i condicionen les tendències de mercat. En aquest sentit, resulta necessari impulsar accions d'educació mediambiental que conferisquen a la ciutadania rigor, objectivitat i criteris de sostenibilitat en la compra, ús i destinació final dels productes i serveis.

18. CONSUM

La pandèmia de covid-19 ha tingut una forta incidència en el consum i en els drets de les persones consumidores i usuàries de la Comunitat Valenciana, així com en l'activitat de les associacions i de les oficines municipals d'informació al consumidor (OMIC). Les unes i les altres refereixen una total modificació de la manera de treballar i atendre la ciutadania, amb una reducció al mínim de l'atenció presencial i un notable increment de l'atenció telefònica i per mitjans electrònics. En 2021, a mesura que es van anar relaxant les restriccions imposades per la pandèmia, va augmentar l'activitat presencial i va adoptar totes les mesures de protecció i seguretat establides o recomanades per les autoritats sanitàries per a frenar la propagació de la covid-19. De totes maneres, la **teleatenció i l'assistència a través de mitjans informàtics és una realitat ja habitual**.

A més, la pandèmia ha propiciat l'auge del **comerç en línia**, que ha donat lloc a un increment considerable de reclamacions sobre aquest tipus de compres. Tant les associacions com les OMIC refereixen els seus riscos, com les estafes en les compres en línia i el problema de la bretxa digital, que fa que moltes persones no puguin accedir a aquesta mena de compra. Precisament la crisi sanitària de la covid-19 ha posat de manifest la necessitat de parar atenció a la figura de la **persona consumidora vulnerable** en les relacions de consum i reforçar la garantia dels seus drets i corregir les situacions d'indefensió, que s'han vist agreujades per l'aïllament social i les restriccions a la mobilitat. El Reial decret llei 1/2021, de 19 de gener, de protecció dels consumidors i usuaris davant de situacions de vulnerabilitat social i econòmica, preveu aquesta figura per primera vegada en una norma d'àmbit estatal, en línia amb la Comunicació de 13 de novembre de 2021 de la Comissió Europea sobre la Nova Agenda del Consumidor.¹⁹

Aquesta [Nova Agenda del Consumidor](#) per a l'horitzó temporal 2020-2025 crea un marc estratègic general actualitzat de la política de protecció dels drets de les persones consumidores i usuàries de la Unió Europea amb l'objectiu de fer front als nous reptes plantejats per la transició ecològica i digital, la covid-19 i els plans per a la recuperació posterior a la pandèmia, protegir més eficaçment les persones consumidores vulnerables en les seues relacions de consum i abordar la importància creixent de la cooperació internacional.

La pandèmia ha posat en relleu la figura de la persona consumidora vulnerable.

Un dels reptes de l'Agenda és fomentar la formació i capacitació de les persones consumidores. A la Comunitat Valenciana, i quant a les **activitats de formació** organitzades per la Conselleria, resulta d'interés destacar la posada en marxa per part

¹⁹ La recent Llei 4/2022, de 25 de febrer, de protecció dels consumidors i usuaris davant de situacions de vulnerabilitat social i econòmica, ha modificat el text refós de la Llei general per a la defensa dels consumidors i usuaris, aprovat pel Reial decret legislatiu 1/2007, de 16 de novembre. La modificació essencial és la que afecta l'article 3, en relació amb el concepte general de persona consumidora i usuària, amb la finalitat d'incloure la definició de persona consumidora vulnerable, que es recull en els mateixos termes que en el Reial decret llei 1/2021.

de la Generalitat de l'**Estratègia d'Educació per al Consum Sostenible a la Comunitat Valenciana (EECS) 2021-2024**, en el marc de l'Objectiu 12 de l'Agenda 2030: Producció i Consum responsables. En la definició de les seues línies estratègiques es va comptar amb les aportacions d'OMIC, associacions i entitats del tercer sector. En compliment de la línia d'acció 2.2, "Organització de fires", d'aquesta estratègia, al novembre de 2021 es va celebrar la 1a Fira de Consum Responsable a la Comunitat Valenciana, amb venda de productes sostenibles i realització de tallers i conferències de sensibilització i conscienciació ciutadana.

Les **associacions d'àmbit autonòmic** que han proporcionat dades al Comité per a l'elaboració d'aquesta memòria²⁰ han tornat, en general, a la formació presencial, encara que algunes activitats han continuat amb els formats de *webinar*, curs en línia i videoconferència. Aquestes associacions refereixen 331 activitats formatives que han arribat aproximadament a 5.873 persones en 2021 sobre temes molt variats referits al consum: consum responsable, alimentació saludable, seguretat en internet, protecció de dades i ciberseguretat, educació financera per a petits estalviadors, factura de la llum, suplantació d'identitat, ús responsable de pantalles i xarxes socials, etiquetat de productes, etc. L'activitat de difusió i informació de les associacions es realitza cada vegada més a través de xarxes socials i de les seues pàgines web, que en general han augmentat la seua activitat a causa de la situació creada per la pandèmia.

Les **OMIC dels ajuntaments** també realitzen activitats de formació sobre temes molt variats: reciclatge, nutrició, seguretat en internet, consum responsable, etc. Les dades rebudes en el Comité de 12 d'aquestes oficines reflecteixen un total de 239 activitats, vint-i-cinc de les quals en línia.²¹

A través de la **xarxa d'alertes** de productes de consum no alimentaris, l'any 2021 s'han retirat 47.163 articles en la Comunitat Valenciana. Tres de cada quatre productes retirats han sigut màscares.

El **Servei d'Inspecció** de la Direcció General de Comerç, Artesania i Consum de la Conselleria ha registrat aquest any 23.048 actes d'inspecció, un 44% més que l'any anterior. El 97% han resultat negatives. El nombre d'expedients sancionadors ha sigut de 379, amb una xifra total de sancions de 645.930 euros, un 134% més que l'import de l'any anterior. Crida l'atenció que el major import de sancions correspon a la província de Castelló.

²⁰ Les associacions d'àmbit autonòmic que han remés dades al Comité són: Associació d'Usuaris de Bancs, Caixes i Assegurances de la Comunitat Valenciana (ADICAE), Associació Valenciana de Consumidors i Usuaris (AVACU), Federació autonòmica de Mestresses de Casa, Consumidors i Usuaris de la Comunitat Valenciana (TYRIUS), Unió de Consumidors de la Comunitat Valenciana (UCCV) i Unió Associativa de la Comunitat Valenciana especialitzada en consum i qualitat de vida (UNAE).

²¹ Les OMIC que han respost l'enquesta en línia enviada des del Comité per a la recopilació de dades han sigut les dels ajuntaments dels municipis següents: Benidorm, Dénia i Elx de la província d'Alacant; Benicarló, Castelló i Vinaròs de la província de Castelló; i Montcada, Requena, Torrent, València, el Villar i Xàtiva de la província de València.

Quant a les **ajudes econòmiques**, la Generalitat Valenciana ha concedit 280.970,95 euros a les corporacions locals, i 651.636,89 euros a federacions i associacions. Aquestes ajudes van destinades a accions de millora de la competitivitat, innovació, qualitat, informació i defensa de les persones consumidores i usuàries de la Comunitat Valenciana. En conjunt, les ajudes han augmentat un 23% respecte a l'any anterior. Les ajudes a corporacions locals han augmentat un 12% i les destinades a federacions i associacions, un 28% respecte a 2020.

L'any 2021, segon any de pandèmia de covid-19, s'ha produït un augment del 35% en el nombre de **consultes** de consum realitzades davant l'Administració pública autonòmica en la Comunitat Valenciana. També han augmentat les **reclamacions i denúncies** presentades, amb un 16% d'increment interanual. El sector objecte de major nombre de consultes i reclamacions continua sent, com en anys anteriors, el de la telefonia.

Tant en les associacions de persones consumidores i usuàries com en les OMIC, segons les dades rebudes, els sectors més consultats i també més reclamats i denunciats han sigut la telefonia i els bancs i financeres.

SECTORS MÉS RECLAMATS

COMUNITAT VALENCIANA, 2021

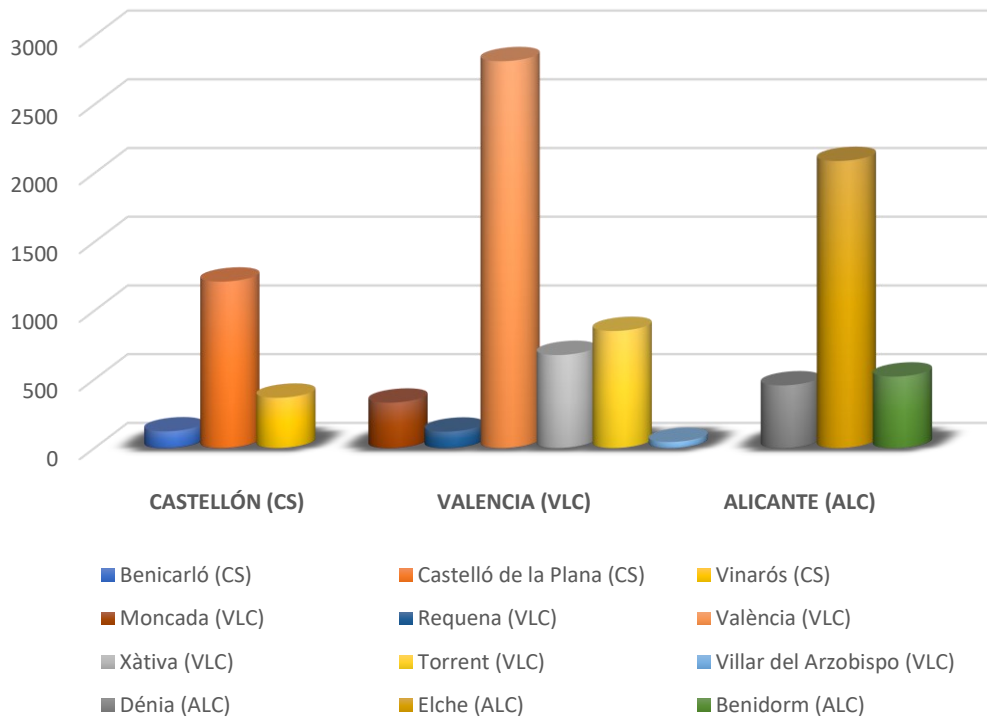

Elaborat pel CES CV

Durant aquest segon any de pandèmia les **consultes i reclamacions** han anat dirigint-se progressivament cap als sectors habituals abans de la covid-19. Encara que la pandèmia ha continuat sent la causa de moltes consultes i reclamacions, els sectors més consultats i reclamats en 2021 són alguns recurrents en els anys precovid, com el de telecomunicacions i el de bancs i financeres. En el primer, els motius més freqüents són els problemes en donar de baixa els serveis contractats o en la portabilitat, errors en la facturació o incompliments en les condicions de venda, i les consultes i reclamacions sobre entitats financeres es refereixen a interessos, targetes de crèdit, comissions, etc. Dos sectors que han vist enguany augmentar el nombre de consultes i reclamacions són els vehicles, a causa del càrter d'empreses concessionàries que podia haver imposat un

sobrecost als compradors durant uns anys, i el de l'electricitat, a causa del canvi de model de la factura elèctrica a mitjan any i a la pujada de preus.

RECLAMACIONES OMIC COMUNITAT VALENCIANA 2021 Total: 9.612

Fuente: Encuesta OMIC del CES CV. Cuestionario actividades 2021. Elaboración propia.

Els sectors d'activitats com ara **banca, borsa i assegurances** no solen estar adherits al sistema arbitral de consum, així que possiblement les persones usuàries d'aquests serveis financers busquen, a través de l'associacionisme, altres vies de reclamació i resolució de conflictes. Entre les vies de reclamació i resolució de conflictes en el sector financer, a més de la judicial, existeix la possibilitat de reclamar al Banc d'Espanya o a la Comissió Nacional del Mercat de Valors, segons resulte l'un o l'altre competent. Per a qüestions sobre assegurances està disponible el Servei de Reclamacions de la Direcció General d'Assegurances i Fons de Pensions del Ministeri d'Assumptes Econòmics i Transformació Digital.

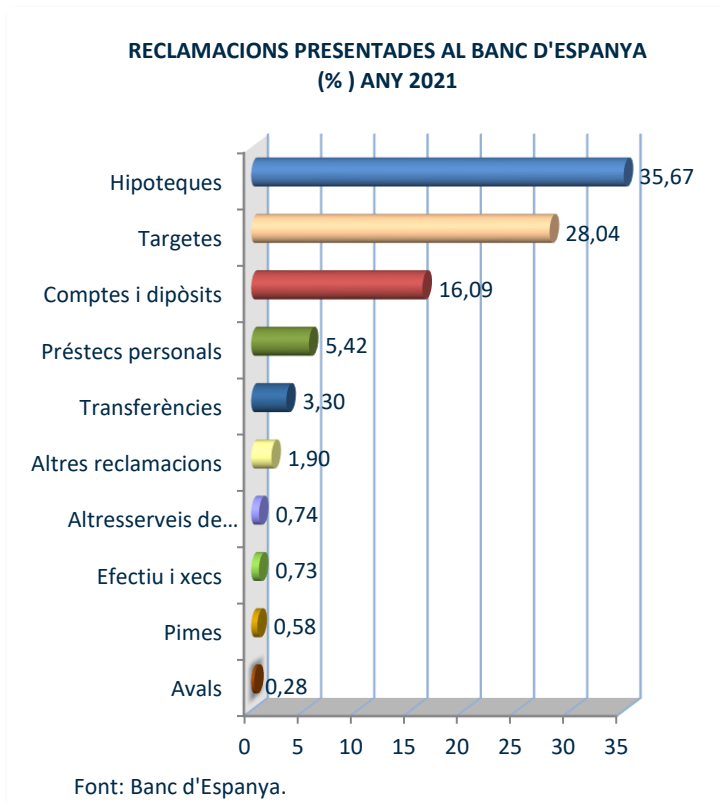
En la **Comissió Nacional del Mercat de Valors**, les dades provisionals de 2021 avancen un total de 97 reclamacions (23% menys que l'any anterior) presentades per persones de la Comunitat Valenciana. En el **Servei de Reclamacions de la Direcció General d'Assegurances i Fons de Pensions**, 959 consultes, queixes i reclamacions (9%

Després de dos anys de pandèmia, les persones consumidores i usuàries han anat recuperant els seus hàbits de compra anteriors a la covid-19.

menys que l'any anterior) van ser presentades per persones de la Comunitat Valenciana, encara que les últimes dades publicades es refereixen a 2020.

En el **Banc d'Espanya**, en 2021 s'han presentat, amb dades provisionals a data 30 de setembre,

2.521 reclamacions de persones valencianes, el 9,4% del total nacional. La majoria de les queixes i reclamacions són sobre préstecs hipotecaris, encara que el volum d'aquestes reclamacions ha disminuït i s'ha estabilitzat des del pic que es va aconseguir en 2017 amb les reclamacions per les "clàusules sol" i les despeses de formalització d'aquests préstecs.

El **sistema arbitral de consum** de la Comunitat Valenciana ha augmentat la seua activitat respecte a l'any anterior a conseqüència de la progressiva relaxació de les limitacions i restriccions

imposades per la pandèmia. Les sol·licituds d'arbitratge han augmentat un 18% interanual, amb un total de 2.631, i el 18% s'ha resolt per mediació prèvia. Les adhesions empresarials i professionals al sistema arbitral de consum han augmentat un 0,34% i han arribat a 24.238 adhesions a final d'any, el mateix increment que el de l'any anterior. El 73% de les 1.167 reclamacions resoltes per laudes en 2021 han sigut resoltes per laude estimatori totalment o parcialment. Aquesta prevalença de laudes dictats a favor de la persona reclamant, al costat del caràcter vinculant i executiu d'aquests, avala l'arbitratge com a via alternativa a la judicial i mètode eficaç, senzill i gratuït per a la resolució de conflictes de consum.

Després de dos anys de pandèmia i a mesura que s'han anat relaxant les restriccions, les persones consumidores i usuàries han anat **reprenent els seus hàbits de compra** anteriors a la pandèmia, encara que hi ha nous hàbits que han vingut per a quedar-se, segons els resultats de l'[Enquesta sobre Hàbits de Consum 2021](#) de la Mesa

de Participació (MPAC).²² Després de dos anys de la irrupció de la covid-19, el 62% (52% un any abans) de les persones enquestades afirma mantindre els mateixos hàbits de compra i consum respecte a l'any anterior, davant d'un 38% que diu haver-los modificat. També ha descendit en aquest segon any el percentatge de persones que planifiquen més la seua compra que abans de la covid-19, del 23% al 16%, i l'emmagatzematge de productes, que ha baixat de l'11% al 5%. Crida l'atenció en els resultats de l'enquesta que el 81% de les persones consumidores valencianes preguntades és conscient de la importància de l'alimentació per a la seua salut, 13 punts percentuals per damunt de la mitjana nacional, un 78,5% considera que els seus hàbits alimentaris són saludables, 9 punts més que la mitjana d'Espanya, i prima la compra de proximitat un 64% davant del 53% nacional. L'establiment preferit és el supermercat també en major mesura (un 85%) que la mitjana nacional (64%). El fenomen del desaprofitament alimentari es manté com una preocupació constant en el 89% de les persones consumidores valencianes, el 47% aprofita més el menjar evitant el desaprofitament i quasi el 35% se sent directament responsable d'aquest fenomen, 8 punts més que la mitjana nacional.

Amb la informació recollida en aquest capítol, el Comité Econòmic i Social de la Comunitat Valenciana formula les **recomanacions** següents:

168. *El Comité recomana, una vegada més, que s'habiliten **procediments i eines estadístiques per a recollir i agregar les dades** de totes les oficines municipals d'informació al consumidor de la Comunitat Valenciana. Així mateix, el CES CV vol agrair expressament a les oficines que han col·laborat aportant dades per a l'elaboració d'aquesta memòria, agraïment que es fa extensiu així mateix a les associacions que hi han contribuït.*

169. *Respecte a la gestió de les consultes i reclamacions en OMIC, Serveis Territorials i Associacions de persones consumidores, el Comité considera imprescindible **continuar desenvolupant el procés de digitalització** en aquest àmbit, però **mantenint l'atenció presencial** per a evitar que, per efecte de les bretxes digitals, s'impossibilita la presentació d'aquestes consultes i reclamacions per part de la població.*

170. *El Comité Econòmic i Social mostra la seua preocupació per l'elevada **xifra de consultes i reclamacions relacionades amb el sector de les telecomunicacions**, situació que es repeteix any rere any. Aquest fet confirma el descontentament i la insatisfacció generada per aquesta mena de servei bàsic i, encara que sens dubte la concentració de relacions comercials de persones consumidores en aquest sector constataria una realitat estadística en aquest sentit, el Comité entén que la falta d'una regulació específica i més exigent en matèria de serveis d'atenció al client*

²² La Mesa de Participació és un fòrum de debat i grup de treball creat en 2015 i format per les Confederacions i Federacions d'Associacions de Persones Consumidores i Usuaris CECU, la Federació d'Usuaris Consumidors Independents FUCI, la Federació UNAE i la Confederació d'Associacions d'Usuaris i Consumidors Europeus CAUCE juntament amb Mercadona. L'objectiu dels seus debats és proposar solucions conjuntes en l'àmbit del consum i establir llaços d'unió entre l'Administració, les persones consumidores i usuàries i l'àmbit empresarial.

incideix notablement en aquesta reiteració tant en aquest sector com en altres. Per això, el CES CV espera que el procés de desplegament normatiu que està obert en aquests moments, amb l'avantprojecte de llei per la qual es regulen els serveis d'atenció a les persones consumidores i usuàries que actuen en qualitat de clientela, millore el sector.

171. *El CES CV recomana fer un **seguiment de les infraccions relacionades amb l'adulteració i frau en la qualitat de productes i serveis**, que poden generar situacions no desitjades vinculades a la salut de la població consumidora.*
172. *D'altra banda, el Comité vol destacar la importància de **potenciar les activitats formatives i informatives** dirigides a les persones consumidores i usuàries, **amb especial incidència en els col·lectius més vulnerables** (menors, adolescents, persones amb discapacitat, majors, etc.), per a millorar la seua capacitat de resposta davant de les possibles males pràctiques que pogueren patir com a persones consumidores i usuàries, especialment en temes relacionats amb les noves tecnologies i el comerç electrònic, els hàbits alimentaris, el reciclatge o els subministraments bàsics, entre altres. Així mateix, el foment de la formació permetria, a més, potenciar actituds crítiques amb l'entorn i amb els hàbits de vida, així com una major consciència sobre la presa de decisions per a un consum més responsable, sostenible i solidari triant alternatives de consum amb impactes positius. Això possibilitarà sens dubte uns millors estàndards de qualitat en els serveis rebuts i productes adquirits.*
173. *Davant el notable volum de reclamacions en matèria de préstecs hipotecaris el Comité recomana **potenciar la formació** de les persones consumidores i usuàries en aquest àmbit des dels diferents organismes de consum.*
174. *El CES CV considera que seria molt convenient que l'Administració disposara d'informació registrada sobre l'activitat de les diferents **associacions** de persones consumidores i usuàries que hi ha a la Comunitat Valenciana i de la seua capacitat representativa, amb la finalitat de **facilitar el seu grau de participació en les institucions i òrgans consultius de la Generalitat Valenciana** i millorar la transparència cap a les persones consumidores i usuàries.*
175. *El Comité Econòmic i Social vol destacar un any més els **avantatges del sistema arbitral de consum de la Comunitat Valenciana** com a mecanisme de resolució de conflictes en matèria de consum alternatiu a la via judicial, eficaç, senzill, ràpid, assequible i gratuït per a les persones consumidores i usuàries, així com altres sistemes de resolució extrajudicial de conflictes com la mediació.*
176. *El Comité valora la posada en marxa per part de la Generalitat Valenciana del **projecte d'Arbitratge Virtual de Consum**, que continua sent sol·licitat per part de les persones consumidores i és una manera d'evitar desplaçaments innecessaris.*

177. *En aquests moments, vist el retard judicial existent derivat de la pandèmia i d'altres circumstàncies, el Comité Econòmic i Social de la Comunitat Valenciana considera que la Generalitat hauria de **donar suport a una reforma de la Llei d'Enjudiciament Civil que potencie les accions col·lectives** i les accions per interessos difusos que poden exercir les associacions de persones consumidores i usuàries per a poder defensar els interessos d'aquestes persones.*

19. PROTECCIÓ SOCIAL

Es procedeix a analitzar en aquest capítol el sistema de protecció social. Per a una adequada consulta es desglossa la informació en diversos subcapítols ben diferenciats. El primer conté la informació corresponent a l'estat del sistema de la Seguretat Social a Espanya, per a continuar amb les dades estadístiques sobre afiliació, recaptació i pensions a la Comunitat Valenciana. Tot seguit, s'analitzen els serveis socials i inclusivament i el capítol es completa amb un punt dedicat a pobresa, exclusió social i exclusió energètica en la nostra Comunitat.

Cal deixar constància que moltes de les variables analitzades en aquest ampli capítol es van veure afectades de manera extraordinària per la pandèmia covid-19, la qual cosa explica que els percentatges de variació de 2021 respecte a 2020 presenten una excepcional desproporció que obeeix a raons conjunturals i que distorsiona en alguns punts l'anàlisi interanual.

A partir del segon trimestre de 2021 s'inicia una certa fase de recuperació i que a la fi de l'exercici es reflectirà en els comptes de la Seguretat Social, que ha reduït el seu saldo negatiu en un 25,3% fins al 0,9% del producte interior brut (PIB). La millora en l'ocupació durant aquest últim any ha comportat un augment dels ingressos per cotitzacions en més de 12.000 milions d'euros, la qual cosa ha suposat **reduir el dèficit de la Seguretat Social a nivells de 2013**.

D'altra banda, el **Fons de Reserva de la Seguretat Social (FRSS)** a penes ha patit variació respecte a l'any anterior, ja que no se n'han dut a terme disposicions i s'ha reduït tan sols en 15 milions d'euros, en disminuir els rendiments nets generats i ajustos per amortització o alienació d'actius.

Increment d'un 4,6% en el nombre de persones afiliades a la Seguretat Social, del 12,7% en la recaptació de caràcter voluntari i del 0,1% en la recaptació per via executiva.

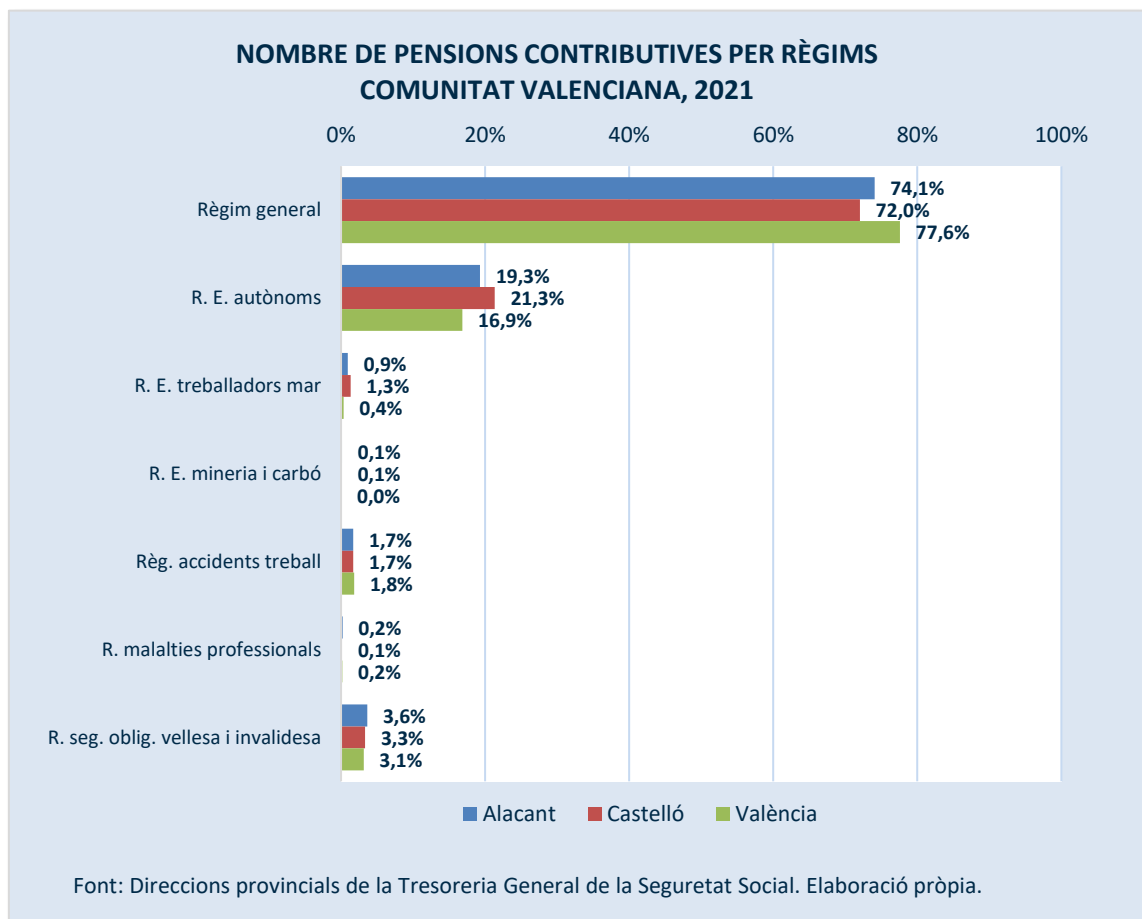
En matèria d'afiliació a la Seguretat Social, a últim dia d'any, l'exercici 2021 havia experimentat un increment del 4,2% a Espanya i un 4,6% en la Comunitat Valenciana. Serà el Règim General el que registrarà el major increment en l'afiliació i que a la Comunitat Valenciana va quedar situat en el 5,2%, quatre dècimes de punts més que a Espanya. El nombre de persones treballadores afiliades al Règim General de Seguretat Social a la Comunitat Valenciana, representava el 81,7% del total, percentatge superior en cinc dècimes de punts respecte al recollit l'any 2020, mentre que el règim especial de treballadors autònoms suposava el 18,0%, cinc dècimes de punt menys que l'experimentat en 2020. El règim especial dels treballadors de la mar no ha patit cap variació i representa el 0,3% del total. L'afiliació de persones estrangeres en la nostra comunitat es va incrementar 9 punts percentuals, superior al de 2019 (6,2%) any immediatament anterior a la pandèmia.

Aquest increment en l'afiliació s'ha vist reflectit en un augment en la recaptació, que en el cas de la voluntària ha sigut 12,7 punts percentuals superior a la registrada en

2020. Per la seua banda, la recaptació de caràcter executiu també ofereix un lleu repunt d'un 0,1%.

El nombre d'empreses amb persones assalariades a la Seguretat Social s'ha vist incrementat en 2021 un 2,8% respecte a l'any anterior i es va situar entorn de les 150.000, unes 4.000 més que en l'exercici anterior.

En relació amb les **pensions de caràcter contributiu**, aquestes s'han incrementat un 1% en la nostra comunitat. Les pensions de jubilació són les més representatives, amb el 62,6%, dues dècimes de punt per davall de la mitjana d'Espanya (62,8%). El nombre de pensions del règim general s'ha incrementat un 1,3%, una dècima de punt menys que el règim especial de treballadors autònoms. També han experimentat un increment les pensions del règim d'accidents de treball (0,8%) i el de malalties professionals (0,2%). S'han produït descensos en el règim especial de la mar (-3,4%), règim especial de mineria i del carbó (-4,0%) i el SOVI (-6,6%)

El nombre de perceptors de **prestacions del règim de classes passives** de l'Estat a la Comunitat Valenciana s'ha incrementat un 3,2% i ho va fer en un 3,1% el nombre de pensions. L'import total d'aquestes pensions s'ha incrementat un 5,6% en la nostra comunitat davant del 4,5% d'Espanya.

Quant a les **pensions no contributives** en la nostra comunitat, aquestes s'han reduït un 1,2%, obeint als continus descensos de les pensions assistencials i LISMI, ja que es tracta de modalitats a extingir. Als seus beneficiaris se'ls ha ofert optar per les PNC de jubilació o invalidesa.

En relació amb la segona part d'aquest capítol, dedicada als **serveis socials o inclusius**, el CES CV valora l'èxit i l'acceptació dels programes Menjar a Casa i Major a Casa. No obstant això, com que la Generalitat deixarà de prestar el servei i aquest l'assumiran els ajuntaments, el Comité mostra la seua preocupació pel possible risc de no subrogació del personal que l'està desenvolupant, a causa de la desigual capacitat dels municipis per a fer front a aquesta competència.

Elevat percentatge de representació de les prestacions per cura familiar i reducció de les llistes d'espera de les persones no ateses en matèria de dependència.

Pel que fa a la llei de dependència, cal destacar novament l'elevat percentatge de persones que té reconeguda la figura del cuidador o cuidadora no professional. D'altra banda, crida l'atenció l'elevat percentatge que representen les prestacions econòmiques per cura de familiars en la nostra comunitat i que a últim dia de l'any era del 61,88%, davant del 30,75% de mitjana per a Espanya, i que la situa com la comunitat autònoma amb el percentatge més elevat.²³

El CES CV valora positivament la **reducció de les llistes d'espera** de les persones no ateses en matèria de dependència, i que per a l'exercici 2021 s'ha situat en el -34,7%. Aquesta és una de les recomanacions que ha anat reivindicant aquesta institució en els últims exercicis.

En matèria d'**infància i adolescència**, es valora positivament l'increment en les partides pressupostàries per a acolliment familiar (9,6%), servei d'atenció psicològica a persones menors d'edat víctimes d'abusos sexuals (34,7%), en els centres d'atenció diürna (14,6%), en els programes de prevenció, protecció i inserció d'NNA en situació de risc o amb mesures jurídiques de protecció (2,3%) i en l'àrea socioeducativa d'infància, al medi obert (20%).

En matèria de **diversitat funcional**, es valora positivament l'increment del finançament amb què s'ha comptat durant aquest últim exercici (12,4%), així com els significatius increments en ajudes individuals d'atenció especialitzada residencial (33,6%) i en el nombre de programes de promoció de l'autonomia personal (47,7%).

²³ Informació estadística del SAAD. Situació a 31 de desembre de 2021. Institut de Majors i Serveis Socials (IMSERSO).

En matèria d'inclusió **social**, aquesta institució constata l'increment de cobertura en el nombre de persones beneficiàries de la renda valenciana d'inclusió en les seues diferents modalitats, així com l'evolució en el nombre de persones beneficiàries de l'ingrés mínim vital en la nostra comunitat, i que a data de tancament d'aquesta memòria comptava amb més de 125.000 persones (més de 70.000 adults i prop de 55.000 menors). En l'actualitat, una de cada deu persones beneficiàries de l'ingrés mínim vital a Espanya resideix a la Comunitat Valenciana.

Una de cada deu persones beneficiàries de la prestació de l'ingrés mínim vital resideix a la Comunitat Valenciana.

Pel que fa a **cooperació al desenvolupament**, es destaca en 2021 l'increment del pressupost en un 48,4%.

Durant l'any 2020, última dada publicada per l'INE procedent de l'Enquesta de condicions de vida, la **taxa de risc de pobresa monetària** a la Comunitat Valenciana estava situada en el 24,6%, 0,9 punts percentuals més que en 2019, i se situava 3,6 punts per damunt de la taxa d'Espanya (21%), la qual es va incrementar tres dècimes de punt en relació amb 2019.

Per la seua banda, la **taxa de risc de pobresa o exclusió social** es va incrementar en 2,3 punts a la Comunitat Valenciana fins a arribar al 29,3%, i és del 26,4% a Espanya, amb un increment de l'1,1% respecte a 2019.

Augmenta el percentatge de la renda mitjana per persona més que a Espanya, si bé ens trobem 7,8 punts per davall de la mitjana nacional.

Es valora positivament l'increment en un 6,8% de la **renda anual neta mitjana per persona** a la Comunitat Valenciana, que és superior a la d'Espanya (5,2%). Malgrat aquest major increment, la nostra comunitat es troba 7,8 punts per davall de la mitjana espanyola en nivell de renda mitjana per persona, la qual cosa posa de manifest, una vegada més, la necessitat de reformar el sistema de finançament autonòmic.

En l'exercici 2020 la Comunitat Valenciana comptava amb una taxa de risc de pobresa monetària del 24,6% i una taxa de risc de pobresa o exclusió social del 29,3%; 3,6 punts i 2,9 punts per damunt de la mitjana d'Espanya.

Segons l'indicador AROPE, per a l'exercici 2020, el 31,2% dels xiquets, xiquetes i adolescents espanyols menors de 16 anys es troben en risc de pobresa o exclusió social, i és aquest percentatge 1,1 punts superior al de l'any anterior.

Per a la Comunitat Valenciana la taxa de pobresa o exclusió social per als xiquets, xiquetes i adolescents menors de 16 anys es va situar en 2020 en el 33,5%, el que representa un increment de 6,5 punts respecte a l'any anterior.

La pobresa infantil es dispara en 2020 al 33,5% i se situa 2,3 punts percentuals per damunt de la mitjana d'Espanya.

El CES CV lamenta que la **taxa de pobresa infantil** siga més alta que la de la resta de la població, se situa 4,8 punts per damunt de la mitjana per a persones majors de 16 anys a Espanya i 7,1 punts per damunt en la Comunitat Valenciana. També pren en consideració, alhora que mostra la seua preocupació, perquè el risc de pobresa o exclusió social infantil s'incrementa en funció dels nivells d'estudi dels progenitors. Resulta imprescindible dotar la Comunitat Valenciana d'un finançament just que li permeta, entre altres coses, desenvolupar actuacions i polítiques adreçades a afrontar la pobresa infantil.

En matèria de **pobresa energètica**, es constaten uns elevats índexs en la nostra comunitat. Crida l'atenció que dues de les tres províncies del nostre territori figuren entre les quatre amb major nombre de persones beneficiàries del bo social elèctric a Espanya.

TASA DE RIESGO DE POBREZA Y EXCLUSIÓN SOCIAL EN LA COMUNITAT VALENCIANA EN 2020

Riesgo de pobreza monetaria 24,6%

Riesgo de pobreza o exclusión social 29,3%

Riesgo de pobreza o exclusión social
infantil 33,5%

Riesgo de pobreza energética 13,6%

En virtut d'aquestes dades i valoracions, es realitzen les **recomanacions** següents:

En relació amb el sistema de Seguretat Social:

178. *El CES CV aprecia una certa millora en els ingressos per cotitzacions i increment en el nombre d'afiliacions a la Seguretat Social. No obstant això, considera que encara és prompte per a donar per liquidada la greu crisi que s'ha patit a conseqüència dels efectes de la pandèmia covid-19. En aquest sentit, recomana **mantindre les mesures preses per l'executiu per a fer front a la crisi** (entre altres, exoneració de quotes treballadors d'empreses acollides a ERTO, exoneració de les quotes d'autònoms, increment de les despeses per prestacions familiars i reforçament de la prestació de l'ingrés mínim vital). Per això, considera que caldria prorrogar aquests mesures per als sectors més afectats per part de l'Administració competent.*
179. *El CES CV constata novament l'evolució negativa del fons de reserva de la Seguretat Social. S'haurà de prendre **mesures que garantisquen una dotació suficient** per a aquest fons que permeta garantir el compliment de la seua funció.*
180. *El Comité, al mateix temps que valora positivament l'increment dels ingressos per cotitzacions socials experimentat en aquest exercici, incideix en la necessitat de **promoure mesures que afavorisquen una major qualitat i estabilitat en les ocupacions i l'erradicació dels fenòmens d'economia submergida**. Tot això redundaria en un increment en les bases de cotització (que repercutiria en un augment en l'import de les pensions en la nostra comunitat) i en un major nombre de cotitzadors, el que incrementaria el nombre d'afiliacions i ingressos per a fer front al pagament de més d'un milió de pensions contributives en la nostra comunitat i prop de deu milions a Espanya, sense haver de fer ús del fons de reserva per a aquests fins. No obstant això, valora positivament que no se n'haja fet ús en 2021.*
181. *No obstant això, lamenta que **la capacitat econòmica dels pensionistes de la Comunitat Valenciana siga inferior a la d'altres comunitats autònomes**. En aquest sentit, es recomana analitzar en profunditat les causes d'aquest desajustament.*
182. *Aquesta institució, al mateix temps que valora positivament el primer acord subscrit pel Govern i els agents econòmics i socials per a la reforma del sistema públic de pensions, que constitueix un primer pas per a garantir la sostenibilitat financera del sistema i el poder adquisitiu de les pensions actuals i futures, adverteix que perquè l'acord de pensions tinga continuïtat resulta necessària una segona fase de*

*negociació. Tot això amb la finalitat de reforçar una **perspectiva de pensions públiques suficients, no sols per als actuals pensionistes sinó per als que s'hi vagen incorporant pròximament**, tenint en compte que la incorporació al sistema de pensions de la generació del baby boom, incrementarà el nombre de pensions, així com l'import d'aquestes.*

183. *En sintonia amb això, i davant el nou escenari que es presenta, el Comitè considera necessari, des del diàleg, la negociació i en el marc del Pacte de Toledo, buscar fórmules que permeten, entre altres, **eleva les bases màximes de cotització, millorar les pensions mínimes i no contributives, l'equiparació dels drets de les persones treballadores de la llar i eventuais agraris i la reversió de les retallades en desocupació.***

184. *D'altra banda, i com ja s'ha assenyalat en fer referència a les excedències per cura familiar, tal com s'ha apreciat en altres capítols de la Memòria en parlar de bretxa salarial (capítol 5) i de bretxa de gènere en l'àmbit laboral (capítol 9), el CES CV constata, una vegada més, la bretxa existent en les excedències per a la cura familiar, si bé s'ha produït una millora per a aquest últim exercici. Resulta evident que les cures continuen recaient en la dona i per aquest motiu el Comitè proposa **continuar avançant en la línia d'implementar mesures en favor de la corresponsabilitat en l'àmbit domèstic.** Així mateix, és partidari de continuar aprofundint en les mesures implementades en els sistemes de protecció social, amb la finalitat de reduir l'impacte de la bretxa per raó de sexe.*

185. *El Comitè valora positivament **la labor desenvolupada per la Inspecció de Treball de la Seguretat Social en l'àrea de Seguretat Social** i recomana que es continue treballant amb la finalitat d'erradicar conductes que repercuteixen negativament (entre altres, l'economia submergida) en l'afiliació de persones treballadores (tant nacionals com estrangeres) i recaptació de quotes.*

En relació amb els serveis socials i inclusius:

186. *El CES CV, al mateix temps que valora l'esforç econòmic en matèria de serveis socials i inclusius, considera indispensable continuar incrementant progressivament el pressupost per a l'adequació del sistema. Resulta necessari **augmentar el nombre de places residencials i centres de dia i continuar reduint les llistes d'espera de les persones no ateses en matèria de dependència.***

187. *Igualment, insisteix en la **intensificació de polítiques de protecció social i actuacions integrals que combaten les desigualtats socials.** Per això, torna a incidir en la necessitat que les diferents administracions, a través de la seua normativa legal*

i la dotació pressupostària corresponent, habiliten tots els recursos econòmics i humans que siguin necessaris per a atendre tots els sectors de la població en perill d'exclusió social i de manera molt particular les persones majors i població infantil que es troben en aquesta situació.

188. *En relació amb l'**aplicació de la Llei de Dependència**, el CES CV recomana que es determine el temps de tramitació dels expedients, des de la data de la sol·licitud fins a la data de resolució d'aquests.*
189. *En un altre ordre de coses, es recomana la necessitat de **continuar expandint els programes Menjar a casa i Major a casa**, que continuen tenint una bona acollida per part de les famílies, a més de facilitar que moltes persones majors puguin romandre durant més temps en els seus propis domicilis, amb uns hàbits alimentaris saludables i unes millors condicions de vida. Per això, convé que més municipis implementen aquestes prestacions en benefici de la seua població.*
190. *Aquesta institució reivindica de nou la necessitat que la Generalitat escometa un esforç per a disposar d'una **major oferta pública en el nombre de places en residències i centres de la tercera edat**, que done satisfacció a les necessitats de la població.*

En aquest sentit, es recomana que a mesura que es vagen superant les restriccions sanitàries imposades per la pandèmia, es restablisquen totes les places destinades als centres de dia, que han disminuït respecte a l'any anterior, així com el programa de vacances socials interromput durant els anys 2020 i 2021.

191. *El CES CV recomana continuar apostant per la **millora en els serveis de cures professionalitzades**, la qual cosa redundaria en l'increment de les taxes d'ocupació, al mateix temps que es continue dignificant el treball que realitzen cuidadores i cuidadors no professionals.*

Així mateix, i en sintonia amb la recent aprovació de l'Informe [del CES d'Espanya](#) "Mujeres, trabajo y cuidados: propuestas y perspectivas de futuro", el CES CV fa seua la recomanació que l'efectiu desenvolupament d'una nova economia de les cures, davant la denominada "crisi de les cures", requereix aprofitar els recursos previstos en el Pla de Recuperació, Transformació i Resiliència per a un enfortiment de les capacitats dels sectors sanitari, atenció a la dependència i serveis socials que redunden en una millora en termes d'igualtat de gènere, així com a consolidar un sistema públic de cures accessible, universal i de qualitat.

En matèria d'infància i adolescència:

192. *Pel que fa a l'acolliment familiar, el CES CV recomana que l'**increment del pressupost per acolliment** vaja en sintonia amb l'increment del nombre d'acolliments.*

193. D'altra banda, el Comitè mostra la seua preocupació per l'augment de les atencions a menors d'edat en relació amb el "Servei d'Atenció específica a Abusos en la Infància i en l'Adolescència", així com el "Telèfon d'atenció a la infància i adolescència". Per això, recomana que es fomenten **mesures de sensibilització i prevenció en els entorns educatius i al mateix temps s'accionen els mecanismes dels serveis socials** per a reparar i corregir el mal de manera àgil i eficient.

Així mateix, recomana disposar d'**unitats de servei orientades al públic femení** en el telèfon d'atenció a la infància i l'adolescència, ja que les xiquetes són majoritàriament les usuàries d'aquest.

194. El Comitè es mostra partidari de continuar **reforçant els programes d'emancipació i autonomia personal de persones joves extutelades**, a fi de completar adequadament l'atenció que es presta a aquestes persones durant la seua situació de menors tutelats. En aquest sentit, considera necessari vertebrar polítiques emancipadores per a les persones joves que han sigut tutelades a través d'atencions personalitzades, itineraris acadèmics superiors i de qualificació professional i inserció laboral, amb la finalitat d'ajudar-los en la seua transició a la vida adulta i la seua inclusió plena en la societat amb les suficients garanties.

En matèria d'assistència sanitària:

195. Una vegada constatat el baix grau d'assistència (204 persones usuàries) als tallers informatius o de sensibilització per a la prevenció de sobredosis, educació sexual i, en definitiva, consums de menys riscos, en comparació amb el total de persones usuàries del Programa de Reducció de Dany, el Comitè recomana un **major esforç a fomentar la conscienciació i sensibilització a través de la participació en aquests tallers educatius estenent-los a l'entorn familiar i social**.

196. Així mateix, resulta necessari implementar actuacions encaminades no sols al **tractament dels problemes d'addicció** (fonamentalment als problemes d'alcoholisme) sinó també a la **prevenció** d'aquest tipus de problemes, i incidir en les causes per les quals es generen.

En matèria de cooperació al desenvolupament i solidaritat:

197. Valorant els esforços pressupostaris dels últims anys en matèria de cooperació internacional al desenvolupament i educació per a la ciutadania global per part de la Generalitat, el Comitè considera imprescindible **avançar en els compromisos que impliquen aconseguir el 0,4% dels fons abans del final de la legislatura en 2023 i el 0,7% abans de l'any 2030**.

En matèria de pobresa i exclusió social:

198. *El CES CV mostra la seua preocupació per l'increment en 2020 de les **taxes de risc de pobresa o d'exclusió social** (taxa AROPE) a la Comunitat Valenciana, els valors de la qual s'han vist més accentuats que per al conjunt de l'Estat, se situen 2,9 punts percentuals per damunt de la mitjana d'Espanya i corresponen a l'“excepcional” any 2020. En aquest sentit, recomana que **s'intensifiquen mesures per a corregir aquesta situació**, ja que el risc de pobresa monetària i el risc de pobresa o exclusió social es troben 3,6 i 2,9 punts, respectivament, per damunt de la mitjana espanyola, i és més accentuat per a la província d'Alacant, la renda mitjana de la qual per unitat de consum se situa 9,9 punts per davall de la de la Comunitat.*
199. *El Comité constata que les taxes de manca material en les dones a la Comunitat Valenciana es troben per damunt de les dels homes en tots els paràmetres analitzats. Els percentatges més elevats es donen en el grup d'edat dels 16 a 29 anys i en particular en la incapacitat per a afrontar despeses imprevistes (47,4%). Davant aquesta situació de vulnerabilitat manifesta la seua **preocupació i recomana a les administracions competents que incloguen la perspectiva de gènere en les polítiques d'inclusió social.***

En matèria de pobresa infantil:

200. *El Comité lamenta que els increments en les taxes de pobresa i exclusió social s'hagen vist reflectits en els índexs de pobresa infantil en la nostra comunitat i recomana que **es dote els plans de lluita contra la pobresa infantil del pressupost necessari**, fins situar-se una mica més de 2 punts percentuals per damunt de la mitjana d'Espanya. Les administracions competents han d'invertir i implementar en polítiques integrals i d'atenció personalitzades per a erradicar les situacions familiars precàries que suposen la fragilitat de les economies en les llars. Per això, aquesta Institució considera que les administracions públiques han de tractar la **pobresa infantil com una qüestió d'Estat** i convertir en una prioritat de tota la societat les polítiques de cura i protecció de la infància.*
201. *En aquest sentit, al mateix temps que valora positivament la Garantia Infantil Europea en el marc de l'Estratègia dels Drets del Xiquet, l'objectiu de la qual és combatre la pobresa infantil garantint l'accés de la infància a drets bàsics, recomana a les administracions competents que establisquen **plans d'acció de caràcter nacional i autonòmic que permeten garantir l'erradicació de les privacions que afecten la vida dels xiquets i xiquetes.***
202. *Així mateix, resulta imprescindible que s'adopten **polítiques adequades que permeten reduir els nivells de desigualtat, pobresa i exclusió social amb la finalitat***

de garantir el compliment dels objectius 1 i 2 dels Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS) Agenda 2030, i aconseguir una alta cobertura de les persones pobres i de les persones més vulnerables.

203. *El Comitè, al mateix temps que valora positivament el nou increment de la renda anual neta mitjana per llar a la Comunitat Valenciana, la qual ha crescut més que a Espanya durant l'últim any recollit en l'ECV (2020), continua **lamentant que ens trobem 8,9 punts per davall de la mitjana d'Espanya**, si bé aquesta diferència s'ha reduït en 1,2 punts respecte a l'any anterior.*

En matèria de pobresa energètica:

204. *El CES CV incideix en les recomanacions de la Unió Europea. Cal actuar en **l'eficiència energètica de les llars per a garantir-ne l'habitabilitat, en una transició cap a un model energètic sostenible i que protegisca els sectors més vulnerables de la societat**. I en la intensificació dels esforços en la participació social per al desenvolupament dels plans nacionals d'energia i clima dels estats membres.*
205. *Així mateix, el Comitè mostra la seua preocupació pels mals resultats que presenta la Comunitat Valenciana en 2020, a causa fonamentalment de la crisi de la covid-19 i a l'increment dels preus per la inflació. Per això, recomana que **les mesures preses per a reduir el cost energètic es veguen reflectides, en el termini més breu possible, en la capacitat econòmica de les famílies valencianes**. En aquest sentit, aquesta institució incideix a demanar que les ajudes es tramiten amb agilitat perquè puguin cobrir en temps oportú les necessitats de les persones beneficiàries.*
206. *D'altra banda, CES CV recomana **l'adopció de mesures per a corregir el nivell de pobresa energètica a la Comunitat Valenciana**. De fet, València i Alacant es troben entre les quatre províncies d'Espanya amb major nombre de persones beneficiàries del bo social.*

20. VIOLÈNCIA DE GÈNERE I ALTRES VIOLÈNCIES SOBRE LA DONA

Les dades estadístiques analitzades en aquest capítol mostren l'any 2021 un **augment de les denúncies i del nombre de víctimes**, així com de les condemnes i de les ordres de protecció de les víctimes de violència de gènere, tant a Espanya com a la Comunitat Valenciana.

Els principals indicadors de la violència de gènere han augmentat en 2021.

En 2021, el **nombre de denúncies** a la **Comunitat Valenciana** va augmentar un 3% respecte a l'any anterior, i va haver-hi un 12% més de casos en què la víctima es va acollir a la dispensa de l'obligació de declarar com a testimoni, el nombre de víctimes va augmentar un 6,4%, les persones condemnades van augmentar un 21% i el nombre d'ordres de protecció de les víctimes de violència de gènere va augmentar un 7% respecte al 2020.

VIOLÈNCIA DE GÈNERE A LA COMUNITAT VALENCIANA

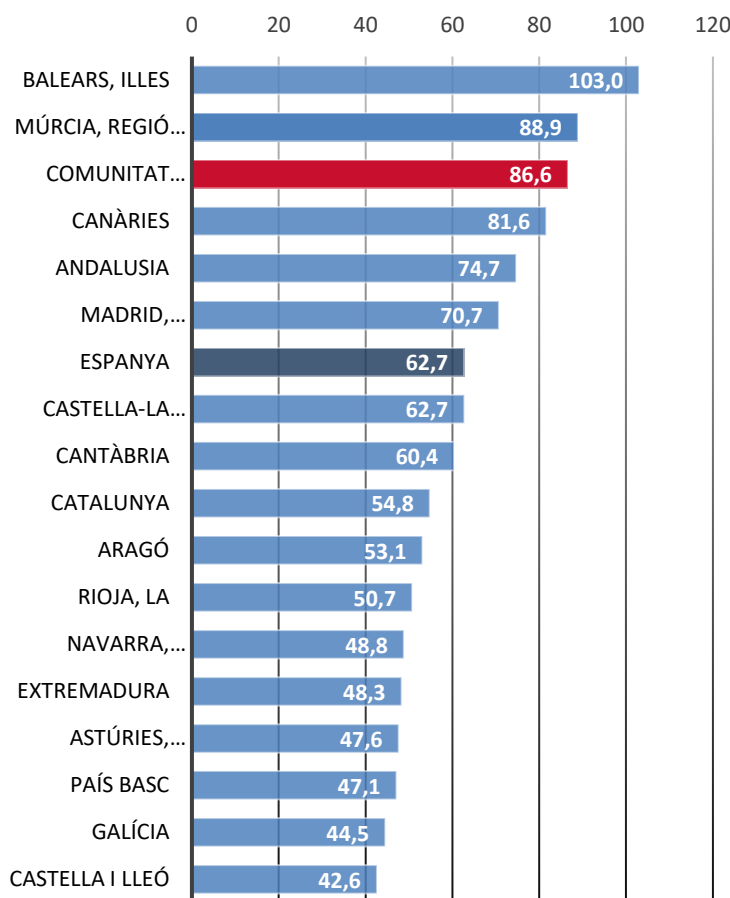
INDICADOR	2021	VARIACIÓ INTERANUAL
DENÚNCIES	22.654	3%
RENÚNCIES (art. 419 L. E.CRIM.)	2.560	12%
VÍCTIMES	22.240	6,4%
PERSONES CONDEMNADES (en els JVM)	3.177	21%
ORDRES DE PROTECCIÓ (incoades)	5.884	7%
CRIDADES AL 016	10.757	14%

La Comunitat Valenciana va registrar 62 denúncies al dia per violència de gènere en 2021.

El total de **denúncies** presentades a **Espanya** ha sigut de 162.848, un 8% més que l'any anterior. D'aquestes denúncies 22.654, el 14%, a la **Comunitat Valenciana**, i el 67% d'aquestes últimes han sigut presentades per la mateixa víctima, dos punts percentuals més que l'any anterior, el 13% per informe de lesions rebut directament en el jutjat, un 14% per

intervenció directa judicial, el 4% per serveis d'assistència o tercers en general i la resta per familiars i amics. La xifra total anual es tradueix en 62 denúncies al dia en la nostra comunitat. El percentatge de denúncies presentades per familiars o amics, un indicador petit però que resulta revelador sobre el suport o l'ajuda amb què compta la dona en la seua xarxa més pròxima, ha disminuït respecte a l'any anterior a Espanya i ha sigut tan sols de l'1,6%, mentre que ha augmentat un 8% interanual a la Comunitat Valenciana, on ha arribat al 2%.

TAXA DE VÍCTIMES DE VIOLÈNCIA DE GÈNERE PER CADA 10.000 DONES, 2021

Elaborat pel CES CV amb dades del Consell General del Poder Judicial.

El nombre de víctimes que apareix en les denúncies ha sigut de 159.352 a Espanya, un 9% més que l'any passat, 22.240 de les quals (un 6% més que l'any anterior) a la Comunitat Valenciana, que ha sigut en 2021 la tercera comunitat amb major taxa de víctimes per cada 10.000 dones, darrere de les Illes Balears i de la Regió de Múrcia.

L'INE realitza una explotació estadística de les dades del Registre d'ordres de protecció. Segons aquestes dades, en 2021 la Comunitat Valenciana és la segona comunitat autònoma amb major nombre de víctimes xiquetes i adolescents de

violència de gènere amb ordre de protecció o mesures cautelars, darrere d'Andalusia.

De les 661 xiquetes i adolescents víctimes a Espanya, 110 resideixen a la Comunitat Valenciana, on un total de 1.123 xiquetes han sigut víctimes d'aquest tipus de violència des de 2011, primer any d'estadístiques oficials.

110 xiquetes i adolescents amb ordre de protecció o mesures cautelars residents a la Comunitat Valenciana han sigut víctimes de violència de gènere en 2021.

El 23,4% de les víctimes, tant a Espanya com a la Comunitat Valenciana, sol·licita una **ordre de protecció** en els jutjats de violència sobre la dona. El total d'ordres de protecció sol·licitades a Espanya ha sigut de 43.736 (un 2,6% més que l'any anterior). D'aquestes 5.884 corresponen a l'àmbit judicial de la Comunitat Valenciana (un 7% més que l'any anterior). Un 85% de les ordres sol·licitades en els jutjats de violència sobre la dona de la nostra comunitat han sigut finalment adoptades, percentatge similar al de l'any anterior i superior al de la mitjana espanyola, que és d'un 70,5%.

Més del 78% de les **mesures penals de protecció i seguretat** adoptades pels òrgans judicials de la Comunitat Valenciana han sigut ordres d'allunyament i prohibicions de comunicació, percentatge similar al d'Espanya. Resulta destacable l'augment del 18% interanual, tant a Espanya com a la Comunitat Valenciana, del nombre de dispositius electrònics de seguiment per al control dels condemnats amb penes d'allunyament.

El percentatge de sentències condemnatòries ha sigut del 72% a la Comunitat Valenciana i ha aconseguit un rècord històric del 76% a Espanya.

El nombre total de **sentències dictades** en l'àmbit de la violència de gènere pels òrgans judicials (jutjats de violència sobre la dona, jutjats penals i audiències provincials) ha augmentat un 30% en 2021 a Espanya, si bé s'ha reduït

lleugerament (un 0,4%) a la Comunitat Valenciana. El percentatge de sentències condemnatòries ha augmentat a Espanya, i ha arribat a un rècord històric del 75,6% i s'ha reduït a la Comunitat Valenciana fins a arribar al 72,2%.

Les dades sobre les **mesures civils** adoptades en els jutjats de violència sobre la dona reflecteixen un augment del 137% de les suspensions del règim de visites respecte a l'any anterior, amb 2.008 suspensions en 2021, 169 de les quals a la Comunitat Valenciana. Aquesta dada és reflecteix de les modificacions legals introduïdes per la Llei orgànica 8/2021, de protecció integral a la infància i adolescència davant de la violència, i per la Llei 8/2021, de 2 de juny, per la qual es reforma la legislació civil i processal per al suport a les persones amb discapacitat en l'exercici de la seua capacitat jurídica, i es tracta d'un avanç jurídic important per a la lluita contra la violència vicària.²⁴ També en relació amb la protecció a menors s'han adoptat en els jutjats de la comunitat 4 suspensions de la pàtria potestat i 143 suspensions de guàrdia i custòdia.

²⁴ La Llei orgànica 8/2021, de protecció integral a la infància i adolescència davant de la violència, ha modificat l'article 544 ter de la Llei d'Enjudiciament Criminal establint la suspensió del règim de visites "quan es dicte una ordre de protecció amb mesures de contingut penal i existiren indicis fonamentats que els fills i filles menors d'edat hagueren presenciat, patit o conviscut" amb la violència de gènere. Per la seua banda, la Llei 8/2021, de 2 de juny, per la qual es reforma la legislació civil i processal per al suport a les persones amb discapacitat en l'exercici de la seua capacitat jurídica, ha modificat l'article 94 del Codi Civil, "[...] No serà procedent l'establiment d'un règim de visita o estada, i si n'hi haguera se suspensdrà, respecte del progenitor que estiga incurs en un procés penal iniciat per atemptar contra la vida, la integritat física, la llibertat, la integritat moral o la llibertat i indemnitat sexual de l'altre cònjuge o els seus fills [...]".

El nombre de **menors jutjats** per delictes de violència sobre la dona amb imposició de mesures, una dada d'especial interès i preocupació pel que fa al futur de la societat, ha disminuït a Espanya un 6% en 2021 respecte a l'any anterior. A la Comunitat Valenciana han sigut enjudiciats amb imposició de mesures 41 menors en 2021, cinc més que l'any anterior. Aquests 41 menors representen el 18% del total jutjats a Espanya. Aquestes xifres ressalten la importància en la perseverança quant a accions de formació i sensibilització social.

El nombre d'**usuàries actives** a 31 de desembre del servei telefònic **Atenpro** per a víctimes que ja han denunciat ha augmentat un 12% interanual a Espanya i un 8,67% a la Comunitat Valenciana. Un acord de novembre de 2021 del Ministeri d'Igualtat amb la Federació Espanyola de Municipis i Províncies preveu que a partir del segon semestre de 2022 aquest servei s'anirà estenent també a les víctimes de violència sexual, i progressivament a les víctimes de violència domèstica fins a incloure a la fi de 2023 totes les víctimes de qualsevol tipus de violència. L'ampliació i modernització del servei comptarà amb el finançament dels fons europeus en el marc del Pla de Recuperació, Transformació i Resiliència amb un total de 32,6 milions d'euros a rebre en el període 2021-2023. D'aquests, 11,6 milions d'euros corresponen a 2021.

El servei telefònic d'urgències del maltractament 016 s'ha ampliat en 2021 a altres formes de violència sobre la dona a més de la violència de gènere, i ha augmentat la seua funcionalitat afegint l'atenció per WhatsApp.

Les **cridades al 016**, el telèfon d'urgències del maltractament, han augmentat un 10% a Espanya i un 14% en la Comunitat Valenciana. A les 87.307 trucades telefòniques d'àmbit nacional cal afegir 1.309 correus electrònics rebuts en 2021 i 5.868 missatges de WhatsApp. Aquest últim servei va començar a funcionar a partir del 10 de març de 2021.

També a partir d'aquest mes de març, el servei es va ampliar a altres formes de violència sobre la dona incloses en el Conveni d'Istanbul. Per tant, ara el telèfon atén no sols casos de violència de gènere, sinó també de violència domèstica, violència sexual, assetjament, mutilació genital femenina, matrimoni forçós, avortament i esterilització forçosos i assetjament sexual.

Les cridades al número 900 d'**atenció telefònica de la Xarxa Centres Dona**, que atén casos de violència de gènere i de qualsevol altre tipus de violència contra la dona, han sigut 59.568 en 2021, un 4% menys que l'any anterior, si bé a causa d'una fallada informàtica les cridades de gener i febrer no van ser comptabilitzades, encara que sí que es van atendre. L'any 2019 la Xarxa de Centres Dona de Castelló, València, Alacant, Dénia i Torrevella es va ampliar amb la posada en funcionament d'un nou model: els Centres Dona Rural en les localitats de Iàtova, Sogorb, Sant Mateu i Elda. Amb ells, en l'actualitat la xarxa disposa de nou centres. Aquesta modalitat de centre ofereix assistència a les víctimes de violència de gènere dels municipis amb majors dificultats d'accés a aquest recurs, les zones rurals i d'interior de la Comunitat Valenciana. El servei es presta al centre i també de manera itinerant, és a dir, les professionals que intervenen en

l'atenció a les víctimes es desplacen al municipi de la dona, i actuen en coordinació amb agents socials de la zona.

En els **centres Dona** s'ha atés en 2021 un total de 8.049 dones víctimes de maltractaments físics, psíquics i sexuals, un 20% més que l'any anterior. D'aquestes, 3.297 eren nous casos. S'han realitzat un total de 40.185 atencions, un 18% més que en 2020. D'aquestes, el 55% van ser atencions telefòniques i l'1% per videoconferència. L'atenció presencial ha seguit totes les normes i recomanacions emeses per les autoritats sanitàries per a afrontar la pandèmia de la covid-19.

La xarxa de centres Dona ha prestat atenció psicològica a 527 menors en 2021.

Pel que fa a l'**atenció psicològica als fills i filles menors d'edat**, durant l'any 2021, 527 menors fills i filles de dones víctimes, han sigut atesos de manera grupal i/o individual en els centres Dona, un 8% més que l'any anterior.

Resulta de particular interès les actuacions orientades a la **inserció laboral** de les dones dutes a terme en aquests centres. Del resultat de les derivacions i la intervenció professional realitzada amb 492 dones en els centres Dona, el 39% ha trobat una ocupació durant l'any 2021. El tipus de contractació majoritària (93%) ha sigut temporal.

En 2021, la xarxa d'**Oficines d'Atenció a les Víctimes del Delicte (OAVD)** de la Generalitat ha assistit 11.257 dones amb expedient associat per violència de gènere, un 3,4% més que l'any anterior, i d'aquestes, 5.342 han sigut assistides per primera vegada aquest any.

A més, 904 dones van ser ateses en 2021 en l'**Oficina de Denúncies i Assistència a les Víctimes de Violència de Gènere**, oficina posada en marxa a València l'any 2019.

En l'àmbit sanitari, la Conselleria de Sanitat Universal i Salut Pública, a través del **programa Sivio**, realitza una cerca activa de casos entre les dones que acudeixen a la consulta per altres motius de salut, a més de l'atenció específica a dones que refereixen símptomes evidents de maltractament o les que presenten lesions sospitoses. En 2021, el nombre de dones que han participat en el programa ha sigut de 51.227, un 12,4% més que l'any anterior, de les quals 885 van donar positiu. A més, s'han expedit quasi 500 informes més que l'any anterior remesos als jutjats corresponents per presumptes lesions per violència de gènere. Cal tindre en compte que durant l'any 2020 aquest programa va reduir considerablement la seua participació a causa dels mesos de confinament per la pandèmia de la covid-19.

Quant a les **ajudes econòmiques**, a la Comunitat Valenciana ha disminuït un 20% interanual el nombre d'ajudes concedides en virtut de l'article 27 de la Llei orgànica 1/2004, de 28 de desembre, de Mesures de Protecció Integral contra la Violència de Gènere, i les ajudes per a canvi de residència han augmentat un 17% interanual. Un total de 643 dones han sol·licitat ajudes del fons d'emergència de l'article 55 Llei 7/2012, de

la Generalitat, Integral contra la Violència sobre la Dona en l'àmbit de la Comunitat Valenciana, que ha distribuït 984.920,08 euros en 2021.

Una altra ajuda per a les dones és la que presten els **centres residencials** gestionats per la Direcció General de l'Institut Valencià de les Dones, que disposa de 27 centres i habitatges. D'aquests, cinc habitatges tutelats han sigut oberts en 2021 per a dones víctimes de violència de gènere. En total, els recursos ofereixen 346 places. En 2021 han sigut ateses en aquests centres 472 dones i 277 fills i filles a càrrec. De les dones ingressades, un 82,20% eren víctimes de violència de gènere, un 6,77% va ingressar per exclusió social, un 7,83% per explotació sexual i tràfic i un 3,17% per violència sexual.

Quant als **drets laborals**, d'una banda, ha augmentat tant a la Comunitat Valenciana (un 46% interanual) com a Espanya (un 38% interanual) el nombre de concessions d'autorització de canvi de residència a dones estrangeres víctimes de violència de gènere. D'altra banda, el nombre de contractes bonificats i de substitució realitzats l'any 2021 ha augmentat a Espanya, un 39% interanual els bonificats i un 6% els de substitució. A la Comunitat Valenciana els contractes bonificats han augmentat un 16% interanual i els de substitució han passat de ser 25 en 2020 a 11 en 2021. La bonificació es refereix a incentius a les empreses per al foment de la contractació de dones víctimes de violència de gènere i la substitució al nombre de contractes de substitució de treballadores víctimes de violència de gènere. Durant l'any 2021, un 11% del total dels contractes bonificats i un 4% dels contractes de substitució s'han realitzat a la Comunitat.

La **negociació col·lectiva** també actua com a reforç i complement dels drets laborals de les víctimes: 42 convenis registrats a la Comunitat Valenciana en 2021 recullen clàusules amb mesures per a la protecció de dones treballadores víctimes de violència de gènere, que afecten 236.955 persones.

Respecte a les **mesures de prevenció** de la violència contra les dones, s'han tramitat durant l'any 2021 un total de 8 denúncies contra publicitat de caràcter vexatori o discriminatori, de les quals 3 s'han resolt amb la retirada de la publicitat; s'ha continuat amb el programa de l'IVAJ "M'importa educar en valors" i amb el programa d'intervenció amb agressors o potencials agressors que desenvolupa la Generalitat Valenciana en col·laboració amb la Universitat de València i ha comptat en 2021 amb una participació de 197 homes. A més, s'ha continuat amb les campanyes de sensibilització amb motiu del Dia internacional de l'eliminació de la violència de gènere, la condemna institucional dels assassinats de dones per violència de gènere, i altres campanyes i activitats.

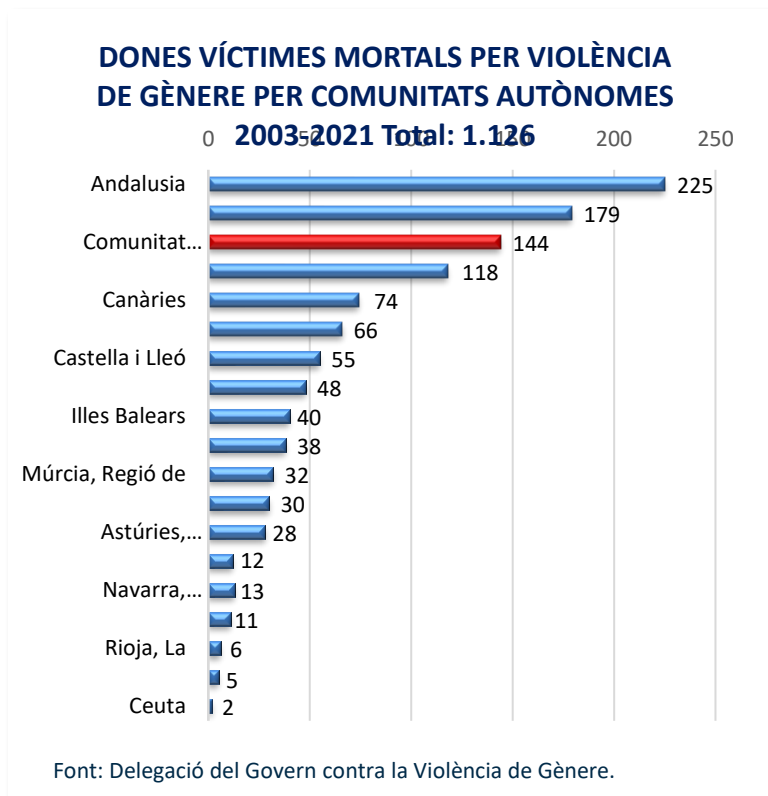
Quant a les **agressions sexuals i resta de delictes contra la llibertat i indemnitat sexual**, han augmentat en conjunt un 29% a Espanya i un 43% a la Comunitat Valenciana respecte a l'any anterior, si bé cal tindre en compte que el 2020 va ser un any atípic en el nombre de denúncies a causa del període de confinament. Si els nombres es

refereixen exclusivament a denúncies per violacions, l'augment interanual ha sigut d'un 34% a Espanya i d'un 27% a la Comunitat Valenciana.

D'acord amb el cinquè objectiu de desenvolupament sostenible de l'Agenda 2030 de l'ONU, a la Comunitat Valenciana, posar fi a la violència de gènere i a qualsevol mena de violència sobre la dona s'ha convertit en un objectiu transversal a aconseguir a través de les polítiques públiques. En aquesta línia, el **Pacte Valencià contra la Violència de Gènere i Masclista**, que ha complit al setembre de 2021 quatre anys des de la seua signatura, compta amb un grau d'execució del 78,5%, amb 89 mesures ja executades, 145 en execució permanent, 37 en procés i 27 mesures sense desenvolupar.

Set dones han sigut assassinades a la Comunitat Valenciana en 2021 per violència de gènere.

Quaranta-quatre dones han sigut assassinades en 2021 a **Espanya** per violència de gènere a les mans de les seues parelles o exparelles, set de les quals a la **Comunitat Valenciana**. Només el 20,5% de les 44 dones havia interposat denúncia prèvia. La xifra de dones víctimes mortals a Espanya és la més baixa des que s'elaboren estadístiques.

De 2003 a 2021, un total de 1.126 dones han sigut assassinades, 144 de les quals a la **Comunitat Valenciana**, la tercera comunitat amb més casos, darrere d'Andalusia i Catalunya.

També set menors a Espanya (cap dels quals a la Comunitat Valenciana) han sigut assassinats en 2021 per **violència vicària**, és a dir, l'exercida per l'agressor contra els

La violència vicària és l'expressió més cruel de la violència de gènere.

seus fills o filles per a fer mal a la mare. Es tracta de la segona xifra més alta des de 2003.

La taula que apareix a continuació conté un resum dels principals indicadors sobre la violència de gènere inclosos en el capítol 20 de la Memòria sobre la situació socioeconòmica i laboral de la Comunitat Valenciana.

VIOLÈNCIA DE GÈNERE- INDICADORS COMUNITAT VALENCIANA				
Indicador	2021	2020	Variació	Font
Dones víctimes amb ordre de protecció o m.c.	4.548	4.473	↑	INE: assumptes incoats
Nre. de víctimes	22.240	20.897	↑	Consell General del Poder Judicial
Ordres de (O.P.) incoades	5.884	5.504	↑	Consell General del Poder Judicial
% O.P. adoptades pels JVM	85%	86%	↓	Consell General del Poder Judicial
Persones condemnades amb sentència ferma	4.855	3.823	↑	INE
Persones jutjades	3.549	3.006	↑	Consell General del Poder Judicial
Menors jutjats	43	39	↑	Consell General del Poder Judicial
Nre. de dones víctimes mortals	7	6	↑	Ministeri d'Igualtat
Taxa de víctimes per cada 10.000 dones	87	82	↑	Consell General del Poder Judicial
Denúncies per violència de gènere:				
- Total de denúncies	22.654	21.954	↑	
- % denúncies de la CV sobre el total a Espanya	13,9%	14,6%	↓	Consell General del Poder Judicial
- Renúncies a l'obligació de declarar (art. 416)	2.560	2.281	↑	
- % renunciacions/víctimes	11,5%	10,9%	↑	
Cridades al 016	10.757	9.400	↑	Delegació del Gov. contra la VG
Usuàries actives del servei ATENPRO	3.470	3.193	↑	Delegació del Gov. contra la VG
Programa SIVIO:				
- Casos positius	885	363	↑	Conselleria de Sanitat Universal i Salut Pública
- Dones cribrades	51.227	44.873	↑	
Sistema de seguiment integral:				
. Total de casos actius	10.659	9.930	↑	
. % respecte al total nacional	15,3%	15,6%	↓	Ministeri d'Igualtat. Butlletí Estadístic: Violència de Gènere
. Dones amb dispositius electrònics de seguiment	327	277	↑	
. % de dones amb dispositius/total nacional	12,50%	12,48%	↑	
Concessions d'autorització i treball a dones estrangeres víctimes de violència de gènere	571	391	↑	Ministeri d'Hisenda
Ajudes per a canvi de residència	355	349	↑	Delegació del Gov. contra la VG
Ajudes econòmiques art. 27 Llei Integral VG 2004	100	125	↓	Delegació del Gov. contra la VG i DG Institut Valencià de les Dones
Contractes de substitució	11	25	↓	SEPE
Contractes bonificats	284	244	↑	SEPE
Convenis amb clàusules per a la protecció víctimes:				
- Nre. convenis	42	27	↑	Ministeri de Treball i Economia Social
- Nre. persones afectades	236.955	50.228	↑	
Centres Dona 24H:				
- Casos atesos primera vegada	3.297	3.155	↑	DG Institut Valencià de la Dona
- Nre. dones inserides en el mercat laboral	192	153	↑	
Expedients VG atesos per 1a vegada en les OAVD	5.342	5.524	↓	Conselleria de Justícia, Interior i A. P.
Nre. de Jutjats de Violència sobre la Dona	16	16	→	Guia de l'Admin. de Justícia

Elaborat pel CES CV.

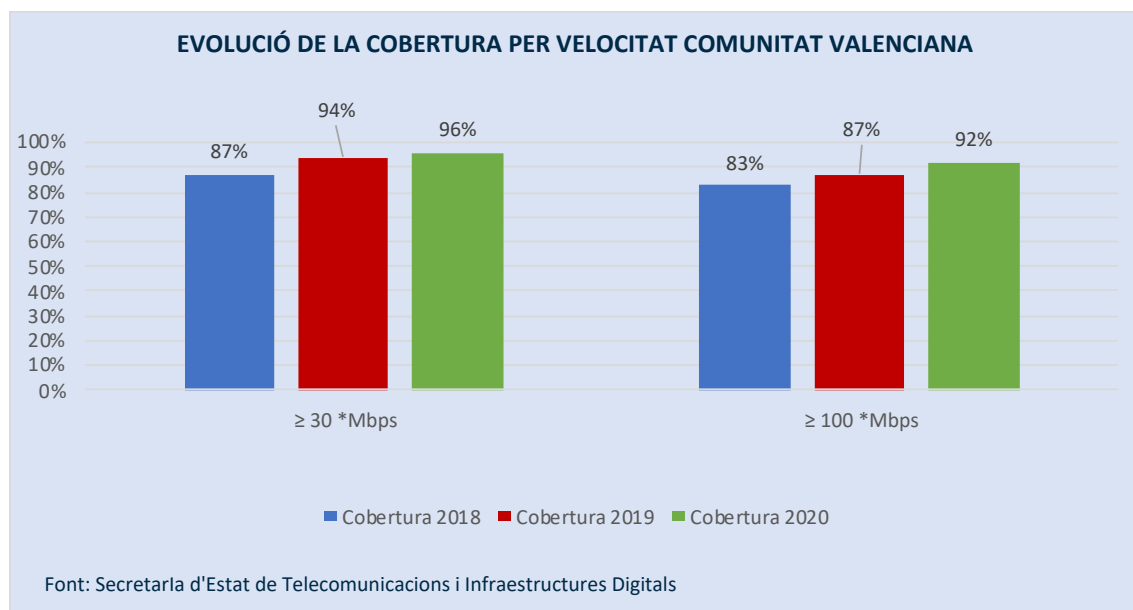
El Comité, després de l'anàlisi i valoració de les dades exposades en aquest extens capítol que recull les importants actuacions de les diferents administracions intervinents en aquesta matèria socialment tan sensible, formula les **recomanacions** següents:

207. *El Comité Econòmic i Social considera que la violència de gènere és inacceptable en totes les seues formes i que els assassinats de dones són l'expressió més atroz d'aquesta violència per tractar-se de la més brutal i inacceptable de les seues manifestacions, així com la violència vicària, l'expressió més cruel de la violència de gènere, la que exerceix el progenitor quan ataca els seus fills i filles amb l'objectiu de causar dolor a la mare. Per a aquesta institució la situació és alarmant. Per això **s'insta l'Administració perquè es doten recursos i s'adopten mesures, polítiques i disposicions que garantisquen de manera eficaç la protecció de les dones i la prevenció**, incidint en la formació i sensibilització de tota la societat, especialment de les persones professionals que hagen d'intervindre. Al mateix temps, hauria de garantir-se una resposta de la justícia adequada i eficient davant la màxima gravetat d'aquests actes.*
208. *El Comité, atés l'important volum de sentències dictades i altres tràmits processals incoats, considera que haurien de **reforçar-se els jutjats de violència sobre la dona**, amb la finalitat d'agilitar els tràmits de manera que la dona víctima pugua aconseguir, com més prompte millor, la seguretat i l'estabilitat que li permeta reconstruir la seua vida. El Comité insta les institucions a evitar la revictimització en el procés i el sofriment afegit que això suposa.*
209. *Així mateix, a la vista de la importantíssima gestió encomanada i desenvolupada per l'**Institut Valencià de les Dones**, el Comité considera que hauria de ser reforçat tant en matèria de personal, com en la dotació econòmica que possibilita la més ràpida i millor atenció a aquestes dones víctimes de la violència de gènere.*
210. *El Comité considera que és necessari garantir i assegurar la difusió del conjunt de recursos, prestacions i drets laborals que assisteixen les víctimes, prestant especial atenció a l'**exercici de drets laborals**, econòmics i prestacions de Seguretat Social que recull la Llei orgànica 1/2004, de 28 de desembre, de mesures de protecció integral contra la violència de gènere, a fi que es pugua fer un ús adequat d'aquests drets.*
211. *El Comité Econòmic i Social de la Comunitat Valenciana considera que la **inserció sociolaboral de les dones víctimes de violència de gènere és insuficient**. Del 39% de les dones que ha aconseguit ocupació, el 93% ha sigut amb contractació temporal. A la vista de les dades de què es disposa, cal assenyalar l'oportunitat que un lloc de treball estable pot reportar per a la normalització de la vida d'una dona i dels seus fills i filles, per la qual cosa la bonificació d'aquestes contractacions hauria d'incentivar essencialment l'estabilitat. El CES CV entén que, per a aconseguir l'objectiu d'autonomia econòmica, laboral i personal d'aquestes dones, és necessari que s'incremente el nombre de contractes i el caràcter indefinit d'aquests.*

212. Així mateix, el Comit  vol assenyalar la **importància de la negociació col·lectiva**, inclosos els plans d'igualtat, com a instrument per a millorar i complementar la protecció dels drets laborals de les víctimes de violència de gènere.
213. El Comit  Econòmic i Social de la Comunitat Valenciana, molt sensibilitzat amb el medi rural, recomana **potenciar i ampliar el nombre de centres Dona Rural i Interior** que presten assistència a les víctimes de violència de gènere dels municipis amb majors dificultats d'accés a aquest recurs. També recomana afavorir l'accés de les dones a través dels mitjans de transport necessaris i reduir la bretxa digital d'aquestes dones en l'àmbit rural.
214. El Comit  recomana **renovar el Pacte Valencià contra la Violència de Gènere i Masclista**, després de realitzar una avaluació rigorosa de les mesures acordades, tant de les implementades i els seus efectes com de les no implementades i els motius per a aix .
215. El Comit  Econòmic i Social de la Comunitat Valenciana valora molt positivament la posada en marxa del **programa Alba** i recomana que progressivament es vagen augmentant els recursos per a lluitar contra la xacra social derivada del sistema prostitucional.
216. El Comit  considera que és necessari continuar reforçant **la coordinació entre totes les institucions, professionals i agents que intervenen en els processos de violència de gènere**, així com els recursos que existeixen. En particular, aquesta coordinació es considera necessària per a evitar les morts de dones a les mans de maltractadors que hagen sigut prèviament denunciats i per a evitar la concessió de la guarda i custòdia a parens maltractadors.

21. SOCIETAT DIGITAL

El CES CV valora molt positivament l'increment en la **cobertura** per a la prestació de serveis de banda ampla des d'una ubicació fixa a velocitats de 100 Mbps, augmentant un 96,52% el nombre de municipis que tenen rang de cobertura superior al 90%, que ha passat de 148 municipis en 2019 a 291 l'any 2020.

En 2021 la **Comunitat Valenciana** ha estat per damunt de la mitjana nacional en el percentatge de persones usuàries d'Internet en els últims tres mesos, ús diari d'Internet i percentatge de persones que han comprat en internet. En l'últim any ha crescut en els tres indicadors.

S'aprecia que encara hi ha un nombre important de **llars** que no té accés a ordinadors, l'accés a Internet augmenta com més gran és la grandària dels municipis i disminueix en aquelles famílies amb rendes més baixes. A la Comunitat, el percentatge de llars amb accés a Internet en les poblacions de menys de 10.000 habitants és d'un 95,4% (2,8 punts més que l'any anterior) i en aquelles famílies amb una renda mensual menor a 900 euros, en què els percentatges d'accés a ordinador baixen a un 64,1% i el d'accés a Internet és d'un 91,2%. Dades que contrasten sens dubte amb les famílies la renda mensual de les quals supera els 2.500 euros, entre les quals els percentatges d'accés arriben al 100%.

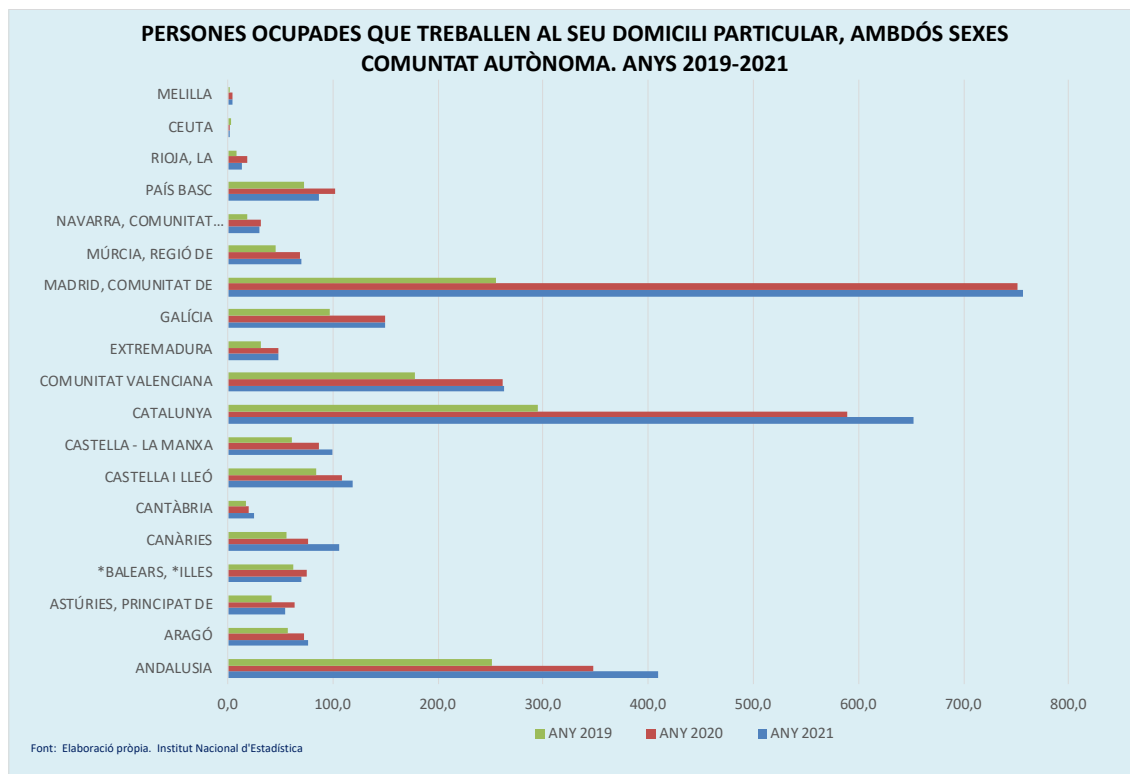
El CES CV valora positivament l'augment d'ordinadors en les llars valencianes fins a arribar al 84,0% d'aquestes, percentatge superior en 2,9 punts al de l'any anterior. Tot i que el percentatge és alt, encara hi ha un 16,0% de la població sense accés a ordinador

o tauleta a la llar. Això sens dubte ha dificultat tasques com el teletreball o la formació en línia. D'altra banda, el 99,9% dels habitatges disposa de telèfon mòbil.

L'any 2021 les **compres que es van realitzar per Internet**, a la Comunitat Valenciana, segueixen la tendència a l'alça que va començar l'any 2019, un 55,8% de les persones usuàries d'Internet han realitzat compres, percentatge que ha augmentat en 2,8 punts respecte a l'any 2020.

Les **empreses de 10 o més persones treballadores** de la Comunitat Valenciana estan per damunt de la mitjana nacional en la majoria dels indicadors TIC recollits en aquest capítol de la Memòria, en anàlisi de dades massives, en ús de mitjans socials per motius de treball, en Internet de les coses o en ús d'intel·ligència artificial en les empreses.

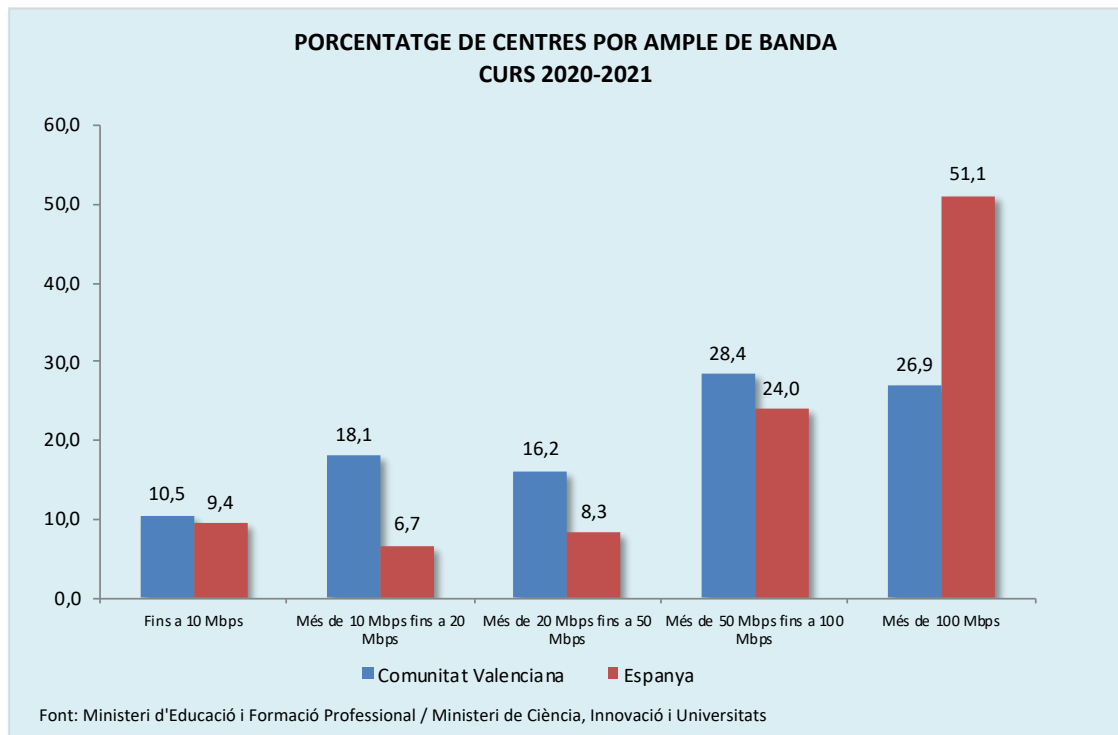
El **teletreball** l'any 2021, regulat per la [Llei 10/2021, de 9 de juliol, de treball a distància](#), continua sent una realitat i, encara que no ha crescut de la mateixa manera que ho va fer l'any 2020 al començament de la pandèmia, ha continuat mantenint-se com una opció i ha crescut un 0,80% respecte a l'any 2020. Teletreballen un total 263,3 milers de persones, la qual cosa suposa un 12,78% del total d'ocupats. El 50,82% eren homes i el 49,18% dones.

Quant a les **empreses de menys de 10 persones ocupades**, el 90,1% disposa d'ordinadors en el primer trimestre de 2021, percentatge superior en 7,7 punts al mateix període de l'any 2020. El 87,0% disposa de connexió a Internet. Per la seua banda, el

30,3% de les empreses amb menys de 10 persones ocupades disposa de pàgina web, davant del 29,3% de l'any anterior.

Segons les dades analitzades en l'apartat sobre indicadors en **centres docents no universitaris**, encara que han millorat les dades respecte a l'enquesta anterior, la Comunitat Valenciana continua estant per davall de la mitjana nacional en la majoria dels principals indicadors de tecnologia, tant en els col·legis públics com en els privats.

En l'àmbit de l'Administració, el CES CV valora positivament el nou Pla de Transformació Digital de l'Administració de la Generalitat, que persegueix culminar la transformació digital de l'Administració del Consell i els seus organismes autònoms, digitalitzant la manera de treballar, racionalitzant i simplificant la gestió i els processos interns i transformant la cultura organitzativa de la Generalitat.

En conseqüència, es realitzen les **recomanacions** següents:

217. *En relació amb l'ús de TIC en les llars, considerem imprescindible **estendre la connectivitat a totes les llars valencianes i promoure la inclusió digital de la ciutadania** per mitjà de programes de formació en competències digitals i alfabetització i inclusió digital, amb la finalitat de reduir la desigualtat existent en aquest àmbit a la Comunitat Valenciana.*

218. *També s'ha de continuar promovent l'**extensió de xarxes de telecomunicacions en els diferents territoris de la Comunitat Valenciana** i, especialment, a aquells en risc de despoblació i a les àrees industrials.*

Valorem l'esforç realitzat per ampliar l'accés a xarxes amb velocitat mínima establida a la Comunitat, si bé encara hi ha un **ampli marge de millora en els municipis que es troben en risc de despoblació**. A més, considera que la cobertura de xarxes de banda ampla en aquests municipis possibilitaria l'atracció de població que utilitza l'eina de teletreball.

219. En aquest àmbit, el CES CV continua considerant essencial aprofundir en l'obtenció de dades per a l'**estudi i tractament dels problemes físics i psíquics que planteja l'ús de les noves tecnologies**, tant en l'àmbit personal com laboral.
220. Quant a l'ús de tecnologies de la informació en les empreses, el Comité entén necessari implementar urgentment un **pla de digitalització de les pimes valencianes**, sobretot de les més xicotetes, i la concessió d'ajudes per a l'adaptació tecnològica de persones autònomes i persones treballadores.
221. Així mateix, és necessari adoptar les mesures necessàries per a **incrementar el nombre d'especialistes TIC**, ja que només el 16,89% de les empreses de més de 10 persones treballadores els tenen incorporats en les seues plantilles i en les empreses de menys de 10 empleats i/o empleades és residual, solament el 0,70% disposen de personal especialista en TIC.
222. Es considera necessari continuar **formant professionals en competències de ciberseguretat, alhora que es continuen desenvolupant estratègies per a garantir una transformació digital cibersegura**. D'altra banda, ha d'impulsar-se la formació contínua de les persones treballadores i del personal directiu en competències digitals per a fer front a les demandes actuals de la societat i el mercat.
223. Especial consideració requereix **el foment de la utilització de tecnologia en l'àmbit educatiu** i el consegüent increment de les competències digitals de la Comunitat Valenciana. Per a això el Comité considera necessari reformar el currículum dels ensenyaments generals per a incloure les competències digitals que necessita l'estudiantat i reforçar les habilitats del professorat, així com facilitar la disponibilitat de dispositius electrònics i dotar els centres de les infraestructures necessàries per a un correcte desenvolupament de l'ensenyament. Especialment, han de dissenyar-se estratègies des dels primers nivells educatius per a **incrementar el nombre de xiquetes que adquireixen competències digitals i les dones que cursen estudis STEM**.
224. Quant a la digitalització de l'Administració, es recomana **continuar renovant les infraestructures de telecomunicacions**, continuar reforçant la labor d'ISTEC com a impulsor de les TIC i la digitalització en la Comunitat Valenciana i continuar fomentant l'ús de les tecnologies habilitadores digitals (THD).

225. *En aquest àmbit, resulta de summa importància la **modernització i digitalització del sistema sanitari i el desenvolupament de la innovació** en la nostra comunitat, tal com s'ha vist en els capítols corresponents.²⁵*
226. *El CES CV continua valorant positivament l'**increment de certificats electrònics** emesos i recomana a l'Administració que faça els esforços necessaris per a una màxima implantació d'aquests.*
227. *Finalment, ha de continuar fent-se esment del problema que suposa que el 9,3% de les persones usuàries d'internet tinga problemes per a fer tràmits electrònics, siga per desconeixement, falta d'habilitat o problemes en l'ús de claus i signatures. Aquest és un problema important per a **gran part de la població que no pot realitzar moltes de les gestions que actualment només es poden tramitar via telemàtica**. Seria fonamental en aquest sentit habilitar més canals de tramitació presencial per a alguns col·lectius i al seu torn reforçar la informació, amb campanyes informatives i formatives en l'ús de l'administració electrònica.*

²⁵ Capítol 2, apartat 3, "R+D+I", i capítol 16, "Sanitat".

22. OBJECTIUS DE DESENVOLUPAMENT SOSTENIBLE (ODS)

L'Assemblea General de Nacions Unides va aprovar el 25 de setembre de 2015 l'Agenda 2030 per al Desenvolupament Sostenible amb l'objectiu d'establir les bases d'una transformació global que portara cap a models de desenvolupament incloents i sostenibles, a escala nacional i internacional. L'Agenda gira entorn de cinc eixos centrals: persones, planeta, prosperitat, pau i aliances, està integrada per 17 objectius i 169 metes, i aborda i incorpora de manera equilibrada les tres dimensions del desenvolupament sostenible: econòmica, social i mediambiental.²⁶

A la vista de les dades que s'exposen en aquest capítol de la Memòria, el Comitè **alerta sobre el retrocés en la implementació dels ODS**, tal com constaten els últims informes de seguiment de l'ONU. El CES CV mostra la seua preocupació per l'avanç d'autoritarismes en detriment de democràcies com a millor forma de convivència pacífica de les societats, i s'uneix a la reclamació de majors esforços de tots els actors implicats en la implementació de l'Agenda 2030 per a aconseguir els compromisos acordats.

La pandèmia de la covid-19, encara present en 2021, ha generat una **crisi sanitària, econòmica i social** de greus conseqüències per a la ciutadania **amb reflex en els indicadors de l'Agenda 2030** i, encara que la recuperació està en marxa i hi ha esperança, també hi ha cert grau d'incertesa respecte al futur.

El Comitè destaca l'esforç **i el compromís dels agents econòmics i socials i de les universitats de la Comunitat Valenciana amb l'Agenda 2030** a través de la incorporació i desenvolupament de mesures específiques d'aplicació relacionades amb els ODS en les seues dinàmiques i processos.

El *Diagnòstic institucional sobre l'alineament de polítiques i programes de les conselleries de la Generalitat Valenciana amb les metes ODS i les "polítiques palanca" del Pla d'implementació de l'Agenda 2030 del Govern d'Espanya*,²⁷ de desembre de 2021, conclou que el nivell de cobertura per part de la Generalitat Valenciana respecte al total de les metes ODS pot qualificar-se de "molt alt" (91%) i ha de servir com a punt de partida per al desenvolupament de l'**Estratègia Valenciana de Desenvolupament Sostenible 2030**, prevista per a juliol de 2022.

El Comitè Econòmic i Social de la Comunitat Valenciana és conscient que l'Agenda 2030 ha proposat un model per a aconseguir una prosperitat compartida en

²⁶ L'Agenda 2030 va ser aprovada per l'Assemblea General de les Nacions Unides el 15 d'octubre de 2015. El conjunt de les 169 metes classificades per a cada un dels 17 ODS pot consultar-se en la Resolució A/RES/70/1.

²⁷ Julia Urquijo i Carlos Illán, Equipo Red Española de Desarrollo Sostenible (REDS), desembre 2021, [*Diagnóstico institucional sobre el alineamiento de políticas y programas de las consellerias de la Generalitat Valenciana con las metes ODS y las "políticas palanca" del Plan de implementación de la Agenda 2030 del Gobierno de España.*](#)

un món sostenible en el qual totes les persones puguen portar una vida productiva i pacífica en un planeta sa. El Comitè s'ha sumat a aquest compromís i incorpora des de fa dos anys en la Memòria aquest capítol dedicat específicament als Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS), posant el focus en determinats indicadors en l'àmbit de la nostra comunitat que permeten donar una visió del grau de compliment dels objectius i metes previstes en l'Agenda 2030 en l'àmbit autonòmic.²⁸ Per a continuar amb aquest compromís, es recull també en aquest capítol un apartat amb una sèrie de quadres en què s'identifiquen les valoracions i recomanacions ja formulades anteriorment pel Comitè en els diferents capítols de la Memòria i que estan relacionades amb aquests indicadors, classificades per objectius (ODS) i metes.

Sobre el tema objecte d'aquest últim capítol es formulen les **recomanacions** següents:

228. *El Comitè Econòmic i Social de la Comunitat Valenciana considera que serà necessari un gran esforç per part de les administracions públiques i del conjunt de la ciutadania per a avançar en la recuperació de la crisi. En aquest context, el Comitè entén que l'Agenda 2030 ha cobrat més rellevància i és un pilar essencial per a abordar la reconstrucció social i econòmica de la nostra comunitat, incloent-hi grans reptes com l'emergència climàtica i la desigualtat.*

229. *A la vista dels resultats del Diagnòstic institucional sobre l'alineament de polítiques i programes de les conselleries de la Generalitat Valenciana amb les metes ODS i les "polítiques palanca" del Pla d'implementació de l'Agenda 2030 del Govern d'Espanya, el Comitè recomana que l'Estratègia Valenciana de Desenvolupament Sostenible prioritze els objectius encara no coberts al 100%, com ara la lluita contra les desigualtats (ODS 10), la construcció d'aliances per a aconseguir els objectius (ODS 17), la protecció de la salut (ODS 3), un creixement econòmic inclusiu i sostenible amb ocupació i treball decent (ODS 8), unes ciutats més inclusives, segures, resilients i sostenibles (ODS 11) i una societat més justa, pacífica i inclusiva (ODS 16).*

230. *Respecte a l'Alt Consell Consultiu per al Desenvolupament Sostenible, constituït al desembre de 2018 per al desenvolupament de l'Agenda 2030, que va convertir la Comunitat en la primera autonomia a comptar amb un òrgan assessor en aquesta matèria de caràcter transversal, el CES CV recomana reactivar-ne el funcionament, tenint en compte la inactivitat d'aquest òrgan des de la seua constitució.*

²⁸ S'ha pres com a referència el ["Mapa de seguimiento de la consecución de los objetivos de desarrollo sostenible en la Comunitat Valenciana"](#), de desembre de 2018.

ANNEX

**NOTES SOBRE LA GUERRA A UCRAÏNA I EL SEU
IMPACTE ECONÒMIC I SOCIAL A LA
COMUNITAT VALENCIANA**

ANNEX

NOTES SOBRE LA GUERRA A UCRAÏNA I EL SEU IMPACTE ECONÒMIC I SOCIAL A LA COMUNITAT VALENCIANA

Introducció

Els efectes de la guerra a Ucraïna suposaran una modificació, en part, de dades i conclusions que poden extraure's d'aquesta *Memòria sobre la situació socioeconòmica i laboral de 2021*, elaborada durant l'exercici 2022.²⁹

Durant aquest any s'han aprovat una sèrie de **mesures a fi de mitigar els impactes** derivats d'aquest esdeveniment:

Així, en primer lloc, en l'àmbit europeu, s'han establert noves accions per a augmentar la producció d'energia ecològica, diversificar els subministraments i reduir la demanda, entre les quals destaca el pla [REPowerEU: Acció europea conjunta per a una energia més assequible, segura i sostenible](#).

En segon lloc, en l'àmbit estatal ressalta el pla de xoc de resposta a la guerra previst en el [Reial decret llei 6/2022, de 29 de març, pel qual s'adopten mesures urgents en el marc del Pla Nacional de resposta a les conseqüències econòmiques i socials de la guerra a Ucraïna](#). Entre les mesures concretes destaca un paquet per a donar resposta a la crisi energètica provocada per la guerra d'Ucraïna amb ajudes de fins a 16.000 milions d'euros (6.000 milions en ajudes directes i rebaixes d'impostos i 10.000 milions més en crèdits ICO).

Altres mesures són les relatives a la bonificació extraordinària i temporal dels carburants, a la protecció d'ocupació, el límit a la revisió del lloguer, la pujada temporal de l'ingrés mínim vital, el bo social elèctric i la rebaixa d'impostos de la llum, l'ajornament dels crèdits ICO i nova línia d'aval, ajudes per sectors, mesures per als i les transportistes, pla nacional de ciberseguretat i actuacions sobre el mercat energètic.

I en tercer lloc, en l'àmbit autonòmic, el [Decret llei 1/2022, de 22 d'abril, del Consell, de mesures urgents en resposta a l'emergència energètica i econòmica originada en la Comunitat Valenciana per la guerra a Ucraïna](#), amb canvis que

²⁹ Pot consultar-se la Resolució del Comitè Econòmic i Social Europeu sobre la guerra a Ucraïna i el seu impacte econòmic, social i ambiental, aprovada en data 24 de març de 2022 (<https://www.eesc.europa.eu/es/documents/resolution/war-ukraine-and-its-economic-social-and-environmental-impact>) i la Declaració dels Consells Econòmics i Socials europeus sobre la guerra a Ucraïna (<http://www.ces.es/documents/10180/5273595/DeclarationCES-Ukraine-ES.pdf>).

simplifiquen i agiliten administrativament lleis d'ordenació territorial i qualitat ambiental per a impulsar la implantació d'energies renovables i el [Decret Llei 2/2022, de 22 d'abril, del Consell, per a la reducció temporal de l'import de les taxes pròpies i preus públics de la Generalitat per a fer front a l'impacte de la inflació](#), que permetrà aplicar rebaixes en totes les taxes i preus públics de la Generalitat fins a final d'any, que estava inclòs en el Pla Reactiva per a atenuar l'impacte de l'elevada inflació i beneficiar directament més d'1,3 milions d'habitants.

Una primera aproximació a l'impacte econòmic, laboral i social de la invasió d'Ucraïna a la Comunitat Valenciana

L'impacte econòmic, laboral i social de la guerra a Ucraïna s'apreciarà, sens dubte, en les diferents matèries que s'analitzen en els tres blocs que componen la *Memòria sobre la situació socioeconòmica i laboral de la Comunitat Valenciana, 2021*.

En el cas del **bloc I**, sobre *Panorama econòmic*, cal assenyalar, en primer lloc, que la situació internacional que es viu des del passat 24 de febrer de 2022 amb la invasió russa d'Ucraïna està provocant una **tràgica pèrdua de vides, el desplaçament de milions de persones refugiades**, així com considerables conseqüències negatives directes en les infraestructures i en l'activitat productiva ucraïnesa.

El conflicte ha afectat les expectatives sobre el **creixement econòmic mundial** ja que, abans de l'inici de la guerra, indicaven una continuació de la recuperació després de la pandèmia. No obstant això, l'economia internacional, i sobretot l'europea, atesa la seua major interrelació amb aquests dos països, està notant els efectes de la guerra i de les sancions imposades a Rússia. La pressió inflacionista s'ha aguditzat per l'augment dels preus energètics, especialment el petroli i el gas, així com el d'altres matèries primeres, com els cereals. Encara que la dependència directa de la nostra comunitat dels productes energètics i les matèries primeres de Rússia i Ucraïna no és elevada, la **situació és de gran incertesa i les seues dimensions, imprevisibles**.

La guerra tindrà conseqüències adverses per a tots els components de la demanda agregada. Quant a la **demanda interna**, el seu principal component, el consum privat moderarà el seu dinamisme, a curt termini, per l'augment de la incertesa i, sobretot, a conseqüència de l'augment de la inflació que comporta la pèrdua de poder adquisitiu i l'estancament salarial. El mateix pot ocórrer amb la inversió empresarial, en un context d'incertesa en què es preveu un encariment dels costos de producció.

Pel que fa a la **demanda externa**, la contribució a l'avanç del PIB es pot moderar, perquè, a pesar que l'exposició del nostre comerç exterior amb Rússia i Ucraïna és reduïda,³⁰ la guerra pot tindre un efecte negatiu sobre les nostres exportacions i

³⁰ Les exportacions de béns dels dos països van suposar l'1,1% del total de les exportacions, mentre que les importacions representaven el 2,1% del total d'aquestes.

importacions a través de les cadenes globals de subministraments i per l'impacte sobre alguns països tercers amb els quals mantenim una relació comercial elevada i que estan més exposats als dos països en guerra. El mes de març de 2022, les exportacions de la Comunitat Valenciana han augmentat un 0,6% respecte al mes anterior, davant dels avanços del 4,7% al gener i del 6,9% al febrer.³¹

En conjunt, el creixement econòmic de la Comunitat Valenciana s'ha alentit en el primer trimestre de 2022 amb un increment intertrimestral del 0,7% (2,3% en el quart trimestre de 2021).³² Els organismes nacionals de referència que ja han actualitzat les seues previsions situen el creixement mitjà d'Espanya en un 4,3% per a 2022 i en un 3,3% per a 2023 i per a la Comunitat Valenciana en el 4,4% i en el 3,7%, respectivament.³³

La guerra d'Ucraïna està suposant una enorme pertorbació sobre els **preus de les matèries primeres energètiques**, considerant la importància de Rússia en els mercats d'aquestes matèries. La inflació general s'ha intensificat, però la quantificació dels efectes és incerta, com ocorre també en el cas de l'activitat econòmica. La **inflació** es va situar en un 10,2% al març de 2022 a la Comunitat Valenciana, percentatge que no s'aconseguia des d'abril de 1985. Aquest augment s'ha degut a les pujades en la majoria dels seus components, però especialment pel repunt dels preus de l'electricitat, els carburants i els aliments i begudes no alcohòliques. El mes d'abril, s'ha observat una certa moderació en el creixement de l'índex general, si bé encara s'ha mantingut en nivells molt elevats (8,4%). Els increments dels costos, sobretot, dels *inputs* energètics, han pogut transmetre's als preus finals d'altres béns i serveis, la qual cosa ha elevat la inflació subjacent fins al 4,6% a l'abril.

Quant al **sector públic**, el Comité Econòmic i Social de la Comunitat Valenciana vol destacar el volum del pressupost assignat al Pla Reactiva de resposta valenciana davant de l'emergència energètica i la lluita contra la inflació davant l'escenari econòmic i social sobrevingut pel conflicte bèl·lic a Ucraïna. Aquest pla disposa d'un pressupost de 944 milions d'euros, i serà finançat amb fons propis de la Generalitat, amb fons europeus i amb recursos del Mecanisme per a la Recuperació i Resiliència.

El Comité posa en relleu la necessitat que la Unió Europea destine suport financer tant als governs com a les organitzacions de la societat civil que estan manifestant la seua solidaritat amb el poble ucraïnès, a fi de garantir l'ajuda humanitària. En aquest sentit, el CES CV comparteix les manifestacions del Comité Econòmic i Social Europeu en la seua Resolució de 24 de març de 2022 pel que fa als fons de l'Acció de Cohesió per als Refugiats a Europa (CARE) i els del REACT-EU, que han

³¹ Taxes de variació obtingudes a partir de les dades de Datacomex. Secretaria d'Estat de Comerç.

³² Estimació de l'Autoritat Independent de Responsabilitat Fiscal (AIReF) del 3 de maig de 2022.

³³ "Informe trimestral Coyuntura. Economia Valenciana", núm. 24. Primer trimestre 2022. Conselleria d'Economia Sostenible, Sectors Productius, Comerç i Treball.

de ser flexibles i estar disponibles ràpidament, i al fet que s'han d'unificar i millorar els sistemes de finançament existents destinats a fer costat a la societat civil a Ucraïna.³⁴

La mesura prevista en el Decret Llei 2/2022, de 22 d'abril, del Consell, per a la reducció temporal de l'import de les taxes pròpies i preus públics de la Generalitat per a fer front a l'impacte de la inflació, conté una bonificació temporal en l'import de determinades taxes i preus públics. El Comitè estima que aquesta mesura pot ajudar a mitigar l'impacte de la inflació en els costos que suporten les famílies, però al mateix temps suposarà una reducció en els ingressos de l'erari públic.

En relació amb el **sistema financer en la Comunitat Valenciana**, moltes empreses i el col·lectiu autònom s'enfronten a una falta de liquiditat derivada de l'encariment de l'energia a conseqüència de la guerra a Ucraïna. Davant aquesta situació, el Comitè valora positivament les mesures d'ajuda al sosteniment financer de l'activitat productiva adoptades pel Govern d'Espanya, com ara la nova línia d'aval ICO per 10.000 milions d'euros o l'ampliació del termini de venciment dels préstecs ja avalats per l'ICO.

El Comitè també destaca les mesures complementàries de finançament a l'activitat productiva adoptades per la Generalitat Valenciana per a fer costat als sectors més afectats per l'impacte bèl·lic, com la línia de finançament bonificat IVF Afínculant-gasolineres de 50 milions d'euros o les ajudes al capital circulant de 100 milions d'euros previstes en el Pla Reactiva.

Pel que fa al **transport**, com que la valenciana és una comunitat netament exportadora, la guerra està tenint un impacte important sobre l'evolució de l'activitat i dels preus finals. La incidència de l'encariment de l'energia pot ser especialment acusada en les branques més intensives en el seu ús com és el cas del transport. Per a pal·liar part d'aquests efectes de pujada dels preus dels carburants, el Govern, per mitjà d'un decret, ha procedit a establir una bonificació de 20 cèntims en el litre de la gasolina i el gasoil, sense que durant les primeres setmanes haja tingut un impacte eficaç, vist que ha tingut continuïtat la pujada de preus.

Aquest conjunt de mesures en requerirà d'altres d'addicionals si l'impacte del conflicte bèl·lic i les seues conseqüències s'allarguen en el temps.

Els efectes de la guerra també afectaran sensiblement el mercat de treball analitzat en el **bloc II**.

L'impacte de la guerra no ha tingut efectes quantitius en l'ocupació de la Comunitat Valenciana, segons es constata de l'Enquesta de Població Activa (EPA) elaborada per l'Institut Nacional d'Estadística (INE), corresponent el primer trimestre de 2022. L'ocupació ha crescut en 39.900 persones i el total de persones ocupades s'ha calculat en 2.155.800. Els efectes de la reforma laboral s'han notat en l'augment del nombre i percentatge de contractes indefinits. Per sectors, en serveis s'han generat

³⁴ Vegeu la nota al peu de pàgina 1.

22.900 ocupacions, en construcció 9.800 i en agricultura 7.400. Només la indústria ha experimentat una lleugera caiguda, amb 200 persones ocupades menys. Per la seua banda, la **desocupació estimada** ha descendit en prop de 38.000 persones a la Comunitat Valenciana en el primer trimestre de 2022, la qual cosa ha situat la taxa d'atur en un 12,9%. Per la seua banda, la **desocupació registrada** s'ha reduït de manera important (20,1% en taxa interanual) i ha millorat considerablement la caiguda experimentada en l'últim trimestre de 2021 (9,5%).

Una dificultat pot donar-se en el **mercat laboral** quant a país d'acolliment i solidari que és Espanya i per tant la Comunitat Valenciana, atés que poden trobar-se problemes per a integrar les persones refugiades en l'activitat productiva de manera ràpida.

Una altra mesura que afectarà estarà relacionada amb els **acomiadaments laborals**, ja que, si bé es recupera la prohibició dels acomiadaments objectius basats en causa de l'augment dels costos energètics, aquesta mesura només afecta les empreses que reben algun tipus d'ajuda directa prevista en el pla de xoc de resposta a la guerra.

Una altra mesura està orientada a preservar l'ocupació, atés que es permetran expedients de regulació temporal d'ocupació (ERTO) com a forma de flexibilitat interna per a esmoreir el colp de l'impacte de la guerra en el teixit productiu.

I quant a la **negociació col·lectiva**, pel que fa als increments salarials pactats, també es veuran afectats previsiblement per l'entorn elevat d'inflació prevista i la dificultat de la negociació del V AENC, fins hui, per a revisar les clàusules salarials que preserven el poder adquisitiu.

Finalment, en el supòsit del **bloc III**, sobre "Nivells i condicions de vida", cal advertir també l'impacte de la guerra en els diferents àmbits.

Quant a **demografia** i migracions, el flux d'immigració procedent de l'estranger va augmentar a la Comunitat Valenciana un 2,61%, al contrari del que ha succeït en el conjunt de l'estat espanyol, que ha descendit un 18,70%. Més enllà del rellevant exercici de solidaritat de la nostra Comunitat, serà necessari posar especial atenció en la memòria de l'any que ve, per les conseqüències migratòries produïdes per la guerra d'Ucraïna.

Respecte a l'**habitatge**, la compravenda per part de ciutadans i ciutadanes russos va arribar a les 1.278 transaccions en 2021, amb la Comunitat Valenciana com a destinació principal de les seues compres, amb 691 operacions, segons les xifres publicades pel Col·legi de Registradors en el seu *Anuari Immobiliari 2021*. El Col·legi de Registradors preveu que la recuperació de 2021 "invertirà la seua tendència en 2022, a causa de les sancions internacionals" a Rússia a conseqüència de la guerra a Ucraïna.

En relació amb l'**educació**, s'haurà d'observar l'augment de matriculacions d'alumnat estranger provinent d'Ucraïna i disposar les mesures educatives necessàries que faciliten la integració del nou alumnat.

En matèria de **sanitat**, la Conselleria de Sanitat estableix un programa específic dels que s'inclouen en el **Programa especial de productivitat** per a la prestació de mòduls addicionals de reforç en els equips d'atenció primària en 2022. En concret, es fixa la prestació de mòduls addicionals de reforç en els equips d'atenció primària, en 2022, aprovat per l'**Acord del Consell** de 21 de gener de 2022, segons [Resolució de 21 de març de 2022, de la consellera de Sanitat Universal i Salut Pública, per la qual s'estableix un programa específic dels que s'estableixen en el Programa especial de productivitat per a la prestació de mòduls addicionals de reforç en els equips d'atenció primària, en 2022, aprovat per l'Acord de 21 de gener de 2022, del Consell.](#) Els seus efectes estan vigents des del passat 14 de març i "mentre dure la situació excepcional" provocada per la guerra d'Ucraïna.

En relació amb les repercussions **mediambientals** del conflicte a conseqüència de bombardejos, fuites de petroli o gas o incidents en fàbriques químiques o centrals nuclears, són motiu de gran preocupació tant per a la població ucraïnesa com per a la de la UE i suposaran danys irreparables en el conjunt del planeta. En aquest context, assenyalar especialment la destrucció parcial de la reserva de la biosfera de la mar Negra, d'afectació directa a la Comunitat Valenciana perquè forma part de la ruta migratòria de nombrosos ocells.

Ara encara és més necessari que les repercussions del conflicte en la nostra comunitat no impedisquen la continuïtat cap a una transició energètica, per mitjà de l'ús d'energies renovables i el desenvolupament de tecnologies netes que garantisquen un futur resilient i sostenible del sistema energètic en la nostra comunitat, i l'aposta per l'autosuficiència energètica.

En matèria de **consum**, davant la situació d'inflació generada pel conflicte bèl·lic a Ucraïna, el Comitè entén molt recomanable la creació de l'observatori de preus de la Comunitat Valenciana prevista en el Pla Reactiva, a fi d'identificar possibles pujades injustificades de preus de venda al públic.

Davant de les greus conseqüències del conflicte bèl·lic, el Comitè alerta sobre els augments significatius dels preus dels aliments i l'energia, amb el consegüent risc d'augment de pobresa, sobretot en els col·lectius de persones consumidores vulnerables. En aquest sentit, el CES CV entén que la recentment creada Agència Valenciana d'Informació i Control Alimentaris ha de contribuir a la consecució d'un sistema alimentari sostenible a la Comunitat Valenciana.³⁵

³⁵ L'Agència Valenciana d'Informació i Control Alimentaris ha sigut creada pel Decret Llei 1/2022, de 22 d'abril, del Consell, de mesures urgents en resposta a l'emergència energètica i econòmica originada a la Comunitat Valenciana per la guerra a Ucraïna.

El Comitè Econòmic i Social Europeu ha manifestat recentment la necessitat d'una **sobirania alimentària a la Unió Europea**, que ha quedat àmpliament posada de manifest durant la pandèmia de covid-19³⁶ i també arran del conflicte bèl·lic a Ucraïna. En la mateixa línia, el CES CV entén que és necessari promoure el valor dels aliments, fomentar una educació alimentària entre les persones consumidores de la Comunitat Valenciana que contribuïska a acostar el sector agrícola a la societat, reforçar entre aquestes persones la voluntat de pagar els aliments de qualitat al preu que correspon i, al mateix temps, garantir tant la seguretat alimentària i la sostenibilitat com uns preus assequibles per a les persones consumidores.

Així mateix, el CES CV anima a agilitar les mesures destinades a la rebaixa del preu de la llum, a conseqüència de l'anunciada declaració europea d'**illa ibèrica energètica**, que permeten limitar la influència del preu del gas, considera inajornable la reforma del sistema de PVPC i valora l'ampliació del segment de població consumidora que resulta beneficiària del bo social elèctric.

En **protecció social**, la Comunitat Valenciana és la segona autonomia amb més prestacions temporals concedides a persones refugiades d'Ucraïna. Al nostre territori, a mes d'abril de 2022, han arribat més de 25.000 persones refugiades.

En matèria de **serveis socials i inclusius**, el Decret Llei 1/2022, de 22 d'abril, ha previst la modificació de l'article 17.1 de la Llei 19/2017, de 20 de desembre, de renda valenciana d'inclusió, quant a l'import a percebre en concepte de prestació econòmica per a sufragar les despeses de lloguer o del pagament de la quota hipotecària de l'habitatge i per a garantir l'accés als subministraments energètics bàsics. D'igual manera està previst un increment de l'ingrés mínim vital per als mesos d'abril, maig i juny de 2022, per mitjà de l'aplicació d'un percentatge del 15% a l'import reconegut en cada cas.

Així mateix, la Generalitat, en col·laboració amb el Govern d'Espanya i a través de la Conselleria d'Igualtat i Polítiques Inclusives i la Conselleria de Participació, Transparència, Cooperació i Qualitat Democràtica, s'encarregarà d'organitzar la solidaritat valenciana i canalitzar a través de diferents vies els oferiments que es realitzen per part d'entitats locals, organitzacions no governamentals i particulars.

En relació amb la **violència de gènere i altres violències sobre la dona**, el Comitè Econòmic i Social de la Comunitat Valenciana vol fer un crit d'atenció i d'alerta respecte a la situació específica de les dones i els seus fills i filles en les zones de conflicte, així com als països d'acolliment, amb els riscos que aquesta situació comporta d'explotació, de violència de gènere, sexual o qualsevol altra forma de violència contra la dona, encloent-hi el tràfic.

³⁶ Dictamen CESE NAT/844 (2022) "Seguretat alimentària i sistemes alimentaris sostenibles".

En l'àrea de **cooperació internacional al desenvolupament**, el Comitè estima oportuna la mesura del Consell per a l'impuls dels Objectius de Desenvolupament Sostenible de l'Agenda 2030 inclosa en el Decret llei 1/2022, de 22 d'abril, del Consell, de mesures urgents en resposta a l'emergència energètica i econòmica originada en la Comunitat Valenciana per la guerra a Ucraïna, consistent a poder lliurar les subvencions immediatament, una vegada concedides, fins al 100%, amb caràcter previ a la justificació amb la finalitat d'agilitar el pagament.

Conclusió

Com indica la Declaració de Santiago subscripta pel CES d'Espanya i tots els CES autonòmics l'1 d'abril de 2022, la invasió russa d'Ucraïna ha completat un **escenari inèdit** en els àmbits polítics, socials i econòmics, que se suma a les dificultats que plantegen la globalització, les transicions energètica i digital i l'efecte de la pandèmia de la covid-19.

En conseqüència, han d'adoptar-se plans i programes a curt, mitjà i llarg termini que es traduïsquen en **mesures pal·liatives, conjunturals i estructurals** que permeten superar la crisi i avançar cap a una recuperació robusta, ferma, duradora i inclusiva, potenciant el diàleg social i la negociació entre tots els agents per a impulsar aquestes mesures.

En aquest sentit, a la Comunitat Valenciana, en l'àmbit de les seues competències, han d'adoptar-se mesures que eviten l'alentiment del creixement econòmic i acceleren el desenvolupament de la denominada **autonomia estratègica i tecnològica** en l'àmbit de l'energia, les matèries primeres fonamentals i els aliments.³⁷

Per a aconseguir la **sostenibilitat del proveïment** energètic a llarg termini, és necessari impulsar l'ús de fonts d'energia amb emissions de carboni baixes o nul·les, amb una major utilització de fonts d'energia locals i renovables, i accelerar les inversions en investigació per a desenvolupar noves tecnologies netes.

També és recomanable fomentar **sistemes alimentaris sostenibles** que garantisquen aliments de qualitat per a tota la ciutadania i continuar adoptant mesures temporals que eviten que els increments significatius dels preus dels aliments i l'energia augmenten els nivells de pobresa dels valencians i les valencianes.

En definitiva, sense menyscar de la situació excepcional derivada de la invasió d'Ucraïna i de les mesures temporals i excepcionals que puguen adoptar-se, es posa de manifest la necessitat de continuar avançant en l'aplicació de l'Agenda 2030 i en una transició verda justa.

³⁷ Així es pronuncia, en l'àmbit europeu, l'esmentada resolució del CESE, "La guerra en Ucraïna y su impacto económico, social y medioambiental".